

Brána

magazín pro návštěvníky
Ústeckého kraje

č. 6

Historie

Jedinečný zážitek
v oseckém klášteře

Příroda

Cesty za tajemstvím
přitažlivosti Jetřichovic

Rozhovor

Já a Brána do Čech – David Vršecký

Aktivní odpočinek

Krušné hory plné adrenalinu

Komiks: Ulrika a Johann – příběh
nejromantičtější lásky všech dob

str. 42–43

Brána do Čech
Krásu hledejte doma

Obsah

strana 6–7

Cesty za tajemstvím přitažlivosti
Jetřichovic

strana 10–11

Krušné hory plné adrenalinu

strana 54–55

Týden ve městě s nejkrásnějším okolím

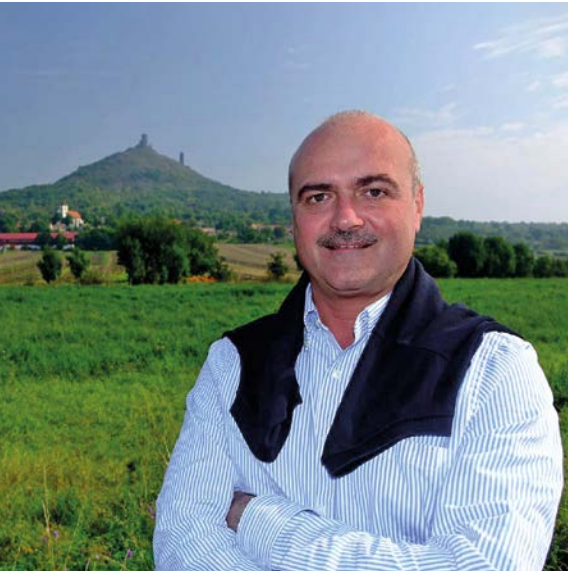
strana 56–57

Jedinečný zážitek v oseckém klášteře

- 4–5 Čtyři kameny
nádherné brány
- 6–7 Jetřichovicko
Cesty za tajemstvím přitažlivosti
Jetřichovic
- 8–9 Historie
Bělostné srdce Zahrady Čech
- 10–11 Krušné hory v létě i v zimě
Krušné hory plné adrenalinu
- 12–13 Cítoliby
Neprávem pozapomenutá barokní
perla
- 14–15 Na kole Českým středohořím
Středohorská krajina ze sedla kola
viděná
- 16–17 Levý břeh Labe
Poklady levého břehu
- 18–19 Krušnými horami jinak
Úplně jiné výlety s Offroadsafari.cz
- 20–21 Brloh
Vernerův mlýn plný vzpomínek
- 22–23 Baroko v Českém Švýcarsku
Barokní stopy v krajině skal
- 24–25 Přírodní jedinečnosti
Za přírodními dary Dolního Poohří
- 26–27 Od Dietrichsteinů k Zajícům
Tři historické perly Zahrady Čech
- 28–29 Kamencové jezero Chomutov
Romantika u průzračného jezera
- 30–31 Na kole po Českosaském
Švýcarsku
Cyklotoulky Českosaským Švýcarskem
- 32–33 Pověsti Dolního Poohří
Ohře, řeka pověstmi opředená
- 34–35 Nejhezčí kempy
v Bráně do Čech
Kempy aneb Buďme trochu
romantičtí
- 36–37 Mapa
- 38–39 Okolo Českého Švýcarska
Neodolatelné toulání Českým
Nizozemím

- 40–41 Zoo Děčín
Zoo, která zaměstná všechny vaše
smysly
- 42–43 Komiks
Ulrika a Johann – příběh
nejromantičtější lásky všech dob
- 44–45 Roudnicko známé i neznámé
Z bájného Řípu do historické
Roudnice
- 46–47 Já a Brána do Čech
Kluk od potoka Čepele
- 48–49 Záchrana zámku Pětipsy
Příběh zámku v Pětipsech aneb Dějí
se zázraky?
- 50–51 Městské sklepy v Jirkově
Nenápadný půvab města Jirkova
- 52–53 Bájný i reálný původ jmen
skal, měst, vsí a městeček
v Českém Švýcarsku
Vod nebezpečností a jistý smrti
vochránce
- 54–55 Ústí nad Labem
Týden ve městě s nejkrásnějším okolím
- 56–57 Klášter Osek
Jedinečný zážitek v oseckém klášteře
- 58 Pivovar Zloun
Zloun z Loun
- 59 Pivovar Chalupník
Chalupník z Perštejna
- 60 Gastronomie
Oáza Perlové vody
- 61 Gastronomie
Lev, který umí italsky
- 62–63 Krupka
Cínové království
- 64–65 Úštěk
Výprava do jiné doby
- 66–67 Letecká show v Roudnici
nad Labem
Memorial Air Show
aneb Buďme na ně hrdí
- 68–69 OC Forum Ústí nad Labem
Forum Ústečanů aneb Co se dá zažít
v centru

a cíli. Pozveme vás na výpravu terénním autem do míst, kde mnozí čekají onu legendární „měsíční krajinu“, a pak se nestačí divit, jak příroda ruku v ruce s rekultivátory bují a prospívá tam, kde ještě před nedávnem probíhala těžba uhlí. Budete spolu s námi objevovat barokní skvosty kraje, poradíme vám, kde se dobře najíst, kde ochutnat skvělé pivo, projedete s námi Labskou stezku a objevíte netušené krásy tří velkých měst na jejích březích – Ústí nad Labem, Litoměřic a Roudnice nad Labem, budeme se toulat Zahradou Čech, nahlédneme do pietně udržovaného mlýna, do ve skále vytesaných městských sklepů v Jirkově, do památek úchvatně zrekonstruovaných i do těch, které se člověk rozhodl zachránit před jistou zkázou – a mohu vám slíbit, že se tentokrát budete i trochu bát. Jsme rádi, že k nám vážíte cestu a zajímáte se o náš kraj, proto jsme vyslyšeli časté žádosti a zmapovali pro vás kempy, ze kterých můžete podnikat výpravy do okolí a zažít Bránu do Čech zase jinak, dobrodružněji, ve větším sepětí s přírodou. A já vám k tomu putování přeju ŠTASTNOU CESTU!

Vážení a milí čtenáři!

Brána do Čech, jak už jsme si zvykli říkat Ústeckému kraji, zažívá v posledních letech nebývalý zájem turistů z celé republiky i ze světa. Kraj, který ti, kdo ho neznají, měli tendenci spíše podceňovat, je náhle jednou z nejdynamičtější se rozvíjejících turistických destinací v Česku. Zaslouženě. Otevíráte už šesté číslo časopisu Brána, který pro vás rok co rok mapuje půvab a krásy kraje a jenž nepochybně také přispívá k povědomí lidí o tom, že na severozápadě Čech je co obdivovat, objevovat a nad čímž žasnout, že je tu nádherná příroda, historická města, sakrální památky, zámky, hrady, čisté řeky, kolem kterých vedou pohodlné a atraktivní cyklostezky, že se tu rodí skvělé víno, nejlepší chmel na světě... Za těch šest let jsme už na celkem 444 stranách shromáždili stovky tipů a nápadů, kam se vydat a nikdy toho nelitovat. Tentokrát jsme hned v úvodu shrnuli to nejatraktivnější, co nabízejí čtyři úhelné kameny Brány do Čech, čtyři destinace – České Švýcarsko, České středohoří, Krušné hory a Dolní Poohří. Až se pak budete nořit hlouběji a hlouběji do časopisu, budete, doufám, zase překvapeni úplně novými trasami

Jan Szántó
radní Ústeckého kraje

pro regionální rozvoj, zahraniční vztahy a cestovní ruch

Vydal Krajský úřad Ústeckého kraje
Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem
Telefon: +420 475 657 111
Fax: +420 475 200 245
E-mail: urad@kr-ustecky.cz

www.kr-ustecky.cz
www.branadocech.cz

Kreativní a grafické zpracování: NOESIS s.r.o.
DTP zpracování, produkce a tisk: NOESIS s.r.o.
Autor textů: Rostislav Křivánek
Fotografie: archiv Ústeckého kraje, archiv Českého Švýcarska, o. p. s.,
archiv DA Krušné hory, o. p. s., archiv DA Dolní Poohří, o. p. s.,
archiv DA České středohoří, o. p. s.,
Tomáš John, Pavel Bergr, Rostislav Křivánek, Dan Fiker,
Václav Sojka a další

© NOESIS s.r.o. www.noesis.cz

Autorovo pozvání

Tentokrát jsem se toulal Bránou do Čech především po stopách doby, která vnesla do české krajiny dynamiku, expresi, vášně a víru osvobodila z klecí chrámů. V Roce baroka jsem se prostě rozhodl dokázat, že Ústecký kraj je neprávem opomíjen, mluví-li se o barokních skvostech. Ten nejzářivější, který se plně vyrovná všem nejnavštěvovanějším a nejoslavovanějším, jsem našel v podkrušnohorském městečku Osek. Zdejší cisterciácký klášter s barokním kostelem Nanebevzetí Panny Marie je jedinečným zážitkem, o který se neochoďte. Baroko ale nádherně vykvetlo i v Českém Švýcarsku, v Litoměřicích, v Roudnici, v Pětipsech, v Mariánských Radčicích, v Libochovicích, v Krupce, a především pak v Cítolibech, pozapomenutém barokním skvostu. A tím výčet barokních krás regionu zdaleka nekončí. K tomu jsem se nechal okouzlit místními pověstmi, objevoval krásu, kde ji málokdo čeká – třeba v Ústí nad Labem nebo v mostecké důlní krajině, tam dokonce z okénka offroadu, jehož řidiči vědí o místech, která vám vezmou dech, zkoušel jsem nově značené cesty na Jetřichovicko, nahlédl k sousedům do Saského Švýcarska... Hlavně jsem ale naslouchal nesčetným příběhům, třeba tomu o rodinném mlýnu nedaleko Loun, a pečlivě je pro vás zaznamenával. To všechno jednak proto, že mi to nedá a rok co rok objevuju nové a nové taje a půvaby kraje, který nade všechno miluju, ale hlavně kvůli vám. Víím totiž dobře, že nejlepší doporučení a tipy jsou od někoho, kdo si to prožil na vlastní oči a nohy. Takže – lidé, čtete a pak objevujte! Stojí to za to.

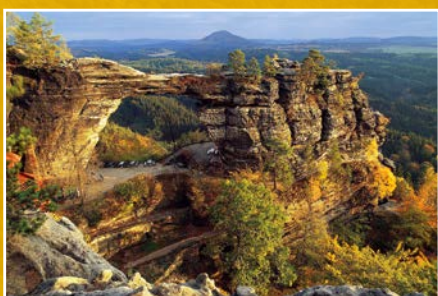
Rostislav Křivánek

Čtyři kameny nádherné brány

ČESKÉ ŠVÝCARSKO

Úchvatná země skal, roklí, kaňonů, ale také pohorských luk, neskutečných výhledů, domečků jako z pohádky, křížových cest, potůčků i řek. Začít musíme klenotem nejcennějším, jedním z divů světa, **Pravčickou bránou**. Tou jako bychom směli vejít do říše zbrzděné Labskými pískovci, roztatými jedním z nejkrásnějších říčních kaňonů v Evropě **Labským údolím** na jedné straně a zvládnutými prvními vrcholky **Lužických hor**

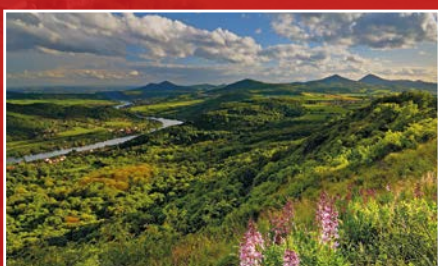
na straně druhé. Hluboko pod majestátní skalní branou řítí se divoká Kamenice kolem **Dolského mlýna** mezi kolmé stěny skal, aby se zklidnila a nechala užaslé poutníky plout **Divokou** i **Edmundovou soutěskou**. Jen o kousek dál korunují hřbet kamenného draka tři **Jetřichovické vyhlídky**, ze kterých je nebezpečně návykové hledět do kraje skal. Nádherná lidové architektury, jedinečných korálků podstávkových domů rozhozených štědře po celé oblasti, objevíme v mimořádné koncentraci v **Kamenické Stráni** nebo na **Kamenné Horce** v Krásné Lípě. Krásu sakrální i profánní architektury zase nejspíše v historické **České Kamenici** nebo třeba v Rumburku, jehož **Loreta** je skvostem zářícím nad jiné. Čtrnáct **křížových cest** doplňují všudypřítomné drobné sakrální památky – nevidět třeba **Bratský oltář** u České Kamenice nebo **Baurovu kapli** u Lipnice znamená ochudit se

o mnohé. Ohromí nás tu zámky – v **Děčíně**, **Benešově nad Ploučnicí** (tady je jich hned několik), ve **Šluknově** nebo v **Lipově**. Na levém břehu Labe zase kraluje fantastní skalní město **Tiské stěny** a kamenná rozhledna na **Děčínském Sněžníku**. Přidáme-li skalní hrádky, **Gabrielinu stezku**, **rozhledny**, idylické **Křínické údolí** u Kyjova, můžeme si být jisti, že jsme pořád jen na počátku výčtu zdejších krás.

ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ

Krajina rozpolcená **Labem**, na které ze všech stran shlížejí kopce tak roztočivé, tvarů nepravděpodobných a těžko uvěřitelných, že je na ně krátká i fantazie básníkova. Zem vzdutá ukrutnou sopečnou silou a zklidněná životy lidí, kraj prvních Slovanů, oblast legend a nejslavnějších českých mýtů s horou **Říp**, která vyrůstá přímo z českých duší. Bludiště homolí, kup, jehlanů, bochníků, solitérních velikanů. Říše královny **Milešovky** a krále **Hazmburku**. Mezi jejich poddanými jsou kopce tak zvláštní a podí-

vínské, že se tomu až nechce věřit – ledová hora **Plešivec**, kde najdete led i ve žhavém červnu, a jeho bratr **Boreč**, hora ohnivá, která i v třeskutých mrazech hýčká zelenou travu a mech a žhavě vydechuje z útrobu, i nezvedená kamenná slunce v lukách u **Třebívlic**. Zem je tu bohatá českými granáty, které vybuchují jen svým temně karmínovým leskem. Člověk tu vystavěl pyšná sídla – barokní **Libochovice**, renesanční **Budyni** s alchymistickou minulostí, roko-

kové **Ploskovice**, i hrdá města – středověký **Úštěk** s do nebe šplhajícími Ptačími domky, kapličkami a kalvárií u Ostrého i kamennou lodí v lese, mohutnými ruinami hradu **Helfenburk**, vznešenou **Roudnici** semknutou kolem lobkovického zámekého monumentu, světově pochmurně známý **Terezín**, mlčenlivého svědka vrcholu lidské intolerance, malebné **Litoměřice** korunované vznešeným Dómským pahorkem a věží katedrály sv. Štěpána i stále neobjevené **Ústí nad Labem**, o němž málokdo tuší, že je to město vodopádů a usedavě nádherného okolí. Kraj révy, která, ač daleko na severu, dává lahodnou šťávu a vína z ní jsou slavná a ceněná, i samotné **Porty Bohemilky**, velkolepého širokého meandru Labe, nebo tajemné náhorní plošiny kolem **Verneřic** ve stínu Bukové hory. A celou tu krásu spojuje **Labská stezka**, páteřní cyklostezka pokračující dál do Českého Švýcarska a ještě dál, až k moři.

Brána do Čech, jak jsme si už zvykli říkat Ústeckému kraji, je tvořena čtyřmi mohutnými a atraktivními kameny, čtyřmi regiony, které stojí za to dopodrobna ohledávat a nacházet jejich netušenou krásu. Na stránkách Brány už poštěstí podnikáme výpravy za tajemstvím a půvabem jednotlivých míst. Pojdme to protentokrát udělat trochu jinak. Vznese se vysoko nad krajinu a podívejme se na tenhle pestrý a členitý kout země české shůry. Jinak řečeno – pojdme si říci, čím se který ze čtyř „kamenů“ blýská na dálku.

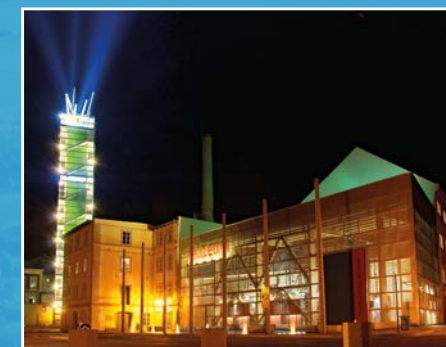
DOLNÍ POOHŘÍ

Idylicky zvlněná krajina kolem životadárné **Ohře**, která se jako bájný had plazí širokou kotlinou od jednoho královského města ke druhému, zalesněné vrchy korunované zříceninami hrdých hradů, rozlehlé lány i skromná políčka kropená sluncem a laskaná větrem, zčeřená vodní plocha nedozírné **Nechranické vodní nádrže**. Kraj zbrzděný stopami dávných obchodníků i bitvami bájných Lučanů. Země záhadných menhirů. Svěťte se Ohři, ona sama vás nejlépe provede svým královstvím. Uvítá vás **Kláštepec nad Ohří** s novogotickým romantickým zámekem plným vzácného

porcelánu, aby vás vzápětí pohostila **Kadaň**, středověké město s nejužší uličkou v zemi, hradbami a parkány i hravým nábřežím Maxipsa Fíka. Ohře vás odnese do historického **Žatce** s největším chmelovým muzeem na světě, s jedinečným Chrámem chmele a piva, kde uslyšíte odbíjet pívni orloj a svezete se v kouzelném výtahu, jenž se změní v koš balonu letícího vysoko nad městem. To už vás ale vyhlíží **Louny**, měsíční perla na Ohři s fascinujícími střechami gotického chrámu sv. Mikuláše a mohutnou Žateckou branou svírající podkovu městských hradeb. A vydáte-li se od koryta řeky kte-

rýmkoli směrem, zase vás čekají věci podivuhodné – největší zámek u nás, to je ten, který obklopuje zámek **Krásný Dvůr**, strašlivý drak spící v **Březně** v důlní sloji, zářivé zámky **Stekník**, **Líčkov** nebo **Nový Hrad** a nakonec i tajuplná a magická energie nikdy nedokončeného gotického chrámu v **Panenském Týnci**.

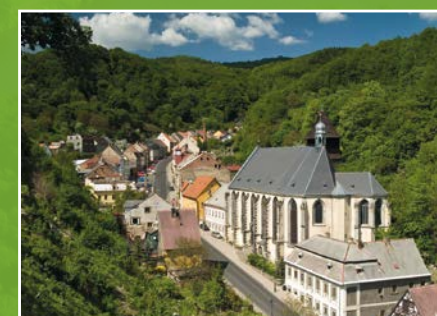

KRUŠNÉ HORY

Tiché a hluboce do sebe obrácené, od nepaměti krušné, s mrazivě ostrými výhledy i v mlžném oparu, vždycky důstojné a majestátní. Nádherné pohoří zvláštní podmanivé a syrové krásy. Dlouhý zalesněný hřeben,

z něhož sestupují lesnaté i kamenité strání, úchvatné horské louky, pláně a mokřady. Jsou plné netušených překvapení, ukrytých skvostů, mají svá tajemství, která je krásné

odhalovat. A pod tím vším energie Země, odpradávná dobývaných rud vzácných kovů, hornické štoly – cesty do nitra Země a vyvěrající prameny léčivých vod. Když ale v zimě kopce slevou barevný kabát a zahálí se do slavnostní bílé řízy, jsou Krušné hory teprve zcela samy sebou. Na hřebenech najdete předlouhou **Krušnohorskou magistralu** – v létě pro kola, v zimě pro běžky, úchvatná vřesoviště a rašeliniště, lesy stře-

žené jezero ve **Flájlích**, kamenné sfingy u **Měděnce**, pod zem vedoucí štoly dávných kovářů, **Komáří vížky** s nejdelší českou sedačkovou lanovkou, v Česku vůbec nejvýše položené golfové hřiště na **Cínovci**, ale také rozhledny, zříceniny hradů a v zimě pak pulzující lyžařská střediska na **Klínovci**, na **Klínech** či v **Telnici**. Pod horami na vás čekají udivující města – lázeňské **Teplice**, **Dubí** s nejsevernějším benátským kostelem na světě, středověká **Krupka**, **Osek** s důstojným klášterem, na Casanovu vzpomínající **duchcovský zámek**, **Most**, město dromů, v **Chomutově** zase unikátní **Kamencové jezero** v těsné blízkosti největší zoo u nás. Potkáte tu nádherné zámky, třeba **Červený Hrádek**, nově otevřený zámek v **Litvínově** nebo přízračné **Jezeří** tyčící se nad měsíční krajinou dolů. I na ďáblovu horu můžete vystoupat, když se vydáte z **Bílíny** na mystický **Bořeň**...

Cesty za tajemstvím přitařlivosti Jetřichovic

České Švýcarsko je až rozmařile naplněno úžasnými místy, která už dlouhá desetiletí uvádějí v úžas hejna turistů z celého světa. Má vlastně dvě epicentra, z nichž se do kraje šíří vlny zvědavých a dychtivých chodců a cyklistů. Prvním je Hřensko s Pravčickou bránou a soutěskami Kamenice a druhým Jetřichovice s... Ale nepředbíhejme. Hledání tajemství půvabu a skoro až magické přitařlivosti téhle nevelké obce uprostřed skal a kopců je totiž tématem následujících řádků.

Začneme maličkým historickým exkurzem – Jetřichovice vznikly ve 14. století jako podhradí strážního hradu Falkenštejna. Ten chránil takzvanou Českou silnici, která zemi spojovala s Lužicí a Saskem. Musel to být docela výstavný hrad s předpolím a hospodářským dvorem. Dnes po něm zbylo jen několik neúplných tesaných místnůstek a výstup k nim je dost náročný, ale možný. To bychom tedy měli historicky nejvýznamnější cíl. A teď se můžeme zastavit v centru obce a zamyslet se, kudy se dát. Na rovinu – ať půjdete kterýmkoli směrem, nespletete se. Úplně nejlépe uděláte, zajdete-li do Informačního střediska. Tam vám zcela jistě poradí. Ale se znalostí těchto řádků budete mít notný náskok. V zásadě máte dvě možnosti – buď se vydat

po nových vycházkových okruzích vedeni půvabnými malovanými značkami a tabulemi, a zůstat tedy v nejbližším okolí obce, anebo se vypravit na o něco delší štreku. Vycházkové okruhy zvolte, máte-li chuť na klidný relax, případně s sebou máte malé děti, anebo se prostě na větší výšlap necítíte. Delší trasy čekají na zdatnější turisty dychtivě proslulých, ale třeba i méně známých cílů. Pokud už jsem vás sdostatek nalákal, můžeme začít být zcela konkrétní. Takže...

ČTYŘIKRÁT ZA OBRÁZKY KOLEM JETŘICHOVIC

Člověk tak stojí uprostřed Jetřichovic a omámeně hledí na hřeben Jetřichovických stěn, které se jako hřbet bájněho draka protáhle vinou kamsi do dálky, za zády barokní kostel sv. Jana Nepomuckého. První vycházkový okruh „Pfeiferův lesík“ vede pod stěnami a začíná právě u kostela. Nejdřív se vydáme ke Kočičímu kostelu. Tedy, nečekejte nějaký chrám plný roztomilých šelmiček, jde o nádherný skalní útvar připomínající zkamenělé zrcadlo nějaké fintivé obryně. Cestou ke stoletému dubu a křížku vysoko před námi defilují všechny tři slavné Jetřichovické vyhlídky. To už jsme ale v předmětném lesíku obklopeném pastvinami. Idylickou cestou s nádhernými výhledy se pak obloukem vracíme do Jetřichovic – sakumprásk nějakých tří a půl kilometru. Druhý okruh, zvaný „Kostelní“, vede od Frahlochova kříže souběžně s rynartickou silnicí, nicméně lesem a skalami – po prastaré kostelní stezce, po které zbožní vesničané neděli co neděli putovali ke svatému Janíčkovi. Kolem

malebné kapličky sv. Prokopa vystoupáme až na okraj Rynartic a vrátíme se po silnici, za což budeme odměněni slavnou Trpasličí skálou s barevnými reliéfy skřítků vytesaných začátkem 19. století lidovým sochařem Ernstem Vaterem přímo do skály. Ani ne dva kilometry. Další dva okruhy začneme stejně. Vydáme se na jih, do kopce, stezkou lemující skály i silnici, až ke Grieslova kříži. Půjdeme-li od něj doleva, sejdemo do údolí Chřibské Kamenice a budeme na okruhu „Pavlínka“. Ten nás zavede na kraj slavného Pavlina údolí, k malebnému rybníčku, k Rusalčině jeskyni i do tajemného skalního tunelu, kudy dříve tekla voda ke mlýnu a později k přádelně. Dnes tudy „proplujeme“ zcela suchou nohou. Tři a půl kiláčku. Od Grieslova kříže doprava půjdeme chvíli po modré značce

(pamatujte si ji, ještě se k ní vrátíme!), dokud nás malovaný rozcestník nenavlel na trasu kolem zalesněného vrchu, jenž dal okruhu jméno – „Čedičák“. Čeká nás les, lavičky s nádhernými výhledy na stolové hory, ticho a klid, který se dá krájet. Půl třetího kilometru. Na všech okruzích nám setrvale dělají společnost půvabné obrázky kytlického malíře Iva Švejnohy. Děkujeme, pane malíři.

NA FOLGA, K DOLÁKU, ZA VYHLÍDKAMI I NA PALUBU ZKAMENĚLÉ LODI

O čtenářích Brány už dávno vím, že milují nové cesty a tajné tipy. Začneme tedy delší cesty z Jetřichovic zbrusu novou turistickou trasou. Půjdeme po modré značce od už známého Grieslova kříže stojícího u všemilské silnice. Během chvíle nás dovede na doslova nádhernou náhorní plošinu, kde stávala osada Folga. Klidná stezka vinoucí se přes všemilská Folga je idylická. Necháte tu oči plout po rozmarně nakvetlých loukách, potkáte skromnou kapličku i překrásný malovaný kříž, společnost vám budou dělat z jedné strany Studenec a z druhé Růžák a vy v povznesené náladě sestoupáte kolem skal do Všemil. Tady vás nadchne podstávková škola se zvoničkou, slavná skalní kaple a kousek za vsí i nadšenými dobrovolníky zachráněný starý hřbitov. Značka vede dál, kolem věnce pevnůstek, vulgo bunkrů, úžasným úvozem až do Filipova a ještě dál, do České Kamenice. Další dvě cesty jsou opravdu hodně prošlapané, sami tu nejspíš skutečně nebudete. Ale stojí za to. První vede na severovýchod, kolem mysteriózního Havraního vrchu, který se po ničivém požáru v roce 2006 krásně vzpamatovává svými vlastními silami. Pak se cesta zlomí a začne docela nemilosrdně stoupat. Úplně nahoře, na hřebenu, čeká slavná Mariina vyhlídka, o kus dále vyhlídka Vileminina a zase kus cesty dál Rudolfův kámen – tři uzlové

body hřebenové túry po Jetřichovických stěnách. Neskutečně nádherné výhledy. Výhodou téhle trasy je, že se stáčí zpátky do Jetřichovic a tvoří tak asi desetikilometrový okruh. Poslední trasa vede na západ, údolím jednoho z nejkrásnějších potočků v Českém Švýcarsku – Jetřichovické Bělé. Ta se po nějakém čase vlévá do Kamenice, a až tam dojdete, budete už jen pár set metrů od dost možná nejromantičtější zříceniny mlýna v Česku – Dolského mlýna. Kdo to nezažil, nepochopí. Od mlýna vede cesta dál opravdu prudkou strží vzhůru, po kamenných i dřevěných schůdkách do Vysoké Lípy s nepochopitelně nádhernými výhledy na Jetřichovické stěny, a dál, až k Šaunštejnu. To je vám prostě ztroskotaný koráb, který za dlouhá tisíciletí zkameněl. Až se úzkými skalními štěrbinami po strmých žebřících proderete nahoru, ocitnete se na palubě – skalním platu – a nebudete věřit té vyhlídce. Na přídi, opření o zábradlí, pak můžete rozpráhnout ruce, zavřít oči a dost možná uslyšíte o kýl se třítící vlny moře (které tu všude kdysi skutečně bylo), jiní z vás zase třeba vemlouvavý hlas Céline Dion, jakkoli tenhle Titanik se nepotopil, ale uvázl ve skalách. Jen o kousek výš ještě neokázale čeká skromná sestra slavné hrdinky –

Malá Pravčická brána. Dojít odtud pěšky do Jetřichovic není zase tak daleko – a je to pořád krásná cesta. Tak už trochu tušíte, proč o těch Jetřichovických pořádkách všichni mluví? A to jsem ještě nezmínil cestu po České silnici do bývalých Zadních Jetřichovic v údolí Křínice, celé Pavlino údolí i návaznou naučnou stezku do Lipnice a Studeného, tesanou cestu do Rynartic, výšlap na Tokáň... Dost, dost, nebo nám tenhle článek

vyběhne ze stránky. Tak na shledanou v Jetřichovicích!

Bělostné srdce Zahrady Čech

U břehů Velké řeky, na pozadí zelenavých kopců kotví nádherná bílá loď a její svatoštěpánský stěžeň propichuje nebe. Sen, který se zdá pokaždé, když se člověk blíží k Litoměřicím, k hrdému městu obtěžkanému vzácným nákladem historických skvostů, z nichž ty nejzářivější mají barokní rodokmen, podepsaný povětšinou jedním z nejslavnějších Litoměřičanů, architektem Oktaviánem Broggiem, jehož génius vtiskl tvář polovině severních Čech. Procházet se uličkami, parkány a náměstími Litoměřic je útěšné a omamné.

RÁNO PLNÉ DÁVNÝCH DOB

Přiznám se, že já mám Litoměřice nejraději brzy po ránu, kdy slunce hladí spící fasády, a pak pozdě večer, kdy se rozsvítí parkány a ve vzduchu je cítit Máchova poezie. A doba mezitím? Ideální pro poznávání města, které je jako doširoka rozpražená náruč, jako

z nebe nakloněný roh hojnosti. Máte pocit, že trochu přeháním? Ani náhodou! Kdo nevěří, toho vezmu s sebou. Je brzy ráno, tak brzy, že hejna holubů ještě podřimují na římsách a nám dělá společnost jen novorozené slunce a zvědavý vítr, který vymetá zákoutí Dómského pahorku. Jsme na počátku. Právě tady kdysi stávalo přemyslovské hradiště,

z něhož postupem času vyrostlo město. Zavřeme-li oči, vynoří se v naší fantazii z mlhy románská svatoštěpánská bazilika z úsvitu druhého tisíciletí. Dnes na jejím místě stojí vznešená katedrála zasvěcená stejnému světcovi. Litoměřice jsou už od počátku léta 1655 sídelním městem biskupů a církevní významnost města se promítla i do jeho podoby. Dómský pahorek je místem podivuhodného, velebného klidu. Jako by tu sídlil jiný čas než za jeho branami. Už první ze zdejších biskupů tu nechal vybudovat uzavřený církevní areál o třech branách. Budovy biskupské rezidence, diecézní charity i kapitulní konzistoře jsou doslova korunovány štíhlou věží stojící cudně na dosah katedrály. Než se na ni vyšplháme, nahlédneme ještě do kostela – dnes není mše, tak alespoň přes mříž. Naše oči se propadnou do časů raného baroka a uši se nedokážou zbavit dojmu, že slyší tiché kroky biskupa Schleinitze, který po ránu obhlíží čerstvě dokončené dílo stavitelů. A pak konečně, po zdatné porci schodů, staneme na věži a pohled na město

a okolí nám dozajista vezme dech. Z jedné strany České středohoří objímá a chrání spleť uliček, na druhé straně se pak otevírá široká labská rovina. Tohle je tedy město, které nám bude po celý den hostitelem. A když už jsme začali dědictvím biskupů, setrvejme ještě nějakou chvíli ve světě pokory a modliteb. Litoměřické kostely jsou barokní a krásné. Kostel Věch svatých, řečený Bílý kostel, na Mírovém náměstí, pak kostel svatého Jakuba Staršího na náměstí Dominikánském

a nakonec kostel Zvěstování Panny Marie, jímž vrcholí mohutná stavba jezuitské koleje. Do prvních dvou svatostánků můžeme jen v době mše, posledně jmenovaný kostel je nám otevřen vždy, když se tu koná koncert nebo některá z výstav Severočeské galerie výtvarných umění, již nyní kostel patří. Její sbírky navštívíme ještě dvakrát – nejprve, v duchu naší ranní „biskupské procházky“, v Galerii a muzeu litoměřické diecéze (na náměstí) a potom o pár metrů dál, v hlavní budově galerie.

Z NÁDVOŘÍ SMÍCHU DO PAPIROVÉ ŘÍŠE

Ochutnali jsme město, tak si ho pojďme vypít do dna. Naše kroky teď vedou do majestátní budovy gotického hradu, jehož zdi dobře pamatují i dvě návštěvy císaře a krále Karla IV. Skutečně jen zdi, neboť interiér do nich vestavěný je zcela moderní a velmi pozoruhodný. Chátrající památku takhle vestavba zachránila a dnes tu můžeme zažít věci zcela výjimečné. Třeba už na nádvoří Smíchu. Ono se tak nejmenuje, ale klidně by mohlo – je tu totiž půvabná expozice legendárního českého komika Felixe Holzmanny, svého času také Litoměřičana. V nejvyšším patře hradu nás ale čeká další

svatostánek, tentokrát ovšem zasvěcený vínu. Kreativní a interaktivní expozice dlouhé historie vinařství v Litoměřicích, ale také putování oběma podoblastmi českého vína – Mělnickou i Litoměřickou, zakončené, jak jinak, ochutnávkou. Nevíme-li si rady, kam dál, poradí nám vlídné dámy z Informačního střediska v hradním přízemí. Pošlou nás nejspíše jen o pár desítek metrů dál, do jedné z hradebních bašt, někdejší jezuitské hvězdárny, která je dnes od dláždění po střechu plná loutek. Ve zdejší Galerii loutek pochopitelně pookřejí hlavně děti, ale půvab exponátů je velmi nakažlivý bez ohledu na věk. A když už jsme u městských hradeb, sledujme jejich přerušovanou stopu dál. Na konci Velké Dominikánské ulice, kam jsme vešli rovnou z náměstí, čeká nás malebný hrázdný domek přistavěný k hradební baště a v něm rukodělné království. Dílna ručního papíru nás seznámí s historií výroby papíru a nádvkem nás vtáhne do procesu výroby prastarého materiálu, takže odcházíme s ještě vlhkým, ale zcela vlastnoručním archem papíru.

Z NADPOZEMSKÝCH VÝŠIN DO PODZEMNÍHO LABYRINTU

Den pokročil a nám toho ještě tolik zbývá... Třeba vystoupat na věž ve tvaru číše v domě zvaném Kalich. Stačí zajít do Informačního střediska na náměstí – a stoupání po hranaté spirále schodů může začít. Město shůry vyhlíží zase jinak, než z katedrální věže, ale pořád je divukrásné.. V „ičku“ nám ale zároveň umožní sejít do podzemí, které je v Litoměřicích rozsáhlé, spleť a atraktivní. Nejprve se vydáme chodbami radničního podzemí do expozice Důl Richard v proměnách času a potom, přes restauraci Radniční sklípek, do třípodlažního sklepení s historickou expozicí. Bylo by toho ještě hodně k prožití – muzeum v renesanční budově bývalé radnice, Máchova světelníka, divadlo, kavárničky, restaurace, minipivovary, vinné

sklepy..., o něčem už jsme si povídali v předešlých Bránách, něco si necháme na příště. Teď už se totiž smráká, tak se pojďme toulat parkány, tedy terasami lemujícími městské hradby. Pod námi jsou natěsnány domy a domečky, temnicí se nebe protíná silueta katedrály, rozsvěcejí se první lampy a Karel Hynek Mách nad schody nesoucími jeho jméno začíná malovat slovy...

TŘI LÁKADLA V OKOLÍ

Z Litoměřic se dá vyjždět na úžasné výlety třeba čtrnáct dní – a nudit se nebudete ani vteřinu. Místa málo, a tak vám navrhu alespoň jeden výlet. Vydáme se do rázovité vesnice Třebušín s nádhernými podstávkovými domy. Tyhle klenoty lidové architektury se vyskytují jen na omezeném území – a právě Třebušín je jeho nejjívnější hranicí. Nad obcí se vypíná skalisko, na němž Jan Žižka kdysi nechal vystavět hrdý hrad Kalich, který si natolik oblíbil, že se po jeho dokončení nechal nazývat „z Trocnova a na Kalichu“. Do dnešních dob se zachoval zbytek brány, strážní věže, zdi budov a sklep s valenou klenbou. Zato rozhled je odtud zcela kompletní, uvidíme i vrch zvaný Trojhora. Nikdy byste při pohledu na něj neřekli, že tam najdete jediný horský štít v Česku! Vážně? Inu, vystoupejme nahoru a uvidíme. Je to jen 451 metrů nad mořem, ale přechod vrcholu je vážně srovnatelný s velehorskými poměry. Je to tu opravdu strmé, čedičová skála je sluncem rozpálená, dostat se na vrchol je skoro horolezecký výkon. Tady – na dohled od Labe! Odměnou je panoramatický rozhled první kategorie.

DOBŘÝ TIP

Do Třebušína se z Litoměřic dostanete elegantně autobusem i cyklobusem. Tak nechte svého čtyřkolého miláčka odpočívat před hotelem a vzhůru za dobrodružstvím!

Krušné hory plné adrenalinu

Někdo si možná řekne, žijeme si až moc dobře, máme pendrek starosti, a tudíž roudy, a tak vyhledáváme nejrůznější adrenalinové zábavy a zážitky – mrzí nás prostě, že máme hlavu na krku. Navzdory těmto moralistním řečem touží po adrenalinu ve zpěněné krvi čím dál víc lidí. Patříte-li mezi ně, čtěte směle dál. Ostatní důtklivě varuju – zážitky nashromážděné na dalších řádcích nejsou nic pro paní radovou!

NOVÝ TRAIL PARK NA KLÍNOVCI

Největší lyžařské středisko v Krušných horách nabízí v zimě dostatečně proslulé zážitky na jedenácti sjezdovkách, na freeride terénech, ve snowboardovém parku s U-rampou i v dětském skiparku. Novinkou ovšem je letní Trail Park. Nejvíce se tu vydovádí cyklisti a koloběžkáři – úzké traily v divokém terénu i v mírnějších reliéfech vás budou bavit. Je připravena lehká stezka Azur s délkou 10,3 km, potom 4 km středně obtížné stezky Rubin, ale taky sjezdová trať pro experty. A to se na dalších tratích ještě pracuje, takže v létě 2017 bude nabídka tras ještě bohatší. V okolí Klínovce je navíc vyznačeno na 74 km tras pro horská kola, koloběžky, jakož i pro pěší. Lanovka je v plném provozu a vyveze vám nahoru kola i koloběžky, stačí říct. A pak už jen odpružit a vletět na to... Fičák.

ADRENALINOVÉ KLÍNY

Skutečným rájem pro milovníky nejrůznějších porcí adrenalinu jsou ale Klíny. Zdejší areál vám v zimě kromě sjezdování (na pěti sjezdovkách) a běžeckých okruhů, kde si míru adrenalinu řídíte sami, nabízí i třeba rafinovaný snowpark pro freeskiing i snowboarding s dvěma liniemi překážek –

střední a nízké obtížnosti. Čekají vás skoky, railly, boxy, barel, plastová trubka... Anebo si objednejte jízdu na rolbě Pisten Bully 400W s navigátem a nechte se provést nejvyšší rychlostí po svahu! Vyzkoušíte si i, jak se žehlí prvotřídní manšestr. Užijete si asi hodinku lehkého adrenalinu a budete si jisti, že budete mít co dát na Instagram! Docela mazec je i sněžné kolo Fatboy – to kdo nezkusil, neví, oč přišel. Na Klínech vám ho půjčí a ještě vás vybaví radou, kde ho nechat pořádně vycvátat. Když sleze sníh, nic nekončí, skoro by se dalo říci – naopak! Lanovka jezdí i v létě, takže si můžete užívat třeba ve zdejší Bikeparku. Mají tu trať pro děti, začátečníky i „konečníky“, rozuměj náročné bikery, které už hned tak něco z míry nevyvede. Chvilí po sjezdovce, chvilí lesem, singltreky,

downhill, překážky, skoky, modrá, červená, a když jinak nedáte, i černá trať, k tomu dětský pumptrack... Kola vám tu půjčí. A u kol to nekončí – terénní horské koloběžky! Báječné stroje, na kterých si můžete troufnout i na prudké svahy, kamenitý terén, kořeniště, downhill s boulemi a skoky, klopenky, volný terén... A když už vás nebude bavit kolovat vlnitnou péčí lanovky jenom v areálu, sjedete si až do podhůří, do Litvínova, kde se i s koloběžkou naložíte do dodávky, a už se vezete zpátky na Klíny. Deset kilometrů singltreků a málo frekventované silničky v malebném Šumenském údolí. Je vám to málo? Žádný problém – užijte si venkovní umělou lezeckou stěnu, respektive hned tři, různých obtížností, jedna s převísem, o výšce osm metrů. Případně se jděte kymáčet do Lanového parku. Až pět metrů nad zemí tu na vás číhá osmnáct různých překážek. Vybavení vám samo sebou půjčí na místě. Prostě, jak už v Bráně několikrát zaznělo: Užijte si Klíny jako nikdo jiný!

VŮNĚ BENZÍNU V AUTODROMU MOST

Adrenalinové zážitky velmi neběžného typu si ale můžete pořídít i v podhůří. Obzvláště vhodným místem je Autodrom Most. Tady se vážně nemusíte jenom dívat na frajery za volantem závodních vozů – i když i to je pro mnohé vrcholný adrenalin. Zkuste třeba Taxijízdu života. To si prosím přisednete k jednomu z těch frajerů do závodního vozu, sepnete šestibodový bezpečnostní pás, nasadíte helmu... a pak už se vaše obličejové

svaly začnou deformovat. Tam, kde byste vy prošlápli s brzdou i podlahu, váš osobní řidič s úsměvem dupne na plyn. Budete si to užívat ve více než čtyřkilometrové jízdě – a malá rada: snažit se vystoupit za jízdy se nedoporučuje. Že je to na druhé straně absolutně bezpečné, je zrovna tady, v proslulém centru výuky bezpečné jízdy, nasnadě. Pokud vám spolujízda nestačí, vezměte kurz sportovní jízdy se závodním jezdcem Petrem Fulínem – ten už vás naučí! A až si budete myslet, že nad vás není, můžete se poměřit v soutěži amatérských jezdců The Most Challenge a všechny předjet na velkém závodním

okruhu. A co třeba motokáry? Malé, ale po čertech šikovné potvory. Na moderní dráze s kvalitním asfaltem v motokáře Birel N35 s motorem Subaru 200 cm³ se proletíte zatáčkami, že vám z toho půjde hlava kolem. Že byste raději do terénu? Ale prosím – co čtyřkolky? Buyang Delta Force 300 4x4 se pod vámi vzepne jako kůň, a už svištíte po speciální offroadové dráze. A co je už úplná rozkoš, pokud jste náchylní tímto směrem, to je dát si stejnou dráhu v offroadu nebo na motorce. A co děti? Mají si kde hrát? Pochopitelně. Ty tu čeká dětské dopravní hřiště s funkčními semaforem, kruháky, značkami a k tomu kola, koloběžky, odraždla...

JAK ZKROTIT DRAKA A VYKOPAT ŠTOLU

Ted' už vážně nevím, co ještě divočejšího bych vám nabídl. Snad jedině kročení bujných draků, což? Pochopitelně řečeno, nejde o bájně křídlaté ještěry, ale zacloumají s vámi neméně vydatně. Snowkiting je stále více se rozvíjející sport a vy se v Krušných horách můžete začít oddávat sněžné jízdě ve vleku větrem bachratého kitu na stále více místech. Naučí vás, jak se na lopatu sedá, vybaví vás, a ještě se za vás i pomodlí, až s vámi drak cukne a proletí se s vámi jak leonopteryx s Avatarem. Poslední zážitek možná na první pohled příliš adrenalinově nevypadá. Středověká štola – no a co, řeknete si. Tak fajn – půjčte si plášť, helmu a především holínky a vydejte se pod zem. Jsme na Měděnci, ve štole Země zaslíbená. Pokud čekáte umetené,

vybetonované cestičky pro víkendové turisty – máte smůlu. Tady se jde blátem, vodou, mezi úzkými stěnami, po žebříku, tady si asi z jednoho procenta budete moci představit, jaké to měl kovkop někdy v 16. století, s kahancem, kladivem a špičákem, kdy na kolenou a ve vodě po čtrnácti hodinách zjistil, že prorazil čtyři centimetry štoly... Rozhodně nic pro klaustrofobiky.

Neprávem pozapom enutá barokní perla

Česko je barokní země. Právě vzepětí barokní emocionality, víry a dynamiky stálo na počátku obrovského stavebního rozmachu. Přestavovaly se kostely a kláštery, stavěly se nové, víra se vyhrnula z dokořán otevřených dveří chrámů a zaplavila krajinu kaplemi, křížky, sloupy, božími mukami a sochami, šlechtická sídla i měšťanské domy měnily podobu k obrazu oblé okázalosti, zahrady dostaly symetrický řád a dokonalé tvary. Mnohé z toho nám zůstalo zachováno. Když člověk stojí ve městě plném barokních památek, fascinují ho jako svědkové minulosti v kulisách současnosti. V Cítolibech je tomu právě naopak.

BAROKNÍ OSTROV VE VLNÁCH SOUČASNOSTI

Když jsem do Cítolib přijel poprvé, měl jsem velmi zvláštní pocit, který se opakoval při každé další návštěvě. Stál jsem náhle rovnýma nohama v baroku a současnost působila jako nepatřičný vetřelec. Přišlo mi úplně absurdní, že kolem těch skvostů, které mě obklopovaly, projíždějí auta, že je tu veřejné osvětlení, že slyším hlášení místního rozhlasu, že lidi chodí podivně oblečení... To současné jako by bylo zjevením budoucnosti, to minulé jako by byla současnost. Je to bezesporu tím, že městy Cítoliby je barokem naplněn až po okraj. Už někdy od 13. století byla obec budována jako návesní, rozumí se nikoli průjezdná, ale nahloučená kolem velké návsi s branou, kterou se sem z hlavní cesty zajíždělo. Dnes přes náměstí vede silnice a člověk podvědomě cítí, že by tomu tak být nemělo. Jakmile se totiž postavíte čelem k nádhernému a v mnoha směrech o jedinému

sloupu Nejsvětější Trojice a Panny Marie, ocitnete se v naprosto logické ose. Za zády máte barokní zámek, vy sami jste zároveň se sloupem středobodem kompozice, před vámi je průčelí kostela sv. Jakuba, ale... něco je jinak, než by mělo být. Aha – ty stromy! Nádherné prastaré lípy, z nichž ta nejbližší kostelu je nejméně 150 let stará. Ty stromy tu totiž v době, kdy stavby vznikaly, nebyly. Protože jsme pro tuto chvíli lidé barokní, stromy si hravě odmyslíme, a celý záměr se objeví zcela jasně a logicky. Abychom si barokní kompozici vychutnali docela, sejďeme na druhou část náměstí, která je níž než ta, kde jsme dosud stáli. Právě tahle členitost dává záměru smysl – zespoda osa zámek – sloup – kostel doslova září. Kdo vlastně stojí za touhle myšlenkou? A kdo ji realizoval?

BRAUN, KAŇKA, REINER A TI DRUZÍ

Roku 1651 koupili cítolibské panství manželé Arnošt Schütz z Leopoldsheimu se svou ženou Markétou Blandinou. Arnošt ale o deset let později padl ve válce

s Turky, a tak je autorkou myšlenky přebudovat a dobudovat Cítoliby v duchu barokních idejí i trendů žena – Markéta Blandina. To nebylo obvyklé ještě nedávno, natož pak v baroku. Nejdřív se započalo s přestavbou zámku, pak začala vznikat zahrada – a tady už se objevuje první velké jméno – Jan Tulipán. Uznejte, umíte si představit přílehu- vější jméno pro zahradníka, pardon, kraso- zahradníka, jak se tehdy říkalo? A tohle jméno je jednou provždy spojeno se slavnou zahradou a skleníky libochovického zámku. Paní Markéta umírá v roce 1687 a rodinného díla se ujímá její syn

Arnošt Gottfried. Začátkem 18. století je vystavěn kostel a vzápětí i Trojiční sloup. Celá osa byla dokončena okolo roku 1715. Autoři? Zámek nejspíš Giovanni Domenico Orsi, kostel s velkou pravděpodobností Domenico Rignano. Na další umělecké práce pak Schützovi získali skutečné giganty českého baroka. Sochařskou výzdobu kostela, zahrady a sloupu Nejsvětější Trojice a Panny Marie realizovala dílna sochaře Matyáše Bernarda Brauna, obrazy do kostela namaloval Václav Vavřinec Reiner, na výstavbě sloupu zahrady a Trojičního sloupu se podílel i František Maximilián Kaňka. Co jméno, to nejvyšší patro českého barokního umění a stavitelství. Vtom za vámi profrčí auto, stromy jsou zpátky a vy jste nuceni položit si otázku, co z toho všeho zbylo až do dnešních časů. Jistě ne všechno, ale je toho pořád hodně k vidění.

ÚCHVATNÁ GALERIE POD STŘECHOU I V PLENÉRU

Kaňkův a Braunův Trojiční sloup je nádherně opraven a září bezmála novotou. Braunovým sochám Boha Otce, Krista Spasitele a Archanděla sice následkem jednoho mimořádně rozvášněného prvomájového průvodu chybějí hlavy, ale to sloupu na majestátnosti a lesku příliš neubírá. Hůř jsou na tom zámek a zahrada. Zámek je nepřístupný a na nebi zatím ani mráček, aby se mohlo začít blýskat na lepší časy. Zahrada byla už před více než sto lety přeměněna na zeleninovou a dnes z ní zbylo pramálo. Zato kostel sv. Jakuba je klenotem téměř nedotčeným. Bezprostřední blízkosti kostela, se sice bohužel nedochovaly, jeho dvě zcela zásadní plastiky umístěné na zdi, která dříve vymezovala hřbitov kolem kostela, naštěstí ano. Jejich originály jsou umístěny v lounském

kostele sv. Petra, zdařilé kopie nám ale poskytují dostatečnou zprávu o Braunově genialitě. Ta vlevo je jednou z Braunových nejradošnějších, ta napravo bezesporu nejtragičtější. První je alegorií Víry (nebo také Mláďí), druhá Času (či Stáří). Vzkročit do kostela znamená vlastně vejít do exkluzivní barokní galerie. Přímou před vámi je jedno z nejceněnějších barokních seskupení v zemi – sochy andělských světloňošů v presbytáři i sochy sv. Václava a sv. Ludmily na levé, respektive pravé zpořádnici jsou díly Braunovými. Třetí největší oltářní obraz v Evropě zobrazuje sv. Jakuba a jeho autorem je Václav Vavřinec Reiner, který se vedle Škréty a Brandla řadí k velkým českého barokního malířství. Jeho díly je i většina ostatních obrazů – čtyři evangelisté v presbytáři, sv. Jan Nepomucký na levém a sv. Barbora na pravém bočním oltáři. Setrvat tu v tichém usebrání je zážitek, jaký si pořídíte málokde. Cítoliby jsou ale baroka a především soch plné. Při příjemné procházce po náměstí potkáte sv. Prokopa s ďáblem na řetězu (velmi pravděpodobně také Braun), sv. Linhartu s ovečkou a sv. Barboru s kalichem, sto metrů od náměstí směrem

PERLIČKA

Ještě než barokní svět v Cítolibech opustíme, vypravme se ke kapli sv. Apolónie u silnice na Brloh. Je to skvostná ukázka vrcholně barokního stavitelství. A mimochodem, sv. Apolónie je patronkou všech, které trápí bolesti zubů. Tak ať už věříte v cokoliv, stačí se opravdu pozorně dívat, a až uvidíte tvář světice vystupující z pozadí... Maličká prosba nezaškodí nikomu, protože bolení zubů..., kdo by o to stál.

do kopce pak nádherného pozdně barokního sv. Jana Nepomuckého. V Cítolibech se nacházejí i sochy z jiných míst – před klasicistní farou u Trojičního kříže sv. Václav, svatí Bernard, Petr a Pavel pak podél jižní strany kostela. Bezpochyby neminete ani barokní vodárenskou věžičku postavenou kolem roku 1717. Ta rozváděla vodu třeba i do záměckého bazénu. Pozoruhodný je i raně barokní Trojiční sloup z roku 1680, umístěný dnes uprostřed náměstí, na trávníku u rybníčku. Dejte na mě a zajedte se do Cítolib podívat. Je to galerie pod širým nebem, je to místo, kde se baroko prolíná s dneškem.

Středohorská krajina ze sedla kola viděná

Labe, kterému se v dávnověku říkalo Velká řeka, člověka odjakživa přitahovalo. Budoval si u něj sídla, vozil po něm náklady, obchodoval, lovil ryby, stavěl mosty a přívozy, ale především – cestoval po jeho březích. Nejdřív z čirého pragmatismu přežití, později z počáteční turistické zvědavosti a dnes třeba kvůli zvýšení adrenalinu nebo možnosti překonat sám sebe. Z důvodů, nad kterými by prvním Slovanům zůstal rozum stát, totiž pro potěšení, poznání a sportovní vyžití, vznikla na labských březích souvislá cyklostezka slyšící na jméno Labská stezka. Je to ohromující štreka. Bezmála 1400 kilometrů od pramene řeky v Krkonoších po ústí do Severního moře u dolnosaského Cuxhavenu.

KRAJINA JAKO GALERIE DIVŮ

O Labské stezce už jsem v Bráně několikrát psal, takže všichni dobře víte, že na území Ústeckého kraje měří 95 kilometrů a že zase není až tak vodorovná – nastoupáte a sestoupáte tu celkem zhruba 500 výškových metrů. Nicméně pořád je to idylická jízda, nic pro polykače dvoutisícovek, zato všechno pro cyklisty, kteří se chtějí dívat víc kolem sebe než před sebe. Tentokrát se zaměříme na tu část trasy, která prochází Českým středohořím, a tedy samozřejmě i naší titulní Branou do Čech. Jak to tak napsat a nepřehánět... Je to kolosální a neskutečně krásné. Ne, vážně, vezměte kolo a zkuste si zažít těch skoro 80 km ze Štětí až k Děčínu, kde si Labskou stezku přebírá České Švýcarsko. Nevýjete z údivu. Už jenom jízda kolem řeky je úchvatná. Břehe se totiž pozvolna proměňují, scenerie dostává jiných charakter, jízda jinou atmosféru. Na začátku, ve štětských a roudnických rovinách, vás začnou překva-

povat nečekaně a tu a tam vyskakující bubliny kopečků a kopců, z nichž dominantní je ovšem staroslavný Říp. Pak se před vámi objeví bělostná zářící silueta Litoměřic s raketou svatoštěpánské věže mířící do oblak, to všechno na pozadí bujně se zdvihajících kopců pravobřežního Středohoří. A najednou nad vámi jako orel roztáhne křídla Máchův Radobyl. Přes pabeskující řeku vidíte daleko do podřipského kraje, roviny, která je náhle narušena skvostnou siluetou Hazmburku a pak se najednou zlomí v pitoreskní, divoce zvlněný horizont milešovského Středohoří. To už jste ale na břehu Píšťanského jezera a z ničeho nic jedete obklopeni vlídnými

žernoseckými svahy plnými vinné révy, vinicemi, které pamatují ještě Karla IV. Pak se vysoko nad vámi objeví tři ztepilé kříže Kalvárie a vy vjedete do jednoho z nejkrásnějších meandrů na světě, do Brány do Čech, do Porty Bohemiky. Lesy kudrnaté vršky si protahují nohy až k samotné řece. Minete libochovanský zámek a vtom jako by ze samotného nebe sestoupila svatá Barbora a posadila na vrcholek levobřežního hřebenu běloučkou pralinku kostelíka v Dubičkách. To už na vás ale přísně hledí kamenný Střekov i rozverná Větruše a vy projíždíte Ústím nad Labem, jako nůž máslem jím projíždíte, vstříc dalším kopcům, hřebenům, rozeklaným sceneriím, kolem krásnobřezenského zámku, jedete naproti ostré jehle Bukovky, romantické siluety Vrabince a důstojné hradbě Děčínského Sněžníku s kamenným majákem rozhledny.

CHVÁLA ZAJÍŽDĚK

A to jsme prosím ani nesedli z kola! Co teprve když začnete tu a tam odbočovat, nádherně si zajíždět, zastavovat a objevovat opulentní nabídku krás a zajímavostí kolem stezky. Tak kupříkladu... U Štětí se vydejte po stopách loupežníka Štětky třeba i do obávané jeskyně Mordloch. V Roudnici si zajděte do cukrárny Dortletka na stejnojmennou sladkou pohádku, která se rozplyne na jazyku,

a pak nasedněte na Podřipský motoráček a vyjeďte si třeba k barokní perle zámku v Libochovicích, nebo se cyklobusem svezte do středověkého Úštěka. Ostatně, cyklobus vám skoro po celé trase nabízejí, že vás odvezou do kopců od řeky a zase vás vrátí na břeh – můžete se díky nim vydat do Velemina, Třebenic, Verneřic... V Nučnicích se zase můžete přepravit přívozem na druhý břeh a zakusit, jaké to je v libotenické Galerii kráslic nebo židovické Levandulové farmě, a třeba dojedete až do pevnostního města Tereziína.

V Litoměřicích na vás zaútočí báječné kavárny, restaurace, pivovary, ale také galerie, sakrální památky, vyhlídkové věže, podzemí... U Píšťanského jezera se do sytosti vykoupete v průzračné vodě, odpočínáte si, necháte oči plout po lodích a jachtách v Maríně. Ve Velkých Žernosekách si v zámku prohlédnete gotické vinné sklepy tesané do skály, v některém z vinařství tu ochutnáte pěkné žernosecké a třeba zase využijete přívoz a vydáte se Oparenským údolím na Lovoš, anebo zpátky do Lovosic, dobře se najíst v Cukrovaru. V Brně na chvíli odstavíte kolo a vyrazíte do málo známé, ale nádherné Průčelské rokle. Obdivoval ji už Karel May a vy v jeho stopách můžete dojít až k Průčelskému vodopádu, zase se vrátit a dojet pár set metrů k termálnímu koupališti a znovu tu smýt prach z cesty. Vaňovský přívoz vám umožní šplh na úchvatný čedičový Vrkoč a bylo by vysloveně nemoudré nepřejít si Labe, třeba jen tak tam a zpátky, po výjimečné technické památce, Masarykovu zdymadlu. Odbočit na Střekov se taky jeví jako skoro povinnost. A lanovkou z centra Ústí na Větruši? Udělejte to! Dobře se tu najíte a báječně si zabloudíte v přírodním i zrcadlovém bludišti. A když už budete na levém břehu, naberte směr Krásné Březno, projděte si zoologickou zahradu a určitě nevynechte kostel sv. Floriána s jedním z nejkrásnějších oltářů, jaké jsem osobně kdy viděl. Po náprotivném břehu vás Labská stezka donese až do velkobřezenského pivovaru a restaurace Tivoli, kde voní slad a pivo chutná tak útěšně... A to je tu ještě chotkovský zámek s nádherným parkem! V Malém Březně zase

nasednete na muzejní železnici a necháte se dovézt do skanzenu v Zubnicích... A teď si vezměte, že to je jen zlomek možností, výčet vymezený kadlubem tohoto článku. Ale nemám o vás strach – vy určitě v sedle kola objevíte i věci, o nichž já nemám ani páru.

Poklady levého břehu

Většina lidí vnímá České Švýcarsko jako území na pravém břehu Labe a zná především Hřensko se soutěskami Kamenice a Pravčickou bránou nebo Jetřichovice s Dolským mlýnem a vyhlídkami. A tak jim tajemství a půvab levého břehu Labe uniká. Věc se má tak, že mluvit o Českém Švýcarsku a Saském Švýcarsku je geografický nesmysl. Skály na hranice zvysoka (doslova) kašlou. Českosaské Švýcarsko je prostě jeden celek na území dvou států se dvěma národními parky. A tak se pojdme na hranice vykašlat taky a probádejme tajemný levý břeh.

Z ŘÍŠE OBRŮ KE KAMENNÉ ROZHLEDNĚ

Tedy, ne že by na českém území levý břeh Labe nenabízel nic – to by byl velký omyl. Mnohým bude stačit pouhý výčet – Tiské stěny, Ostrovské a Rájecké skály, Děčínský Sněžník. No a komu výčet nestačí, ten ať čte dál. K poznání zmíněné oblasti je dobré usadit se pohodlně někde poblíž a vyrážet na výlety. Buď v Děčíně, nad kterým se tyhle skvosty vzpínají, anebo třeba v Ostrově, osadě na dně obřího skalního hrnce, kde rozlehlá louka s několika rybníčky je lemována až neskutečnou hradbou pískovcových skal. O hotelu Ostrov už jsem v Bráně psal, ten se jako východiště hodí zcela výborně. Začít bychom měli v Tisé, protáhlé obci, která jako by byla podhradím gigantického hradu, jehož hradby a fantaskní cimbuří se táhnou do nedohledna. Dobrá, nejsou to hradby, jsou to Tiské stěny, ale při troše fantazie... Tohle skalní město je jedním z nejznámějších v zemi. Je k tomu řada dobrých důvodů – na nevelké ploše je tu za skalní stěnou ukryté dokonale propletené bludiště skalních věží, puklin

a soutěsek, podivuhodných náměstíček a průlezů, kde každá skála má své jméno, kde z výšky shlížejí kamenní sloni, želvy, medvědi, ba i starostové a sťatí majoři a kde člověk, ať sem přijde třeba posté, objeví vždycky něco nového. Dětské eldorádo v Malých Tiských stěnách, kde ve zcela bezpečném a mělkém labyrintu vydrží děti v hebkém písku běhat hodiny, to opravdu jinde nenajdete. Když už je člověk syt skalní schovávaně, měl by se rozhlédnout po kraji. Z útesů Tiských stěn je to krásné, ale teprve z romantické kamenné rozhledny na vrcholu stolové hory Děčínského Sněžníku je to velkolepé. Je to sem z Tisé pár kilometrů, poslední dva dost do kopce, ale zážitek, který člověku v každé roční době a v každém počasí dopřeje ohoz rozhledny, je, obávám se, nepopsatelný. Za mlhy je to koráb na moři, za soumraku elfí hrad, na podzim středobod třeskutě barevné palety... Hned vedle Tiských stěn tančí na kraji lesa desítky skal ve skoro neznámém skalním městě Rájec. Těžko se hledá, vlastně tak trochu po pravé straně kopíruje silničku z Tisé do Rájce, o to je však krásnější. Člověk tu má pokaždé pocit, že je úplně prvním člověkem, který sem pronikl. Vydáme-li se

ale z Tisé po červené směrem na Ostrov, čekají nás skalní města hned dvě. Tedy, to první je spíš skalní vesnice, Volské kameny se jmenuje, stojí ale určitě za prozkoumáním, a druhé, Ostrovské skály, je zase jiné, tajemnější a neokázalé, ale mystické. A je to všech typů skálolezců vyhlášený ráj.

ÚŽASNÉ HERKULOVY SLOUPY

Ostrovskou nivou pozvolna sestoupáme starou cestou do úchvatného údolí říčky Bělé, která o pár kilometrů dál už slyší na jméno Biela, a všude kolem nás je náhle Bielatal. Vlastně ne, ještě si odskočíme a bude to jedna z nejhezčích zacházek, jaké jste se kdy dopustili. Vydáme se nalevo, do svahu, dokud nenajdeme žlutou a posléze červenou značku, která nás dovede na skvostnou hraniční vyhlídku – Grenzplatte. Pohledy odtud se zapisují rovnou do duše a je úplně jedno, jaké je roční období, a dokonce i jaké je zrovna počasí. Tak – a teď už zpátky do údolí Bělé. Že už jsme nějakou chvíli v Sasku, nám dojde, teprve když romantickou cestou doputujeme až k Ottovu mlýnu, protože tady už nás tabule o všem informují německy. Takže přesněji – Ottomühle. Ukojíme hlad i žízeň a vydáme se zalesněným svahem k místu, které se hravě vyrovná všem ostatním známým magnetům Českosaského Švýcarska, a přece ho znají jen turisté fajnšmekři. Po Skalní ulici – Felsengasse totiž zanedlouho dojdeme k ohromujícím Herkulovým sloupům. Dvě štíhlé skalní věže vedle sebe jsou úžasné odkudkoli, ale z vyhlídky ve svahu, kdy člověk mezi nimi vidí, jak se slunce kloní k západu a začne zlatit, nač skrze stíny dosáhne, na to nezapomenete, co živi budete, za to ručím. A zase o něco dál tyčí se vysoko na skalní stěně věž jako z pohádky. Vydáme se k ní po cestě značené žlutým kolečkem až nahoru a dech se nám zatají. Kamennou vyhlídku Bielablick tu v roce 1880 postavil jistý J. G. Kaiser z nedalekého Rosenthalu ku potěše milostivého panstva turismu holdujícího. Kamenným oknem uvidíte protější skalní město. Pak zase do údolí a po schodech i po žebřících nejprve na Janovu vyhlídku – Johanniswacht, ze které je vidět hrdá pevnost Königstein jako na dlani, a pak na impozantní Saský kámen – Sachsenstein, který je třeba zdolat po skoro kolmých kovových žebřících, za což je šplhoun odměněn spektakulárním pohledem na Herkulovy sloupy i na celý hřeben Děčínského Sněžníku.

AUTOBUSEM PŘES HRANICE ANEB KAMKOLI CHCETE

Tohle všechno se dá pohodlně obejít ve dvou ve třech výletech. Mnozí z vás si možná povzdechnou, že na takovou štrapáci jsou už trochu staří – anebo mladí,

ale líní. Máte smůlu, výmluvy na věk ani na lenost se neuznávají, protože zcela nově je k využití senzační turistická přeshraniční autobusová linka označená číslem 217. Ta vyjíždí ze saské Pirny a míří do českých Petrovic a Tisé (kdo tu vystoupí, má Tiské stěny doslova na dosah, a do Ostrova odtud dojde i dítě), do obce Sněžník (půl druhého kiláčku výšlap k rozhledně po naučné stezce Zapo- menuté pohraničí), do saského Rosenthalu (z lesní zastávky je to do Bielathalu a k Herkulovým sloupům přímá a pohodlná procházka), do Leupoldishainu a do městečka Königstein na břehu Labe. Odtud vede okružní trasa k úchvatné pevnosti vybudované na temeni stejnojmenné stolové hory. Monumentální komplex o rozloze skoro deseti hektarů. Procházet mezi

Perlička

Někdy jsme odbyli zastávku dvěstěsedmnáctky v Leupoldishainu, což by ovšem byla chyba. Jen 2,5 kilometru odtud totiž, skrytý v lesích, očekává milovníky romantické přírody skalní Labyrint vytesaný matičkou přírodou do obrovských plochých pískovcových bloků. Pukliny a uzounké průlezy, štěrby a úžlabinky, dokonalé bludiště cestiček – naštěstí ne příliš rozsáhlé.

Dobrá rada

Pokud nemáte zakoupenou jízdenku Labe-Elbe (což je pro turistu po Českosaském Švýcarsku skoro samozřejmost), připravte se, že jízdenku do autobusu budete platit v eurech.

do nebe šplhajícími stěnami, nechat se svírat přísnými branami, dívat se daleko do kraje, to je zážitek opravdu ojedinělý. Brány pevnosti jsou dnes otevřeny každému a nemine týden, aby se tu nekonalý nějaké trhy, slavnosti a kostýmované parády, ale i když zrovna žádná nevíří nádvořími hradu, je tu několik okruhů, po nichž se dá chodit třeba i se zvukovým průvodcem v češtině. Chce to alespoň dvě hodiny času, chce to naladit se na pohled do hlubin času – i hlubin zdejších skal. Určitě se vám bude líbit pohled do nehlubší vrtané studny v Sasku nebo sestup do čtyři staletí starých sklepení a kasemat, někdejšího krutého vězení.

Úplně jiné výlety s Offroadsafari.cz

CESTOU NECESTOU

Sedím na místě spolujezdce a poslouchám povídání mého průvodce Martina Bareše. To on kdysi přišel na nápad začít vozit lidi po krajině cestou necestou a ukazovat jim místa, která jsou nádherná, a přitom je zná jen málokdo. Turistika bytí a lidé mají pocit, že už byli všude. Ani náhodou. Martin mi nabídl, že mi předvede trasu Uhelným Mosteckem kombinovanou s trasou Po stopách druhé světové války na Mostecku. Teď právě jedeme po šotolinové cestě Růžodolskou výsypkou a já si připadám jako někde v Brdech. Výsypka se proměnila v lesy a louky. Dozvídám se, že i když to vypadá zcela přirozeně, je v tom složitý záměr rekultivátorů, kteří vytvořili projekt zalesnění výsypky, vysadili javory, modříny, olše, topoly, jeřáby, upravili terén a předali práci matce přírodě. Najednou se mi trochu zatmí před očima. Martin sjel z cesty a teď jedeme, no, spíš padáme z prudkého srázu, který naštěstí není dlouhý. Teprve teď začínám chápat, co tahle auta dokážou. Metr hluboké kaluže, svahy, po kterých by se člověk sotva vydrápal – nic není problém. Říkám si – tak proto ta trasa trvá šest hodin, budeme se prodírat neschůdným terénem. Ale kde-

pak – terénní vložky jsou spíše pro pobavení. Podstatné je podívat se do zajímavých míst a trochu si je užít. Znamená to, že samotná jízda tvoří jen zlomek doby trvání výletu. Často stavíme, fotíme, povídáme si, používáme se do prohledávání terénu – hledáme třeba fosilie, které těžba obnažila. Offroadsafari.cz má ale i jiné programy, při kterých se hledají české granáty anebo se s detektorem kovů pátrá po stopách minulosti ukrytých v zemi. Trochu předbílám, ale já si z dnešní jízdy přivezl překrásný kousek porcelanitu – páleného jílu, úlomek zkamenělého dřeva a nádhernou fosilii – otisk listu v kameni. K běžné výbavě auta patří dalekohledy nebo pánve na rýžování českého granátu.

HISTORIE VEPSANÁ DO KRAJINY

Martin brzdí, vystupujeme. Před námi je panorama chemičky v Záluží. Tady poprvé zjišťuju, že Martin – a jak později pochopím, i jeho dva kolegové, kteří vozí hosty terénem – vážně nejsou jen řidiči. Jsou to průvodci, kteří opravdu vědí, o čem mluví. Za dnešek

jsem dospěl k názoru, že Martin je bývalý horník, geolog, hydrolog, botanik, zoolog, historik... Ničím z toho ale není. Jen je prostě lačný vědomostí a souvislostí, ukládá si je do hlavy a dokáže je ve smyslnou chvíli použít. Například teď s pusou otevřenou poslouchám příběh zálužské chemičky, kterou tu kvůli bezprostřední blízkosti několika dolů začali stavět nacisti hned na počátku války, aby tu technologií hydrokrakování vyráběli z hnědého uhlí paliva – milion tun ročně. Na otrockou práci sem navezli válečné zajatce doslova z celého světa a nahnali je do rozsáhlé sítě pracovních lágrů, které obklopovaly chemičku, i do sokoloven, hospod a dalších zabavených nemovitostí. Za celou válku tudy prošlo na 100 000 zajatců. Jednu dobu tu pracovalo 33 000 lidí – bylo to tedy větší město

než sousední Most. Při náletu spojeneckých letadel 12. 5. 1944 tu zahynulo během chvíle dva tisíce lidí pocházejících z celé planety – a dnes si na to nikdo ani nevzpomene, zatímco bujaře a okázale slavíme kdekou... Už zase jedeme, mjíme každou chvíli nějaký řopík, einmannbunker nebo splittergraben – čili pevnůstky lehkého opevnění – a příběhy se řinou dál a nemají konce. Prosím Martina,

„Kdy už bude ta měsíční krajina?“ bývá nejčastější otázka těch, kteří se nechají zlákat nabídkou projektu Offroadsafari.cz a vyrazí na zhruba šestihodinovou jízdu terénním autem „Uhelným Mosteckem“. Brzy ovšem zjistí, že je vlastně všude kolem nich, jenom už dnes vypadá spíš jako přírodní rezervace – a tady dost často přírodní rezervací je. Je jedním slovem fascinující sledovat, jak se příroda s mírnou pomocí rekultivátorů obrozuje, jak na místě někdejších výsypky roste druhově rozmanitý les, ve kterém v mělkých jezírkách a mokřadech nadšeně žije stále více druhů obojživelníků, jak se ptáci spokojeně zmocňují navážek, jež eroze proměňuje ve fantaskní útvary podobné leccemu, co člověk vidá ve Středomoří, jak se na místě bývalého hnědouhelného lomu leskne průzračně čisté jezero, jak se zajáci a srny prohánějí kopinatými loukami. Příroda se na nás pobaveně dívá a brblá si pod travnaté vousy: „Oni se tu pinoží nějakých směšných osmdesát devadesát let a mají pocit, že mohou hodnotit.“ Ano, z pohledu přírody jsme jepice a jen se na světě mihneme. A ona, nedbajíc na naše lamentace, zmocňuje se všeho, co jí bylo na čas odebráno.

JEZERO NAMÍSTO LOMU

Teď sjíždíme po prašné cestě k nádhernému jezeru s průzračně čistou vodou. Dozvídám se, že je to zbytková jáma lomu Most – Ležáky, že probíhá jeho rekultivace na rekreační

plochu. A že sem nikdo nesmí, ale zástupci Offroadsafari.cz si dokázali vyjednat výjimku, takže sem své hosty jako jediní mohou přivést a ukázat jim malý zázrak, samozřejmě po splnění přísných bezpečnostních opatření – každý vjezd se musí předem hlásit na dispečink. To jezero je 75 metrů hluboké, větší než Máchovo jezero, bezodtokové, nádherně čisté, bez sinic, s velmi kvalitní vodou. A okolí? Rekultivátoři finišují a příroda už spolupracuje. Na březích odkryté jíly s fosiliemi, o kus dál fantastické erodované lomové stěny, eldorádo poštolek a káňat, tu a tam přeletí orel mořský, rackové, divoké husy, nekonečné travnaté břehy – tak tohle až bude dokončené, to bude koupáníčko! A má tu být i marina. Otevření? Když to dobře půjde, léto 2018. Není dost místa na to, popisovat další zážitky z vyhlídky do povrchového dolu Vršany, kde

je jasné vidět, že důl, jak se posunuje, sám po sobě vlastně „uklízí“ a připravuje půdu pro rekultivaci, z přírodní rezervace Kopitská výsypka... Ono to vlastně stejně nemá cenu, bylo by to jako přivonět ke guláši. Guláš se musí ochutnat a Offroadsafari.cz se musí zažít!

JAK NA TO?

Můžete být jeden, dva nebo celá skupina či teambuilding, můžete si vybrat nabízenou trasu nebo mít vlastní přání – nic není problém. Chcete jet v noci fotografovat? Chcete v zimě na úbočí hor? Řekněte si. Jezdíva se o víkendech, ale i uprostřed týdne. Nejkratší výlet 3 hodiny, běžný 6 hodin, nejdelší klidně i dva dny. Věk? Kondice? Nerozhoduje. Průvodci hovoří česky a anglicky. Mě to ukrutně bavilo – zkuste to taky. Podrobnosti najdete na www.offroadsafari.cz, aktuality na www.facebook.com/offroadsafaricz.

Vernerův mlýn plný vzpomínek

Nedaleko Loun, v sousedství Cítolib, na kraji vesnice s poetickým jménem Brloh stojí už od roku 1630 mlýn. Hospodařilo v něm několik mlynářských rodů – třeba Kopřivovi. Těm se tu v roce 1708 narodil syn Václav Jan Kopřiva, hudební skladatel a varhaník, zakladatel cítolibské skladatelské školy. Pro nás je ale zajímavý především rok 1913. Tehdy totiž mlýn koupil Bohumil Verner. A jeho rodina mlýn vlastní dodnes.

PRADĚDEČKOVO DĚDICTVÍ Z LEDNICE K SEKERNÍKOVÍ I DO PEKÁRNY

Je to nádherný příběh rodinné sounáležitosti trvající přes sto let. Pan Verner nekupoval mlýn jen tak pro radost, to se v té době ještě nedělo – koupil ho, aby v něm provozoval mlynářské řemeslo. Mlynářem ovšem nebyl. Musel si tedy opatřit živnostenský list a teprve pak mohl začít realizovat své plány. Už v roce 1915 koupil stabilní naftový výbušný motor Laurin & Klement typu BRONS. Nechtěl být závislý jen na vodě, kterou do mlýna přiváděl náhon ze Smolnického potoka. Motor tedy sloužil jako rezervní síla k pohánění devatenácti mlynářských strojů a zařízení. Aby bylo jasno, nebyla to žádná levná legrace – zatímco mlýn pana Vernerů přišel na 70 000 korun rakousko-uherských, samotný motor stál celých 30 000. Mlynář byl zároveň starostou a zasadil se o elektrifikaci vesnice. Mlýn už byl ovšem elektrifikován dřív – pan Verner do něj totiž koupil dynamo a Křižíkovu rozvodnici, čímž získal napětí o velikosti 120 V a výkonu 5,9 kW – jen pro představu, dnes by to nestačilo ani na provoz jedné varné desky sporáku. V roce 1933 pak opravil a dobudoval vodní dílo a namísto dosavadních dvou mlynářských kol osadil jediné. Konce druhé světové války se pan Verner nedožil, zemřel v roce 1942. Příběh Vernerova mlýna tím ale zdaleka nekončí. Mlynářův syn si celý život přál dvě věci – aby se dožil pádu komunismu a aby znovu rozeběhl mlýn. To se sice již nepodařilo, ale jeho syn a po něm vnoučky – sestry Stanislava a Zdenka – realizují jeho odkaz novým způsobem. Až se přijedete podívat do Vernerova mlýna, bude vás po něm provázet právě jedna z pravnuček prvního mlynáře z rodu Vernerů.

rysé rekonstrukce mlýna stála touha zachránit rodinné dědictví a podělit se s lidmi o úžasné mlynářské technologie. Mlít dnes obilí ve mlýně už není možné – a tak tu alespoň vznikla ojedinělá a jedním slovem úžasná expozice. Uvidíte pětipodlažní (což byste zvenčí určitě neřekli), takzvané „amerikánské“ složení mlecího pro-

cesu včetně mnoha dokonale zrekonstruovaných a plně funkčních mlecích strojů a strojů s mletím souvisejících. A některé uvidíte i v chodu! Projdete se muzeem mlýna a Vernerovy rodiny, nahlédnete do sekernického věřtatu (čili dílny) a zjistíte, že sekerník byl pro každý mlýn řemeslníkem nepostradatelným. Býval to všeučel i vynálezce, uměl si poradit s každým materiálem. Dovedl postavit dokonale fungující mlynářské kolo, vystrouhat pastorek, ale také opravit prasklé ski mlynářské omladiny nebo panímámě opravit cihličku. Čeká vás i lednice. Maso a jogurty tu ale nečekejte, jde o místnost s celoročně stálou teplotou, ve které je do lůžek z habrového dřeva (věřili byste tomu?) uchyceno obrovské mlynářské kolo. Zcela novou expozicí je funkční pekárna s pecí, ve které dnešní „mlynáři“ pravidelně pečou nádherné křupavé bochníky. Skládají je, jak bývalo zvykem, na podstropem zavěšený šrák, aby k nim nemohly myši. Co je šrák? Dvě ráhna spojená pruty ohnutými do oblouku, které tvoří příhrádky na pecny chleba. Ve Vernerově mlýně si jazykoví fajnšmekři a lovci zapomenutých slov vůbec přijdou na své – víte například, co znamenala slova pemrlice, oškrt, šejdř, smetiprach nebo koreček? Tady se to dozvíte. Uvidíte i původní Křižíkovu rozvodnici – dokonce v akci, je totiž pietně zrestaurovaná a funkční. K dovršení všeho se podíváte i do strojovny a uvidíte naftový motor vyrobený v Mladé Boleslavi v továrně Laurin a Klement podle holandského patentu. Ano, ten původní. Je prostě krásný! Jednou za rok, vždycky při příležitosti ukončení turistické sezony, se můžete zúčastnit jeho slavnostního spuštění – neboť i tenhle stoletý stařík stále běhá! Určitě vás ale budou zajímat i stroje, které nemají

s mletím nic společného a sloužily k běžnému životu mlynářské domácnosti – třeba ruční stolní vrtačka, krouhačka na krmnou řepu, odstředivka na mléko anebo bruska, na které si sami můžete vyzkoušet, jak se kdysi brousily nože.

ZJEVENÍ V MLÝNICI

Prohlídka mlýna se neomezuje jen na interiér, uvidíte i páně Vernerovo vodní dílo, záchranný rybníček i celý náhon, který byl také pečlivě opraven a dobudován. Voda už tu není – při melioraci v sedmdesátých letech bylo koryto Smolnického potoka napříměno a náhon vyschl. Díky sugestivnímu výkladu si ji ale hravě dokážete představit – ostatně, voda v náhonu bývala pouze v době, kdy se mlelo, jinak jalovou strouhou běžela mimo mlýn. S vodou se totiž muselo hospodařit. Vezměte si, že na potoce bylo mlynářů několik, minimálně tři před a jeden za Vernerovým mlýnem, takže mlynáři se prostě museli o vodu nějak podělit. Na závěr jsem si nechal mlynici se všemi těmi nádhernými

stroji, třeba s unikátní savkou s žejbry (další krásná slova), která podle hmotnosti třídila krupici při mletí pšenice. Je vážně strhující procházet tou složitou soustavou krásně opravených strojů a naslouchat zasvěcenému výkladu o tom, jak se obilí měnilo v mouku. A že to byla docela věda, tím si buďte jisti. Kolem vás defilují stroje podivuhodných jmen a stačí docela málo, třeba jen opřít se o stěnu a zavřít oči, a mlynice ožije. Když provozem prochází sám pantáta nebo taky pan otec, čili mlynářský mistr, všichni ztichnou a pracují s největší vervou. O nic menší autoritu nemá ani podsaditý stárek, zástupce mistra a hospodáře, kterému se důsledně vyká. První tovaryš, řečený mládek, zrovna probírá v ruce bělostný prášek a čichá k němu – právě on ručí stárkovi za kvalitu mouky. Pobíhají tu i tovaryši šejdři a sladomelec, s koštětem tančí mlynářský učený prášek a hromotluk zanáška nosí po rampě do mlynice pytle s obilím. A ten rachot, ten je od toho, jak zrovna jeden sype do násypky. Všem k ruce je ještě krajánek, vandrovní tovaryš. Hlomez a ryk a hukot a cambus a hrkání a vrzání občas přeruší zanotovaná písnička, protože s dobrou náladou jde i ta největší dřina lín. Když oči zase otevřete, bude mlynice prázdná. Škoda? Já myslím, že ne.

V technologiích jsme se o hodně posunuli, pro mouku si dnes zcela samozřejmě jdeme do obchodu. Jde jen o to, dokázat si vážit fortelu a fištrónu předků a nezavrhovat staré pro nově. A sestry Stanislava se Zdenkou to dokážou s noblesou, elegancí a obdivuhodným nasazením. Škoda, že takových lidí není víc.

www.vernermlyn.cz

PERLIČKA

Předchůdci pradědečka Vernerů se jmenovali Sochorovi. Z téhle rodiny pocházel i akademický malíř Václav Sochor, který maloval velká sakrální plátna především ve Francii, ale namaloval i oltářní obraz do pozoruhodné novorománské kapličky ve Vlčím. Tam se od mlýna dostanete po naučné stezce „Smolnický potok“.

Barokní stopy v krajině skal

České Švýcarsko je veskrze romantická krajina. Je to země skalních věží, stěn a měst, oblast hlubokých, divoce rozeklaných ledových roklí, z nichž po ránu stoupá hustá mlha, region objevený romantickými malíři i prvními turisty, také dušemi nanejvýš romantickými. A přece i tady baroko zanechalo své jasně viditelné stopy, které stojí za to hledat a najít.

KRAJINA JAKO OBRAZ

Baroko, jako výbuch emocí, neklidu a lásky k Bohu, ale také jako období nového rozmachu zemědělství, přetvořilo českou krajinu k nepoznání. Barokní člověk začal na krajinu nahlížet jako na obraz, který musí mít své proporce, dominanty, zlaté řezy, efekty a hlavně na první pohled patrný duchovní rozměr. Samozřejmě, že ve zvláště krásných českých kotlinách se tyto tendence promítly daleko viditelněji než v severním koutě země, kde musela katolická víra dnes a denně bojovat s mořem protestantismu obklopujícím

České Švýcarsko a sousední České Nizozemí ze tří stran. A přece sem baroko vtrhlo jako vichřice. Malebných kostelíků na travnatých vrších s vinoucími se alejemi lip tu pravda mnoho nenajdeme (nejpůsobivější je v tomto smyslu kostel svatého Václava ve Velké Bukovině na nejjižnější okraji oblasti, nedaleko České Kamenice). Barokní stopy jsou tu jiné – buď efektní a okázalé, nebo zcela nenápadné a na první pohled ne moc patrné.

POMNÍKY LIDSKÉ VÍRY

Baroko otevřelo dveře chrámů a víra se rozeběhla do kraje. České Švýcarsko i jeho okolí jsou doslova posety drobnými sakrálními památkami. Křížky a kříže kované, litinové, prosté i bohatě zdobené, boží muka, výklenkové kaple ve skalách, kapličky, votivní obrazy... Mnohé z nich jsou nádherně rekonstruované, jiné trčí k nebi nakloněny jako torza. My je dnes vnímáme spíše jako estetické prvky, ale ony mají každá svou historii, svůj konkrétní, často už ztracený příběh. Projděte si naučnou stezku po sakrálních památkách v Dolní Poustevně, zastavte se

u úchvatné trojboké kaple Nejsvětější Trojice nad Mikulášovicemi, zklidněte se v lesích nad Českou Kamenicí u dokonale obnoveného Bratského oltáře, užasněte nad nečekanou silou lesní Bauerovy kaple nedaleko Lipnice, objevujte obrazy ve výklenkových kaplích v Dolní Chřibské, na České silnici nebo v Jetřichovicích, hledejte kříže s plechovými andílky poletujícími kolem Kristovy hlavy... Už jen to bude nádherná barokní pout'. A co teprve, přidáte-li toulky po kostelních, umrlčích anebo poutních cestách, tiše zarůstajících v lesích, anebo naopak středobody měst, morové mariánské sloupy – třeba v Rumburku nebo Benešově nad Ploučnicí. Nejkázalejším a také nejdemonstrativnějším vyjádřením víry jsou ovšem zdejší křížové cesty (je jich tu čtrnáct). Jejich stavbu odstartovalo právě baroko. Ta nejstarší, na Křížovém vrchu ve Šluknově, pochází z poloviny 18. století a do období baroka spadají ještě ty ve Vilémově a především v Jiřetíně pod Jedlovou. Zdejší pozdně barokní křížová cesta s Getsemanskou zahradou a kaplí Božího hrobu patří mezi nejkrásnější v Evropě. On je Jiřetín vůbec barokní městečko. Nádherný areál kostela Nejsvětější

tější Trojice s vrcholně barokní farou (dnes je tu muzeum těžby drahých kovů) doplněný do vrchu šplhající křížovou cestou je základem. Tady se ale baroko nezastavilo. Právě v Jiřetíně se můžeme zamyslet nad významem barokních soch v krajině, soch úplně jiných, zachycujících emoce a duchovní vzepětí.

A potom jsou tu klenoty zdejší lidové architektury – podstávkové domy. Samotný vynález specifické konstrukce je sice o nějakých dvě stě let starší, ale právě v období baroka takřka nikdo neunikl obecné módě stavět a přestavovat. A tak na mnohých, chalupářských povětšinou až pietně udržovaných podstávkách v celé oblasti vidíme často právě barokní letopočty (v Kamenické Stráni, na Kamenné Horce, v Dolní Chřibské...). A když už jsme

PERLIČKA

Pro neklidné, vpravdě barokní duše mám jeden velmi zklidňující tip. Nedaleko Krásné Lípy je vesnička Sněžná. V klidu, jaký by se měl balit a vyvážet do celého světa, se tu zastavte u malé kapličky Nejsvětější Trojice pod mohutnou lípou na pozadí zalesněné Vlčí hory. To je prostě medikament na nervy (a to ještě v obci samotné stojí pozoruhodný poutní barokní kostelík Panny Marie Sněžné).

scenerií se zase můžeme nechat nadchnout v Srbské Kamenici. Ze zdejší skalní vyhlídky je opravdu utěšený pohled na svatováclavský barokní kostel s dřevěnou věží na pozadí mohutného Růžovského vrchu s celou obcí roztaženou v říční nivě. A to ještě na nejnižším bodu skály pod kostelem objevíme jedinečný barokní skalní reliéf Korunování Panny Marie. Barokních kostelů je v oblasti samozřejmě víc – například v Děčíně, Arnolticích, Jetřichovicích, České Kamenici, Kerharticích, Růžové, Krásné Lípě, Kytlicích, Šluknově, Varnsdorfu;

u Jiřetína, barokní je i stopa kovkopů, konkrétně štola sv. Jana Evangelisty, kterou si dnes můžeme projít – a věřte, že to stojí za to.

SAKRÁLNÍ I SVĚTSKÉ MONUMENTY

Nejviditelnějšími reprezentanty baroka jsou samozřejmě chrámy a zámky – sakrální i profánní projevy barokního myšlení. První barokní zastavení musí nutně být v Rumburku. Ojedinělý barokní areál kostela svatého Vavřince a Lorety je totiž prostě povinná zastávka milovníka barokního světa. Svatá chýše s Černou madonou, Svaté schody s dřevorezby vysmívající se Židům, ambit s nástroji malbami křížové cesty, podzemí, výstava sakrálního umění – to všechno nikde jinde v podobné koncentraci nezažijete. Patrně nejkrásnější barokní

patrně největší z nich pak je chrám svatého Mikuláše v Mikulášovicích. Krásný je i barokní kostel svatých Šimona a Judy v Lipové. Právě tady nacházíme i další dva výrazné prvky – vrcholně barokní zámek a lipovou alej, která byla založena právě v baroku a původně vedla z Vilémova až do Lipové. Zámek sice čas výrazně nahodlal, ba téměř strávil, ale v posledních letech dochází k jeho resuscitaci, již je skoro omamné sledovat. To zámek v Děčíně má svou obnovu už téměř za sebou. Z armádou naprosto zdevastovaného areálu je dnes jeden z nejnavštěvovanějších zámků v zemi – a právem. Jakkoli zámek sám barokní není, baroko je jeho velmi významnou součástí. Koneckonců – projděte si prohlídkový okruh „Barokní perly zámku“, který zahrnuje skvostnou barokní konírnu, Růžovou zahradu se salou terrou a gloriem i kostel Povýšení svatého Kříže – a uvidíte sami. Hledat barokní stopy v kraji skal je prostě krásné. Tak dejte vědět, co jste tu objevili vy!

Za přírodními dary Dolního Poohří

Řeku Ohři a její podmanivé okolí se mnou v Bráně procházíte a projíždíte, ať už na kole nebo na lodi, rok co rok.

Tentokrát půjdeme po proudu a budeme hledat přírodní jedinečnosti, které jinde těžko uvidíte. Vedle skvostných historických stop je totiž právě příroda největším pokladem Dolního Poohří.

ENERGIE DRAHÝCH KAMENŮ

První zastavení bude velmi tiché a trochu tajemné. V lesích nad Kláštercem nad Ohří jsou nedaleko sebe dvě pozoruhodná místa. Obě jsou národními přírodními památkami. Douphák leží na svazích Holubího vrchu, Ciboušov poblíž stejnojmenné obce. Až půjdete prosluněnými smíšenými lesy a uvidíte haldy kamenů, dotkněte se jich. Prostě na ně položte dlaně. Jsou plné energie a pamatují velmi slavné časy. Jste totiž uprostřed kdysi bohatého naleziště ametystů a jaspisů, které se tu po celý středověk těžily. Těženy byly metrové žíly tvořené fialovými ametysty, ostře ohraničenými a nádherně na sebe nasedajícími v několika vrstvách, i cihlově a masově zbarvené jaspisy. Odvaly a zbytky těžební rýhy jsou tu patrné dodnes. A kde můžete ty kameny vidět v nejvyšší formě, dokonale vybroušené? Na Pražském hradě, na Karlštejně nebo třeba na hradě Tangermünde u Magdeburku.

ZKAMENĚLÁ SLUNCE

Jihovýchodně od obce Rokle, která je na dohled od královského města Kadaně, budeme se procházet mezi stromy a v travnaté ploše nás zarazí podivný kámen. A tamhle další – a další. Za chvíli půjdeme od jednoho sluňáku ke druhému. Co jsou sluňáky? Úchvatné kameny rozeseť v krajině, svědčí pradávných časů, křemencové balvany s typicky zvětřilým a jakoby „lakovaným“ povrchem. Dávají nám možnost představit si, jak vypadal zemský povrch někdy v druhohorách či třetihorách. Může za to oxid křemičitý, který se při zvětřování uvolňoval a měnil se v jakýsi tekutý gel, prokřeměňoval horninu a vytvářel shluky. Pračlověk úštěpky sluňáků používal jako nástroje, naši bližší předkové v 19. století na výrobu „kočičích hlav“ neboli dlažebních kostek. Kameny, ohlazené po miliony let větrem a vodou, jsou dnes chráněny a vytvářejí scenerii, kterou nikde jinde v Česku neuvidíte.

ČAROVNÁ ČÍŠE ŘEKY OHŘE

Sotva kilometr vzdušnou čarou od háje se sluňáky, u vesničky Želina, zase čaruje sama řeka Ohře. Ta na svém středním toku dříve meandrovala, lidsky řečeno – klikatila se, dokud ji Nechraničná přehrada nenarovnala. A tak poslední zachovalou ukázkou charakteru „staré“ Ohře je Želínský meandr. Sice

poslední, zato mimořádně vydařená ukáзка – Ohře se tu sama k sobě téměř vrací a vytváří siluetu nádob ve tvaru nahoře velmi zuženého písmene U. Nádherné. Kdysi

tu řeka vyhlodala své koryto v tvrdých granitových rulách a narazila na osmdesát metrů vysoký sráz, před kterým i tak mocná síla, jakou tekoucí voda je, raději moudře ustoupila. Kromě nádherné přírodní scenerie jde o pozoruhodný a vzácný biotop, kde se daří koniklecům, tařicím, kozincům, kavylům, smílům, omějšům i hlaváčkům a kostřavám, nad nimiž poletují konipasové, žluvy, slavíci, výři, krutihlavové, a dokonce i ledňáčci. A dole na břehu řeky lze při velkém štěstí zahlédnout i vydru.

STAROBYLÉ MĚSTO BROUKŮ

Na sever od dalšího královského města na Ohři, Žatce, leží obec Staňkovice a nedaleko ní přírodní památka stejného jména. Pokud byste se na ni ale ptali, doptáte se jedině na Bílou skálu, neboť tak se tady jedinečnému útvaru říká. Když jsem se sem vydal

poprvé, trochu nedůstojně jsem otevřel pusť údivem. Musel jsem si promnout oči, protože jsem si připadal, jako bych se nějakým nepochopitelným trikem ocitl někde ve Středomoří, na Krétě nebo v Alžíru či poblíž Azurového pobřeží. Nad mírným svahem zdvihaají se k nebi nevysoké zářivě bílé skály, vlastně spíš skalky, které působí dojmem starověkého města ohlodeného erozí a zubem času. Jsou tu rokle a strže, jejichž stěny jsou zčásti bez vegetace. Druhy hmyzu, které se tu vyskytují, žijí pouze na několika málo místech Čech a jižní Moravy, a tak tu můžete zahlédnout vzácné brouky, třeba nosatce, střevlíka nebo vrubouna.

ODLET Z DRAČÍHO HŘBETU

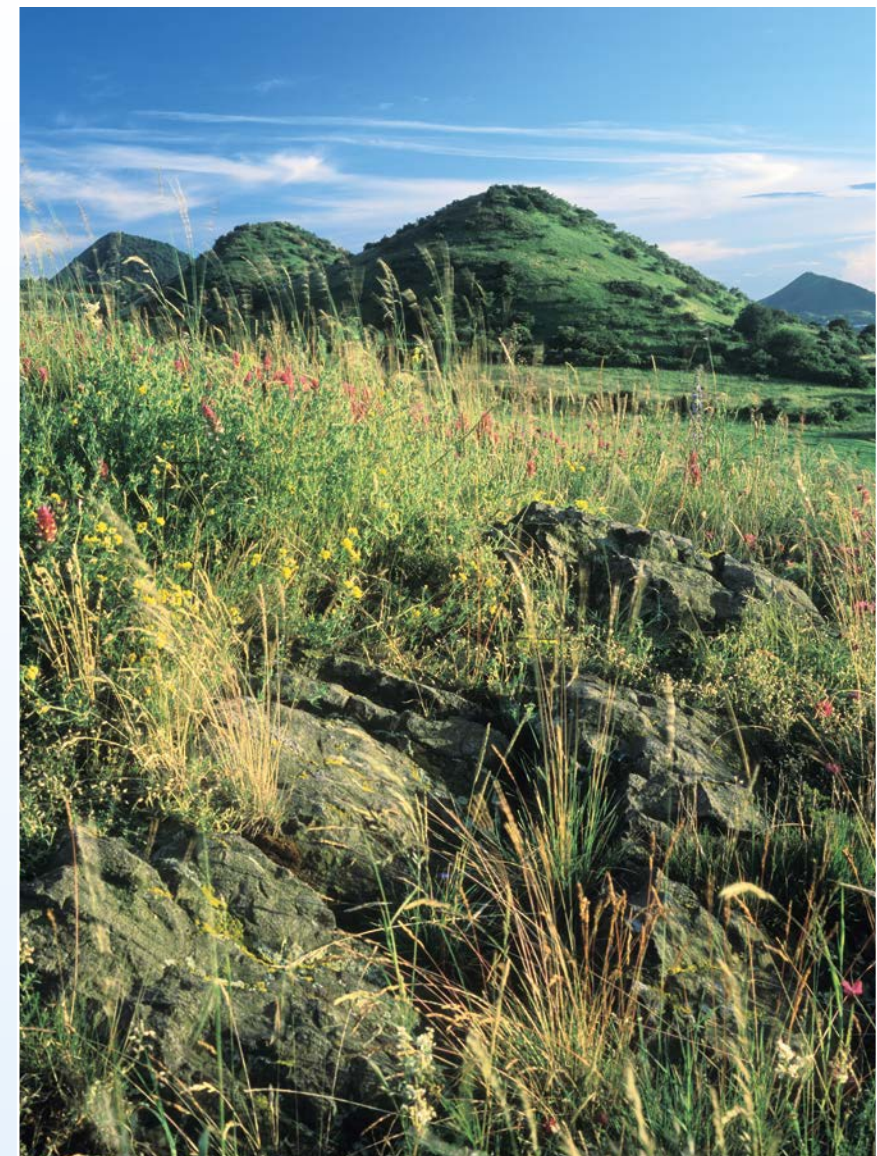
Vždycky jsem si říkal: Chtěl bych být u toho, až ten pravěký ještěř, který spí v lukách severně od třetího královského města Loun, ožije, zvedne se a odletí. Má dlouhý hřbet se třemi hrby a je za miliony let souvisle porostlý suchomilnými a teplomilnými travinami, jimž se na dračím hřbetu velmi daří. Ti bez fantazie sice tvrdí, že ve skutečnosti jde o čedičový kopec Raná, ale já vím své. Nevím, co je vlastně krásnější, jestli pohled na Ranou, výhled z ní. Kopec sám je totiž levou částí Brány do Českého středohoří (o té pravé ještě bude řeč), takže je z něj vidět pozvolna se zdvihající pitoreskní reliéf Středohoří. Podmínky jsou tu téměř jako na stepi, takže tu narazíte na hebké peří kavylů, kalíšky konikleců i maličká slunce hlaváčků a především na unikátní endemity, kavyl slíčný lysý, který se z celé planety vyskytuje jen tady. Koncem května a začátkem června, když kavylky kvetou, vypadají úbočí Rané jako

vlícní se stříbrné moře. A kromě motýlů tu uvidíte létat i lidi. Raná je totiž díky neobvyklým vzdušným proudům jednou z nejvyhledávanějších lokalit v Česku pro paragliding.

HLAVA SPÍCÍHO OBRA

Naproti Rané vyrůstá ze země tvarově daleko méně členitý Oblík. Jako by tu někdo zakopal obra a vidět byla jen polovina jeho hlavy. Oblík – dokonalejší název si snad ani nelze představit. Dá rozum, že se o něj lidé

zajímali už v pravěku – svědčí o tom nález vzácné keltské spony na vrcholu kopce. Jak staletí letěla, pěstovala se na svazích Oblíku vinná réva, stála tu kaple a pořádaly se sem svatojiřské poutě. Dnes je kopec holý... no jako hlava starého obra. Pod ním bývala ve středověku vesnice, ze které dnes zbyl jen statek – ale ten tedy stojí za to! Zajděte si tam prohlédnout jejich ovčín a dejte si báječné sýry, mléko, syrovátku... Ale zpátky na Oblík. Už jste jistě pochopili, že on je tou pravou částí zmiňované brány. Logicky je tu i dost podobný biotop jako na protější Rané včetně celé rodiny kavylů.

DŽBÁN PLNÝ TAJEMSTVÍ I KRÁSY

Jižně od města Loun začíná velmi rozsáhlý přírodní park, který zasahuje až do středních Čech. Jeho jméno je poetické, ale zároveň pravěké – Džbán. „Posláním Přírodního parku Džbán je zachování unikátní krajiny džbánské křídové tabule s významnými estetickými hodnotami, zejména s ohledem na geomorfologii území, lesní porosty, charakteristickou a vzácnou flóru a faunu, rozptýlenou mimolesní zeleň a staré ovocné sady,“ dočtete se v encyklopedii. Hm... Málo platné, číst a zažít, to je velký rozdíl. Zajděte si do Džbánu a uvidíte sami, jak málovatá, malebná a pozoruhodná oblast to je. A chcete-li jedno konkrétní místo, pak se určitě vydejte až na nejnižší okraj Ústecského kraje a nechte se okouzlit tajemnou silou Kounovských kamených řad. Dva a půl tisíce kamenů srovnaných do čtrnácti řad dnes ukrytých v lesním porostu.

Existuje spousta teorií, čemu řady sloužily, jisti si ale nemůžeme být žádnou. A řekněte sami – je něco přitažlivějšího?

Tři historické perly Zahrady Čech

OD ATHANORU K MALÉ OHŘI

V Budyni nad Ohří stával ve středověku vodní hrad a Zajícové z Hazmburku v něm štědře hostili alchymisty z celého světa. Působil tu i slavný astrolog a alchymista Bavor Rodovský z Hustiřan, který tu jen tak bokem, jako vedlejší produkt výroby zlata z kdejaké mate-

rie, napsal jednu z vůbec prvních českých kuchařek – „Kuchařství, to jest knížka o rozličných krmích, kterak se užitečně s chutí strojiti mají“. Je také docela možné, že právě alchymistické pokusy stojí za fatální nehodou, při níž polovina hradu vyletěla do povětří. Tři sta let poté už bylo jasné, že poničené části hradu nikdo neopraví, a tak bylo východní a jižní křídlo s věží strženo. Z písmene U tedy zbylo jen písmeno L, pokud jde o tvar hradního komplexu. Dnes mnohého turistu ani nenapadne, že hrad původně vypadal jinak – stále má svůj půvab i své tajemství. Alchymistická minulost je samozřejmě středem pozornosti návštěvníků,

a tak se můžeme nechat provést Jandovým muzeem, jehož součástí je i autentická dílna adeptů královského umění zaplněná tyglíky, kahany, měchy, baňkami, kdejakým tajuplným náčiním a je tu i athanor – alchymistická pec. Až projdeme branou budyňského hradu ven, nebudeme ještě město opouštět. Jednak se potěšíme pohledem na barokně přestavěný gotický kostel sv. Václava a potom – přece si nenecháme ujít příjemnou procházku po naučné stezce Malá Ohře. Nejdřív ovšem musíme vědět, co Malá Ohře je. Jde o šest kilometrů dlouhý náhon, který začíná kousek za Libochovicemi a v Písteckém lese u Budyně se zase vrací do mateřského koryta. Vybudován byl, aby donesl vodu b u d y ň s k é m u mlýnu a roztočil

jeho kolo. Dnes po jeho březích vede stezka osazená šesti informačními tabulemi, ze kterých se lze dozvědět spoustu zajímavých věcí o zdejší historii, fauně i flóře, o hraběcí cestě, bažantnici – zkrátka nudit se nebudeme. Cesta vlastně kopíruje tok Malé Ohře a končí v místě zvaném Špička, kde náhon znovu splývá s hlavním korytem řeky.

LUŽNÍMI LESY NA ZÁMEK LIBOCHOVICE

K dalšímu cíli se vydáme stejnou cestou – jen už neodbočíme na naučnou stezku, ale půjdeme proti proudu Malé Ohře Budyňským lesem, vedení cyklostezkou č. 6, až do Kostelce nad Ohří, kde obhlédneme barokní kostel z dílny Kiliána Ignáce Dientzenhofera, dáme si zdejší báječné pivo v pivovarské restauraci Perlová voda (více se o ní dozvíte na str. 60) a pokračujeme přírodní rezervací Myslivna, kde je chráněn souvislý komplex mokřadů, lužních lesů a svahových pramenišť v nivě Malé Ohře, až k mostu přes řeku, který přejdeme. A jsme v Libochovicích. Protože jsme lačni pamětihodností, prohlédneme si farní kostel Všem svatých, kde je nad hlavním oltářem umístěna zajímavá freska z prvních let 20. století s názvem České nebe, na níž jsou zobrazeni čeští svatci. Hlavní cíl je ovšem jiný – barokní perla, nádherný libochovický zámek. Původně gotická tvrz přestavěná na renesanční zámek, který vyhořel a byl přestavěn v barokním stylu Italem Antoniem Portou koncem 17. století. Zdejší expozice je velmi zajímavým průřezem

bydlením a životem šlechty od renesance do konce 19. století. Největšími lákadly jsou obrovský Saturnův sál, ojedinělé sbírky gobelínů, intarzovaného

Centrální část Českého středohoří se středobodem v Litoměřicích je nádherný, sluncem zalitý, úrodný kraj. Už v 17. století se mu začalo říkat Česká Arkádie nebo také Zahrada Čech, kterýžto název se udržel do dnešních dnů. Není to ale jen krásná krajina, i stopy, které tu zanechala historie, jsou nanejvýš pozoruhodné. Vydejme se teď spolu na jih Zahrady Čech, tam, kde úrodné území napájí řeka Ohře. Uděláme si nepříliš náročný výlet – nějakých patnáct kilometrů – a je úplně jedno, půjdeme-li pěšky, nebo pojedeme-li na kole, v obou případech nás čekají tři historické perly Zahrady Čech.

nábytku a orientálního porcelánu, osmero vzácných modrobílých kachlových kamen a soubor krajinomaleb i portrétů. Neméně krásný je i park, zpočátku francouzský, zvolna přecházející v krajinářský anglický. Zdejší slavné skleníky bývají příležitostně otevřené, tak třeba budeme mít štěstí.

INTERMEZZO: PŘÍBĚH MALÉHO HONZÍKA

Pokud bychom se ale po zámku nechali provést malým Honzíkem, synem hospodářského úředníka knížete Dietrichsteina, který se v areálu zámku narodil a strávil tu dětství, byl by náš zážitek asi úplně jiný. Pro Jana byl zámek vlastně dost všední. Zámek-kou branou chodil do místní školy, nosil si tudy domů české knihy a noviny, ve kterých vydržel ležet hodiny, v zákoutích zámeckého parku hrával

na pikolu, protože se snadno strčila do kapsy, doma pak na housle, kolem důstojných zdí zámku běhal za místním kaplanem, který ho už v tak raném věku učil latině a řečtině. Je to zvláštní pocit, když tak člověk chodí po nádherných sálech, salonech a ložnicích a představí si, jak tehdy kníže mimoděk vzhlédl od stolu a zahlédl v zahradě poskakující chlapecovou postavku. Kde by ho tehdy mohlo napadnout, že z Jana Evangelisty Purkyně jednou bude jeden z nejvýznamnějších českých vědců všech dob, fyziolog, biolog a filozof, profesor pražské univerzity, spoluzakladatel cytologie. Ačkoli... možná to byl právě kníže Dietrichstein, kdo to všechno způsobil, protože malého Jeníka poslal studovat k piaristům na své mikulovské panství. Zatím ale Jan s bratrem Josefem běhají po parku a hrají si nevinné dětské hry. Do zámku, to se rozumí, nesmějí. My naštěstí ano.

NA PALUBĚ ZKAMENĚLÉ LODI

V Libochovicích vyhledáme červenou značku, a ještě než opustíme město, zajdeme ke hřbitovnímu kostelu sv. Vavřince, jehož barokní podoba pochází ze dvacátých let 18. století. A pak už – poslední perla, poslední cíl. Není třeba ho nijak zvlášť hledat – po celou cestu ho totiž budeme mít před očima. Dominanta

kraje, objekt hrdosti patriotů, král Středohoří, starobylý Hazmburk, místními něžně nazývaný Hanžburek. Vinicemi a švestkovým sadem dojdeme až k hradní bráně a pak už jen žasneme. Popisovat Hazmburk a výhled z něj, to je úkol pro Máchu, Goetha nebo Seiferta. Člověk si tu připadá jako na palubě obrovské členité zaoceánské lodi, která uvázla na souši. Na níže položené zádi Černá věž, na přídí, o hezkých pár metrů výš, věž Bílá. Kam se člověk podívá – České středohoří ve své totální malebnosti. Jen na jedné straně běží do dále rovina plochá jako stůl, ze které se vzdouvá důstojný Říp, magická osamocená hora. Jde to ještě výš? Jde – takže vzhůru na Bílou věž. Plastická mapa krajiny, rybníčky, lesknoucí se stužka Ohře, kopce, kopce, kopce, vinice – geometricky přesné, jako nějaká zelená grafika v krajině. Zajícové z Valdeka, podle nichž se hrad i jmenuje (Hasenburg = Zaječí hrad), přesídlili dolů k Ohři, právě do Libochovic a Budyně a nechali hrad hradem, takže z něj byla zřícenina už koncem 16. století. Teprve romantismus, který vynalezl turistiku, objevil nezměrný půvab Hazmburku a od té doby se z něj lidé nepřestali radovat.

Romantika u průzračného jezera

Kdybyste někomu neznalému věci, třeba v hospodě u piva, řekli, že jedete na týdenní romantickou dovolenou k jezeru, možná by vám i záviděl. Kdybyste dodali, že to jezero je světový unikát a že voda v něm je neobyčejná a léčivá, jistě by uznale pokyvoval hlavou a hádal, kam do Středomoří že to jedete. Kdybyste mu ale řekli, že to jezero je v Chomutově, nejspíš by se smál a nevěřil vám. A to by udělal chybu, protože Kamencové jezero, kterému se také říká „české Mrtvé moře“, je nejen krásné, ale taky skrz naskrz romantické.

SEN O KOUZELNÉM PODVEČERU

Zavřete oči a představujte si... Ležíte na travnatém břehu zastíněném vzrostlými stromy, slunce už se kloní k západu a zlatí protějšními lesy kudrnatý břeh, na obzoru majestátně září hřebeny Krušných hor, voda pableskuje tisícem třpytek, teplo unaveně usedá do trávy a vy se cítíte nádherně malátní, kolem je už klid, jen z nedalekého zooparku teskně hýká osel a tu a tam vrískne papoušek, a do té pozdní odpolední nálady začne najednou jemně cinkat zvonek železničního přejezdu. Ten zvuk jako by vás přenášel do jiného času, do doby, kdy se nespěchalo, a když se něco dělalo, dělalo se to důkladně, a tedy se i důkladně odpočívalo. Pak se pomalu zvednete a sejdete strání k písčité pláži, smocíte nohy v chladivé, a přece vlídné vodě a nemůžete odtrhnout oči od její průzračné čistoty. Nikde ani stopa po nějaké trávě nebo řase. Plavete, jen tak líně, abyste se udrželi nad hladinou, a doslova cítíte, jak vám vaše tělo hlasitě děkuje, jak mu ta podivuhodná, lehounce svíravá voda dělá dobře. Najednou jste v půli jezera a máte neodbytný pocit, že se potřebujete osvobodit ještě víc, ještě víc ze sebe svléknout celoroční stres a pachtění. Vyplavete na protější pláži, plavky už v ruce, nazí jako prst, pokynete těm několika pozdním naháčům, kteří se nemohou odhodlat odejít z téhle nudismu zaslíbené zátoky. Stoupnete si na molo a díváte se, jak jezero usíná, a je vám dobře, ach, tak dobře...

TAJEMSTVÍ BLAHODÁRNĚ MRTVÉ VODY

Že je tohle jezero jiné než většina ostatních, se vědělo už v polovině 15. století. Už tehdy se říkalo, že tahle trochu větší louže je plná zázračné „mrtvé“ vody. Jak se stalo, že dnes jde o jednu z největších jezerních ploch v Česku o rozloze bezmála šestnácti hektarů? Může za to těžba kamence, tedy vlastně síranu draselnou-hlinitého. Dnes už nikdo nezjistí, jak a kdy se to vlastně stalo, ale voda, s níž v kamencovém lomu denně sváděli boj, nabyla vrchu a zmocnila se nejen lomu, ale i okolních luk – zatopila, nač dosáhla. A tak můžeme v pozemkových knihách číst o velkém jezeře už v roce 1841. O nějakých padesát let později tu vyrostly lázně a brzy i léčebný ústav, který díky zdejší vodě kurýroval neduhy horních cest dýchacích, dnu, anémii, revmatismus, ženské nemoci, nemoci ledvin i akné. Kamenec, kamenec..., to je přece ten lesklý kámen, který mívali naši dědečkové v koupelně na polici hned vedle břitvy a štětky na holení! Ano, ten, který dokázal bleskurychle stáhnout jakoukoli ranku a zastavit krvácení. To je ale jen jedna z mnoha vlastností podivuhodného nerostu, kterým je dodnes voda v Kamencovém jezeře obohacena – obsah kamence je tu celé jedno procento! Kamenec navíc zapřičiňuje téměř nulový život v jezeře, krom prvků se tu nevyskytuje nic živého – a nejde jen o ryby, jde i o rostliny, především

o strašidlo většiny vodních ploch, sinice a řasy. Proto je voda v Kamencovém jezeře čistá od jara do jara. Když k tomu přidáme fakt, že pobyt v téhle vodě je dodnes lidskému zdraví velmi prospěšný, že díky lehce svíravým účinkům snižuje pocení i v sebevětším horku (však se také kamenec přidává do antiperspirantů), je nám jasné, že romantika není to jediné, proč se vydat na okraj Chomutova a rozbít tu stan, zaparkovat přívěs anebo se ubytovat v některé z příjemných dřevěných chat s verandou.

NEBUDETE VĚDĚT, KAM DŘÍV

Nudí se tu jen člověk bez fantazie. Už jenom procházet se kolem jezera je půvabné. Retro duch některých míst je vážně kouzelný – třeba hlavní vstup do areálu, domek, který úplně dýchá nějakými třicátými léty 20. století. A co teprve řady dřevěných převlékacích kabin. Tyhle pamětnice jsou nejen krásné, ale také vzácné – klíče od nich se v Chomutově dědily

z generace na generaci, protože Kamenčák, jak se tu jezeru říká, to bylo synonymum odpočinku už za našich pradědečků. Dají se tu půjčit lodky, šlapadla, jsou tu dětská hřiště, minigolf, beachvolejbalová hřiště, letní kino, doslova za plotem je krytý Aqua svět s tobogany... Největší atrakce je ovšem na sousedním Otvíckém rybníku, jinak též Bandě, který od jezera odděluje jen hráz. Tady vás čekají ve Wakeparku. Mají pro vás adrenalinové lahůdky – vlek na vodní lyže, wakeboardy nebo wakeskaty. Okruh, který měří 780 metrů, je plný atraktivních překážek, jako jsou funbox, kicker nebo straight. Jakékoli vybavení vám tu ochotně půjčí. O zooparku už

jsem se zmínil. Ten s jezerem sousedí a není to žádných pár klecí – jde o rozlohou největší zoo s velkorysy výběhy. Název zoopark není jen lákadlem, opravdu jde o kombinaci parku a zoo, která se zaměřuje na euro-asijská zvířata. K tomu všemu je tu ještě Eurosafari a skanzen Stará ves – všechno v jednom areálu, všechno na břehu jezera. Dobrá, řeknete si, ale budu tady týden – co je tu dalšího? Uklidním vás, týden vám rozhodně stačit nebude, chcete-li projít a projezdit všechny krásy okolí. Hřebeny Krušných hor na dosah. Sít cyklostezek, z nichž jedna vede přímo kolem jezera. Co hrady a zámky? Nádherný zámek Červený Hrádek (10 km), rozsáhlá romantická

zřícenina hradu Hasištejna (15 km). Něco speciálního? Do pískovce tesané městské sklepy v sousedním Jirkově – tam dojdete i pěšky. Abychom ale zůstali u romantiky – do Chomutova ústí jedno z nejkrásnějších krušnohorských údolí. Bezručovo údolí vyhlodané říčkami Chomutovkou a Kamenickou má snad všechno – naučnou stezku, mlýny, vodní nádrže, přírodní rezervaci Buky nad Kamenickou, dva vodopády, rybníky a na samotném konci, už vlastně v náručí hor, nádherné Novodomské rašeliníště, svět nízkých stromů a mámivě zvlněných ploch, které mění barvu z jásavě zelené přes ryšavě hnědou po vybuchující fialovou, krajina posetá chtivými tlamičkami masožravých rosnatek a hejny péroových chocholů suchopýrů. Dáte-li na mě, vyjedete do vesničky Načetín a patnáct kilometrů dlouhé Bezručovo údolí sejdete, anebo ho sjedete na kole – i tady vás totiž čeká jedna z cyklostezek. A buďte si jisti, že o dalších místech nepíšu jen proto, že už mi nestačí papír. Romantickou dovolenou přeju!

PERLIČKA

Pokud vám chce někdo namluvit, že Chomutov je průmyslové město bez půvabu, žeňte ho bičem! Je totiž evidentní, že nikdy nebyl v krásném historickém centru, v městské památkové zóně. Na zachovaném středověkém půdorysu tu najdete měšťanské domy s podloubími a pozdně gotickými sklípkovými klenbami, městskou věž, několik kostelů včetně nejvzácnějšího raně gotického chrámu sv. Kateřiny, bývalou jezuitskou kolej, Špejchar s nádhernou galerií...

Cyklotoulky Českosaským Švýcarskem

Českosaské Švýcarsko je turisticky nesmírně láková a také navštěvovaná oblast. No jo, ale člověku se někdy dost zajídá putovat v hustém špalíru turistů. Navíc špalíry bývají tam, kde to zná každý. My budeme chytřejší a vydáme se do nádherných míst trochu jinak, než systémem – jed' v koloně, porvi se o parkovací místo, vystůj frontu na pivo... Klíč je velmi jednoduchý – stačí nechat auto doma. My totiž tentokrát budeme cestovat především na kole, ale taky třeba vlakem.

KDO BY SE DŘEL, KDYŽ NEMUSÍ

Člověk nemusí být zrovna olympionik s desetitisíci naježděnými kilometry, aby se mohl příjemně projet na kole. Třeba já rozhodně nejsem prototyp antického atleta, na kolo sednu s bídou párkrát do měsíce, ale Českosaské Švýcarsko mám proježděné křížem krážem. Je to totiž strhující a neskonale malebný zážitek. Máte-li zájem, prozradím vám čtyři úžasné trasy a k tomu jednu báječnou radu. A tou radou rovnou začnu: nemyslete si, že musíte všechno ušlapat sami. Do výchozích míst se dá – i s bicyklem samo sebou – dopravit i jinak. Nejtradičnější je pochopitelně cyklobus. Rafinovanější je vlak – ne každého totiž napadne, že je to možné, cpát se s kolem do vlaku. V Českosaském Švýcarsku rozhodně ano. Existují dvě báječné tratě, díky kterým se pohodlně i s kolem dostanete, kam vám libo. První je Dráha národního parku. To prosím naložíte sebe i svůj stroj v Děčíně a jedete přes Schönu (tady se dá vystoupit a přívozem se dostat do Hřenska), Bad Schandau (nádherné městečko, výchozí

do skal), Sebnitz (Muzeum umělých květin), Dolní Poustevna, Mikulášovice a Šluknov do Rumburka. Když se podíváte na mapu, je vám jasné, že vlak za vás překonal úctyhodné převýšení, vy můžete kdekoli vystoupit a prostě si jen vybrat cyklotrasu. Druhá trať je trať mého srdce. Něco tak malebného aby člověk pohledal – z Děčína přes Českou Kamenici a pak údolím říčky Kamenice přes Mlýny do Kytlic, Jedlové, Chřibské, Krásné Lípy a Rumburka. Tím zase pokryjete jižní část regionu. Tak – a jste vybaveni návodem, jak se dostat skoro všude a šetřit svaly na krásné trasy.

TRASA PRVNÍ – ZE STOLOVÉ HORY AŽ K LABI

V Děčíně naložíte kolo na návěs cyklobusu a necháte se dovézt do obce Sněžník na temeni nádherné stolové hory Děčínského Sněžníku. Při vystupování vás hřeje vědomí, že jste právě překonali 453 výškových metrů bez jediného šlápnutí. A teď vás čeká totéž dolů – ačkoli... Určitě stojí za to vyšlápnout k největší šachové figurce na světě – kamenné věži sněžnické rozhledny. Tomu výhledu se vyrovná jen máloco. Pak se ale nádherně vezete až do Maxiček, kde odbočíte doleva a po další cyklostezce jedete na rozcestí U Buku, kde buď pokračujete do Saska a sjíždíte do vesničky Schöna na břehu Labe,

anebo odbočíte doprava a mírně adrenalinovou žlutou turistickou stezkou po úchvatné Kamence – dlážděné cestě uprostřed divočiny – sjedete do Dolního Žlebu. Obě varianty končí na Labské stezce.

TRASA DRUHÁ – NEJKRÁSNEJŠÍM KAŇONEM VE VESMÍRU

Ano, přeháním, prosím, odpusťte mi to – každý fandí svému týmu a já to tady prostě miluju. Ale zase až tak daleko od pravdy nebudu – Labský kaňon je opravdu mámivé zjevení. Projedeme jím po Labské stezce – tedy, jen po její části. Ona totiž vede od pramenů Labe až k Severnímu moři. My vyjedeme z Děčína poté, co jsme odolali cukání vydat se raději po nové Ploučnické cyklostezce (deset kilometrů kolem krásné řeky do historického Benešova nad Ploučnicí). Kaňon se nás zmocní během chvíle a my máme co dělat, abychom stíhali sledovat, kdo jede proti nám, protože hlavu máme skoro pořád zakloněnou. Nádherní velíkáni, skalní masivy, jehly a věže, stěny a skalní vyhlídky – něco jedinečného. V Schöně přívozem do Hřenska, anebo dál – neboť Saské Švýcarsko otevírá svou cyklonáruč.

TRASA TŘETÍ – CESTOU ČERNÝCH ČÁPŮ

Údolí říčky Křinice je nebroušeným diamantem obou národních parků – čes-

kého i saského. Není zase až tak neobvyklé, když tu nad vámi důstojně jak concorde proletí čáp černý, jeden z vládců tohoto území. Vyjedeme z Krásné Lípy, východní brány do Českého Švýcarska, utěšeného městečka plného pozoruhodných míst. Hned za náměstím se chytíme Křinice a už se jí, až na malou výjimku, nepustíme. Sjedeme do Kyjova a budeme sledovat vodou přes Turistický most až do Zadní Doubice, zaniklé hraniční osady. Prejedeme můstek na saskou stranu, prověříme svou zdatnost stoupáním do Hinterhermsdorfu, malebné vsi plné podstávkových domů, sjedeme k soutěskám Obere Schleuse, kde na chvíli vyměníme kolo za lodičky, a dál už zase pronásledujeme vodu kolem mlýnů a vodopádů, skalnatou soutěskou i vlídnými lesy, podél kolejí lesní tramvaje až do Bad Schandau – kde nás za mostem čeká Labská stezka, případně vlak.

TRASA ČTVRTÁ – S LOUPEŽNÍKEM KARÁSKEM DO LUŽICE

Po pravdě – není to ani tak trasa, jako nespočet tras. Spíše jde o to, že je málokdo z českých cyklistů zná. Základnou nám tentokrát bude město Varnsdorf, které je tak trochu zaklíněné mezi saskými, respektive lužickými vesnicemi a stačí párkrát šlápnout, a jste za hranicemi. Můžeme zvolit třeba Cestu podstávkových domů přes Neukirch, Kottmar, vesničkami pentlenými lidovou architekturou, do Herrnhutu, česky Ochranova, obce, kterou kdysi vytvořili moravští evangeličtí

exulanti a odkud pochází i slavná Herrnhuter Sterne, tedy ochranovská hvězda, jež zdobí o adventu celé Sasko a čím dál víc proniká i do Čech. Potom Großschönau s podstávkami lemovanou říčkou Mandavou, scenerie jak z idylické krajinomalby (je tu i ojedinělé Muzeum damašku a froté). Dále Waltersdorf s mlýnským muzeem a historická Žitava, tedy Zittau. Druhá je Trasa loupežníka Karáska ze Seifhennersdorfu s loupežnickovým muzeem, přes Hainewalde s krásným zámekem a zámeckým parkem... Trasy se proplétají a větví a nakonec je vlastně jedno, kudy se dáte – vlídné terény a nádherná krajina vás tak jako tak nadchnou.

PERLIČKA

Nedá mi to, nevrátit se ještě jednou k Labskému kaňonu. Je jen jeden hezčí způsob, než ho projet na kole – projet ho po vodě. Jste-li dobrodružnější povahy, půjčte si v Děčíně raft a nechte se nést proudem kolem bobrovišť, ocelových šífů a hnízd kormoránů. Jste-li milovníci velebného pohybu lodi, nasedněte na některou z osobních lodí Labské plavební a pohodlně usazení nechte své oči plout po skalách. A nebude-li se vám chtít ve Hřensku vystoupit, můžete se vézt třeba až do Drážďan nebo do Míšně.

Ohře, řeka pověstmi opředená

Pro každé město, pro každý region je skutečným požehnáním, žije-li v něm zasvěcený, zapálený a talentovaný písmák. A že jsme jich v Čechách, na Moravě i ve Slezsku mívali! A že jich, pohříchu, dnes už moc nemáme. Spojí-li se v jediném člověku písmák, historik a filozof, je to už vyslovené štěstí. Královské město Kadaň a celé Dolní Poohří takového písmáka má. Jmenuje se Petr Hlaváček a píše opravdu báječně. Jednou z jeho půvabných obsesí jsou místní pověsti. A posledním opusem z tohoto tematického šuplíku jsou báje a pověsti o řece Ohři.

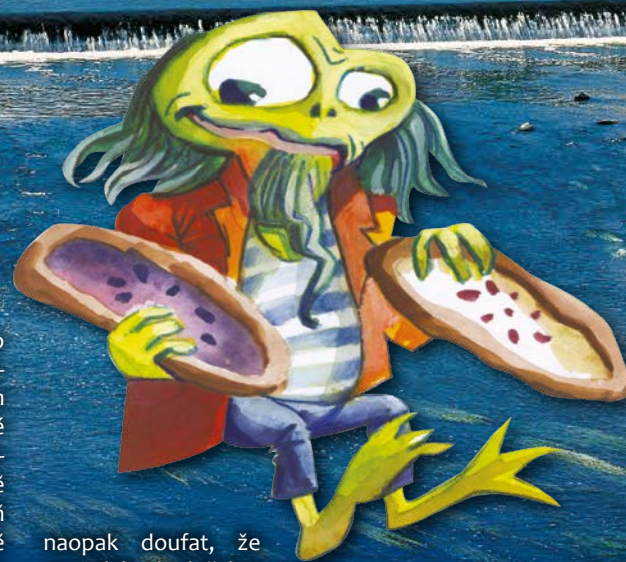
O OHERSKÉ ŽIVÉ VODĚ

Knihu Řeka Ohře v bájích a pověstech si opatřete. Petr Hlaváček v ní posbíral a vstřícným jazykem kultivoval legendy související tak či onak s řekou, která je odpradávná životadárnou tepnou kraje. Ohře je řeka nad jiné magická a tajemná. Až přijedete do Dolního Poohří za některým z turistických magnetů, anebo jen tak, courat nádhernou krajinou, zjistíte brzy sami, že vztah zdejších obyvatel k Ohři je neobyčejně vřelý a pevný. Oni tu řeku opravdu milují, jsou na ni pyšní a vztahují se k ní – a to není zase tak obvyklé. Jako by vody řeky pramenící v bavorských Horních Francích, klikatící se Karlovarským a Ústeckým krajem, aby se u Litoměřic stala Labem, jako by měly opravdu nadpřirozenou moc, dodávaly sílu, sebevědomí, hrdost i životní optimismus. Nejlépe to pochopíte ve městě, které je Petru Hlaváčkovi domovem, v nádherné Kadani. Ta se za poslední dvě desítky

let doslova probírala z těžkého spánku, pokropena živou oherskou vodou, a doslova den po dni se v ní dějí zázračné věci. Nelžu, jedte se tam podívat a pochopíte, že i dnes jsou města, která vůči hledně vzkvétají, váží si své minulosti, ale zároveň ctí potřeby současníků. V Kadani se prostě dobře žije – ať jste tu na víkend, na dovolené, nebo celý život. A Ohře na tom bez debaty má svůj podíl.

OD TEMPLÁŘŮ K VODNÍKŮM

V knize se dočtete třeba o rytíři Romualdovi z tajemného hradu Funkensteinu, kouzelné klášterecké žábě, mámvých trpasličích zrcadlech, ztraceném hradu templářů nedaleko Kadaně, ve vodním křišťálovém paláci tu potkáte Egérii, královnu Poohří, budete

naopak doufat, že nepotkáte kadaňskou divoženku Violantu, která je poslem neštěstí, zhlédnete vodníky, trpaslíky, pohlédnete do kamenné tváře krvavého žateckého purkmistra, obklopí vás vojsko duchů, ustrnete nad zradou Lučana Duryňka, ponoříte se do paláce krále oherských vodníků na dohled od Loun a sudičky z Poohří k vám přiletí z útrob středohorských kopců, aby vám přisoudily tu štěstí, tu zase neštěstí. Pojdme tedy a nahlédneme do stránek knihy oherských pověstí. Přečtěme si třeba... třeba tu o Violantě.

DIVOŽENKA VIOLANTA Z KADANĚ

Prochází-li poutník starobylé Špitálské předměstí v královském městě Kadani, nemůže minout někdejší špitální kostel Stětí svatého Jana Křtitele, který stojí nedaleko řeky Ohře. Odtud je to již jen skok k můstku, přes nějž můžeme vstoupit na pověstmi opředený ostrov Písečná hlava, bloumat cestou po pěšině vedoucí pod mostem a sledovat divoký říční proud. V houštinách na ostrově sídlí odpradávná divoženka Violanta, která zde tančí za úplňku a zpívá své tajemné a poněkud strašidelné písně beze slov.

Občas ji můžete spatřit i přímo ve městě, vždy je to však špatné znamení ohlašující kadaňskému obyvatelstvu blížící se katastrofu, zejména ničivé ohně a požáry. Poprvé se prý takto zjevila v roce 1632, kdy lehl po popelem celé královské město i s předměstími. Tři dny před řaděním živlu, v neděli navečer, když vyšel měsíc a lidé ještě seděli v uličkách Špitálského předměstí na dřevěných lavicích, popíjeli víno a pivo a věnovali se sousedské zábavě, uviděli velkou a podivně dlouhou ženskou postavu zahalenou v bílém rubáši. Byla to divoženka Violanta v podobě stařeny, v pravé ruce držela žebráckou hůl, v levé pak bílý šátek. Běžela od ostrova Písečná hlava přes Špitálské předměstí a žateckou branou směřovala k hlavnímu náměstí na Starém Městě kadaňském. Její postava se neustále

tiletý chlapec Hans, synek nádeníka ze Špitálského předměstí, s konví k řece pro vodu. Právě na ostrově nabral pod jezem vodu, chvíli si zde ještě hrál a nebojácně se brouzдал málým korytem řeky. Najednou ale zmizel pod hladinou.

zvětšovala, přičemž žena žalostně naříkala a kvílela. Potom za neustálého bédování překročila náměstí, lomila rukama a pohazovala strachy tělem, až dorazila k Pruněfůvské bráně. Zde ji konečně dostihly vyděšené davy kadaňských obyvatel, ona se však s výkřikem rozplynula, jako by se do země propadla. Od těch dob byla divoženka Violanta spatřena ještě mnohokrát, zejména za třicetileté války nebo před posledním velkým požárem Kadaně na počátku předminulého století.

Její věrným druhem, který rovněž sídlil na ostrově Písečná hlava, totiž u kadaňského dolního jezu na Ohři, byl zdejší vodník. Nejčastěji se tu zjevoval v pravé poledne, pokaždé v šedém obleku a s naraženým kloboukem, jak si vyspravoval své botky. Poseděl vždy jen pár chvil, jen zřídka čtvrt hodinku, neboť jez pro něj býval příliš suchý, když značná část vody proudila do blízkého mlýnského náhonu. Nikdo netušil, ve které části řeky vodník vlastně bydlí. Jednou dopoledne šel dvanáct

Na ostrově byly i jiné děti, a proto se všechno po celém Špitálském předměstí hned rozkřiklo. Vzápětí zde byl shluk lidí. Marně několik odvážlivců hledalo Hanse v říčním proudu, na břehu našli jen jeho rozlitou konev – teprve po dvou hodinách objevil rybář pod jezem mrtvé tělo neobohého hochy. Na nohou a rukou měl modřiny, jak jej vodník silou držel pod hladinou. Někteří lidé pak z obavy před řaděním divoženky Violanty a zdejšího vodníka na ostrov Písečná hlava raději vůbec nechodili.

PERLIČKA

Knihu Petra Hlaváčka Řeka Ohře v bájích a pověstech s půvabnými ilustracemi Antonína Grafnettera seženete ve všech informačních střediscích Dolního Poohří od Klášterce až po Louny.

Kempy aneb Bud'me trochu romantičtí

Ruku na srdce, nezdá se vám, že lenivíme? Myslím my, jako lidstvo. Lenivíme a jsme čím dál rozmazlenější a pohodlnější.

A taky trochu cyničtí. Už nás jen tak něco nedojme nebo nenadchne. Pokud jste se v téhle charakteristice našli, tak tahle dvoustrana asi nebude váš šálek kávy. Pokud ovšem máte pořád alespoň trochu romantickou duši, jste typ do nepohody a leccos vydržíte – nechte projednou hotely a penziony jiným a vydejte se do kempu. Pod stan, do chatky nebo bungalovu anebo s přívěsem. Brána do Čech je na vás připravena. Stačí si vybrat, kam máte chuť jet, probrouzdat na internetu nabídku – a tradá za romantikou!

ÚŠTĚCKO – VODNÍ SVĚT NA JEZEŘE CHMELAŘ

Jezero Chmelař u městečka Ústě (přečtete si o něm na str. 64–65) je jednou z nejoblíbenějších rekreačních oblastí v Bráně do Čech – a nic na tom nemění ani fakt, že je to ve skutečnosti rybník. Šedesát sedm hektarů vodní plochy se dvěma upravenými plážemi a nádhernou okolní krajinou vám umožní jak úplně pasivní, tak pohybu a zábavy plný relax. Nabídka kempů je doslova přebohatá – záleží už jen na vašich požadavcích.

Kemp Ústě – www.kempustek.cz
Chatový kemp Oáza
<http://mujweb.cz/ustekdovolena/kemp.html>
Kemp Na Konci – www.kempnakonci.cz
Kemp Pod Smrkem – <http://kemp-ustek.wz.cz>
Kemp Klárka – www.kempklarka.com
Kemp Obzor – www.kemp-obzor.cz
Horní Vysoké – Turistická a chatová osada Zdravotník – www.zdravotnik.net

LABSKÁ STEZKA – RÁJ CYKLISTŮ

Po Labské stezce jsme cestovali na str. 14–15, takže o ní všechno podstatné víte. Výčet kempů zahrnuje celou délku trasy v Ústeckém kraji – od Vědomic u Roudnice nad Labem až po Děčín. Některé kempy jsou v těsném sousedství cyklostezky, některé doslova „na ní“ a jiné o kousek dál, ale pořád nedaleko – to je třeba případ kempu v Terezíně, ke kterému musíte ze stezky odbočit v Litoměřicích. Úchvatné pevnostní město i strhující památky holokaustu za návštěvu rozhodně stojí.

Vědomice – BK Cyklokemp Pod Lipou
www.sporthotelbk.cz/kemp
Vědomice – Rekreační středisko Pod Lipou
www.podlipou.cz
Litoměřice – Autocamp Slavoj
www.autokemplitomerice.com
Terezín – Autokemp Kréta
www.autokempterezin-kreta.cz
Píšťany – Kemp Marina
www.marina-pistany.cz/kemp/
Brná – Cyklokemp Loděnice
www.cyklokemplodenice.cz/cs
Nebočady – Kemp Formule
www.hotelformule.cz/cs/kemp-sluzby.html
Děčín – Kemp Cyklostop – www.kempdecin.cz

ČESKÉ ŠVÝCARSKO – ROMANTICKÁ ŘÍŠE SKAL

Země skal a skalních měst, roklí, luk, lidové architektury, dalekých výhledů a neobyčejné krásy. Pravčická brána, soutěsky řeky Kamenice, Jetřichovické vyhlídky, Dolský mlýn..., nepřeborné magnety jsou z kempů na dosah. Většina kempů je na pravém břehu Labe, kemp v Ostrově na levém (více čtete na str. 16–17). Na Staré Olešce je nádherný rybník s báječným koupáním na dosah všem klenotům Českého Švýcarska.

Mezní Louka – kemp Mezní Louka
www.npcs.cz/kemp-mezni-louka
Vysoká Lípka – kemp Mosquito Intercamp
<http://www.mosquito.cz/>
Srbská Kamenice – <http://u-ferdinanda.cz/>
Stará Oleška – Camp Pod lesem
<http://ustipost.cz/autocamp/>
Stará Oleška – Autokemp Aljaška
Stará Oleška 134, Huntířov 405 02
www.autokempalaska.cz
Stará Oleška – Autokempink Česká brána
www.ceskabrana.cz
Ostrov – Kemp Pod Císařem
www.podcisarem.cz/cz

KRÁSNOLIPSKO – KOUZELNÉ OKOLÍ KŘINICE I MANDAVY

Krásná Lípka je východní branou do Českého Švýcarska a má nádherné okolí. Ať Kyjovské údolí Křinice, nebo první kopce Lužických hor, vždycky je to pastva pro oči. Tři kempy v okolí města jsou i skvělým výchozí místem do celého Šluknovského výběžku, kterému se říkávalo České Nizozemí.

Jiřetín pod Jedlovou – Rekreační areál s kempem Pod Jedlovou
<http://obecjiretin.cz/vitejte-u-nas-v-jiretine-2/ubytovani/>
Rumburk – Sportlife Centrum
www.sportlifehotel.cz
Staré Křečany – Eko Camp Valdek
www.farmavaldek.cz

NECHRANICE – ZÁBAVA NA STŘÍBRNÉM JEZEŘE

Nechranická vodní nádrž na řece Ohři, s nejdelší sypanou hrází ve střední Evropě a hlavně s 1300 hektary vodní plochy, je ideální prostředím pro odpočinek, koupání a vodní sporty. Pohledy na hradbu Krušných hor i mnohé pozoruhodnosti Dolního Poohří, o kterých si v Bráně pravidelně čtete, jsou na dosah.

Vikletice – Kemp Czech Sailing Centre
Nechranice – www.cscn.cz
Vikletice – Autokemp Vikletice
www.nechranice.cz/index.php/ubytovani/31-autocamping-vikletice
Vikletice – Kemp Rybářská bašta
<http://www.rybarskabasta.com>
Nechranice – Sportcentrum Kemp Piraňa
Nechranice – <http://kemppirana.webmium.com>

DOLNÍ POOHŘÍ – KRAJEM KRÁLOVSKÝCH MĚST

Kadaň, Žatec, Louny – trojlístek historických měst, kraj chmelnic, hradů, zámků a nádherných Doupovských hor, země napájená životodárnou Ohří, členitý a stále ještě ne zcela objevený region ideální pro pěší, cyklo- i automobilistiku.

Perštejn – Koupaliště Perštejn
www.obec-perstejn.cz/koupaliste
Kláštevec nad Ohří – Pension a kemp U Jezu
www.pensionujezu.wz.cz
Kadaň – Na Koupališti, Kadaň – www.skkanadan.cz/zobraz.asp?t=restaurace-a-ubytovani
Prunéřov – Autokemp Prunéřov
www.autokemp-prunerov.cz
Hradec – Autokemp Hradec u Kadaně
www.atchrade.com
Krásný Dvůr – Kemp Krásný Dvůr
www.krasnydvur.cz/kemp-na-hristi-chatky
Peruc – Kemp Peruc U koupaliště
www.peruc.cz
Písty u Budyně – Kemp a Občerstvení U Jezu
www.ekemp.cz/ustecky-kraj/litomerice/1597-kemp-a-obcerstveni-u-jezu-pisty-budyne-nad-ohri

STŘEDOHOŘÍ – MEZI KOPCI A KOPEČKY

Krajina, jakou jinde nenajdete, neskutečný reliéf kopců a hor samotářů – od Verneřického středohoří, do kterého se báječně dostanete z Benešova nad Ploučnicí, přes Ústí nad Labem (o jeho okolí čtete na str. 54–55), dáblovu horu Bořeň, po Milešovku a klášter v Doksaně... Stačí vylézt ze stanu či chatky, a jde se na výlet.

Benešov nad Ploučnicí – Termální koupaliště
www.sluzbybenesov.cz/index.php/cenik
Chabařovice – Autokemp Chabařovice
www.autokemp-chabarovice.cz
Oparno – Camp Jordán www.campjordan.cz
Brozany nad Ohří – Autokempink
www.kempbrozany.cz
Bílina – Autokemping Kyselka
www.sportbilina.cz/autocamp

KRUŠNÉ HORY – KRÁSA HORSKÝCH ÚBOČÍ I VLÍDNÉHO PODHŮŘÍ

Přestože na hřebenech nádherných, zadumaných, sluncem prohřátých, cyklostezkami i turistickými značkami prošpikovaných Krušných hor žádný kemp nenaleznete, v podhůří si jistě vyberete a do hor vyrazíte na výpravu. Stojí to za to – věřte mi. Samo podhůří ale není o nic méně zajímavé – tak třeba blahodárně se vykoupat v jediném mrtvém jezeře v Česku přece není od věci (více najdete na str. 28–29).

Osek – Autocamp Osek
www.autocamposek.cz
Červený Hrádek – Autocamp a rekreační středisko Červený Hrádek
www.autocamp-cervenyhradek.cz
Chomutov – Autokemp Kamencové jezero
www.kamencovejezero.cz
Most – Benedikt
<http://benediktmost.cz/ubytovani>
Oldřichov u Duchcova – Eurocamp Barbora
www.eurocampbarbora.cz

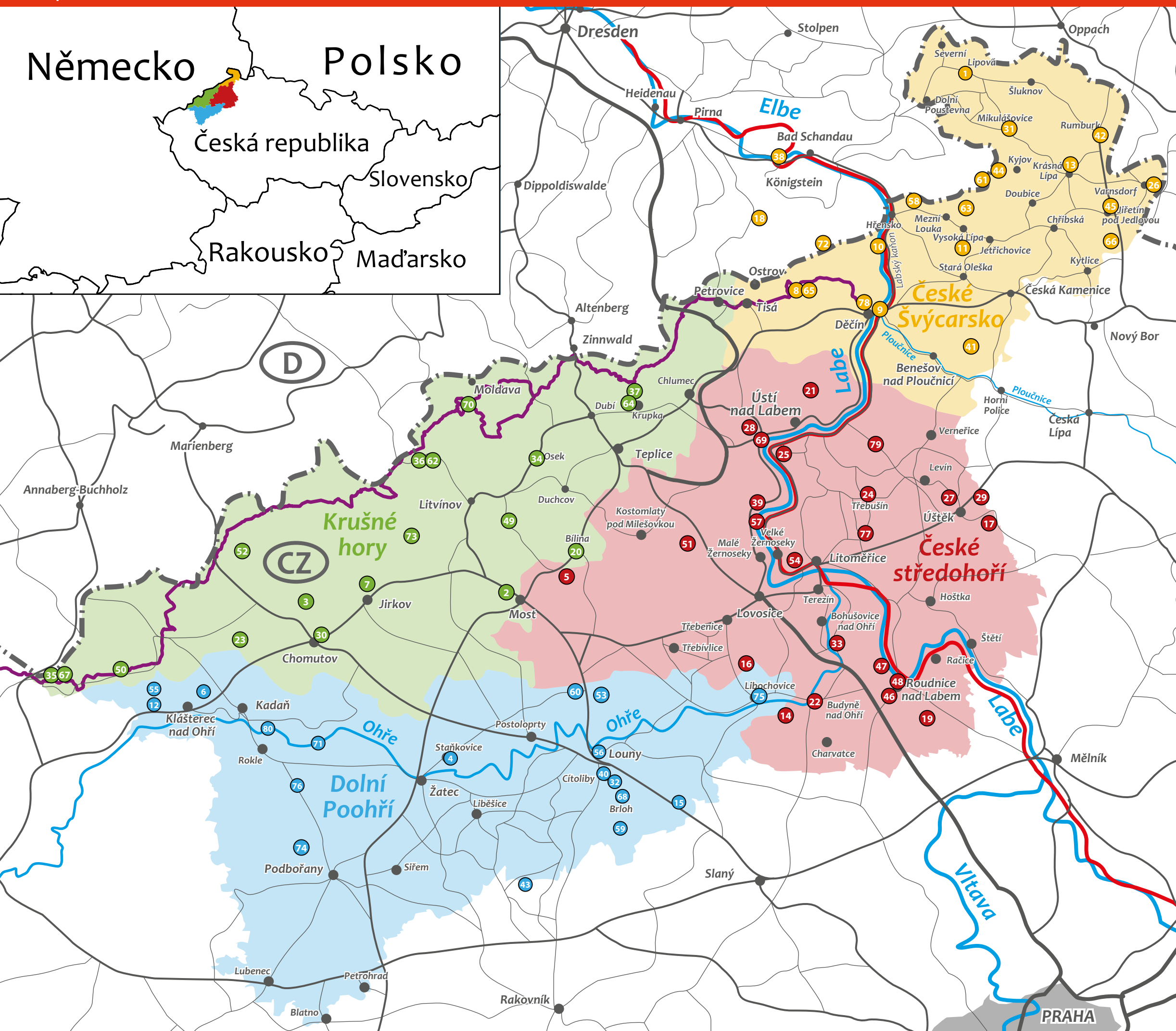
Německo Polsko

Česká republika

Slovensko

Rakousko

Maďarsko

Legenda:

- 1 Annaberg
- 2 Autodrom Most
- 3 Bezručovo údolí
- 4 Bílá skála
- 5 Bořeň
- 6 Ciboušov
- 7 Červený Hrádek
- 8 Děčínský Sněžník
- 9 Děčínský zámek
- 10 Dolní Žleb
- 11 Dolský mlýn
- 12 Douprák
- 13 Dům Českého Švýcarska
- 14 Dvůr Perlová voda
- 15 Gotický chrám v Panenském Týnci
- 16 Hazmburk
- 17 Helfenburk
- 18 Herkulovy sloupy
- 19 Hora Říp
- 20 Hotel U Iva
- 21 Hrad Blansko
- 22 Hrad Budyně nad Ohří
- 23 Hrad Hasištejn
- 24 Hrad Kalich
- 25 Hrad Střekov
- 26 Hrádek
- 27 Jezero Chmelař
- 28 Jezero Milada
- 29 Kalvárie s křížovou cestou
- 30 Kamencové jezero
- 31 Kaple Nejsvětější Trojice
- 32 Kaple sv. Apolónie
- 33 Klášter Doksany
- 34 Klášter Osek
- 35 Klínovec
- 36 Klíny
- 37 Komářův vížka
- 38 Königstein
- 39 Kostel sv. Barbory
- 40 Kostel sv. Jakuba
- 41 Kostel sv. Václava
- 42 Kostel sv. Vavřínce a Loreta
- 43 Kounovské kamenné řady
- 44 Křinické údolí
- 45 Křížová cesta
- 46 Letiště Roudnice nad Labem
- 47 Levandulová farma
- 48 Lobkowiczský zámek
- 49 Mariánské Radčice
- 50 Měděnec – štola
- 51 Milešovka
- 52 Novodomské rašeliníště
- 53 Oblík
- 54 Píšťanské jezero
- 55 Pivovar Chalupník
- 56 Pivovar Zloun
- 57 Porta Bohemica
- 58 Pravčická brána
- 59 Přírodní park Džbán
- 60 Raná
- 61 Soutěsky Obere Schleuse
- 62 Sport areál Klíny
- 63 Šaunštejn
- 64 Štola Starý Martin
- 65 Tiské stěny
- 66 Tolštejn
- 67 Trial park Klínovec
- 68 Vernerův mlýn
- 69 Větruše
- 70 Vodní nádrž Fláje
- 71 Vodní nádrž Nechanice
- 72 Vyhledka Grenzplatte
- 73 Zámek Jezeří
- 74 Zámek Krásný Dvůr
- 75 Zámek Libochovice
- 76 Zámek Pětipsy
- 77 Zámek Ploskovice
- 78 Zoo Děčín
- 79 Zubrnický skanzen
- 80 Želínský meandr

- Labská stezka
- Krušnohorská magistrála

Neodolatelné toulání Českým Nizozemím

Tomu kraji se po staletí říkalo České Nizozemí a zdá se, že se tenhle půvabný název zase probouzí k životu. Kde ho najdete? V těsné blízkosti Českého Švýcarska, doslova se s proslulou krajinou skal a roklí objímá. Na mapě se tahle mámivá země jmenuje Šluknovský výběžek. Přiznám se, že mám pro tuhle osobitou a neokázale malebnou krajinu velkou slabost a rád se jí toulám více méně bez cíle. Pro vás ale mám vějíř cílů, které vám přitažlivost Šluknovska dokonale přiblíží.

KRAJEM POTULNÝCH TOVARYŠŮ I ČARODĚJE KRABATA

Začneme třeba ve vesničce s příznačným jménem Severní. Leží obklopena nádhernými loukami přetátými polozapomenutými alejemi i osamělými stromovými starci, kteří se v lukách znaveně kloní k zemi. Z přítmí hájů na vás nekonečně něžnými očima hledí bílé krávy, které jako by vyrostly rovnou ze země. Vlídnu cestou se odtud dostanete na státní hranici a pak, kolem meandrujícího potoka, dojdete na místo, které by bylo magické, i kdyby nebylo geograficky tak slavné. Do země zapuštěný mohutný kámen označuje nejsevernější bod území České republiky. Až se zas vrátíte do Severní, vydejte se přes Lobendavu do Lipové. A rozhodně se nezapomeňte v půli cesty zastavit na Annabergu. Teď mi nezbyvá než trochu odbočit a uvést vás do tématu – Šluknovský výběžek byl po staletí katolickým klínem vraženým do protestantského moře, a tak tu s neobyčejnou intenzitou vyrůstaly křížové cesty (je jich tu čtrnáct!) i ohromné kované kříže, které vás často nepřipravené zaskočí uprostřed lesa nebo polní cesty. Právě na Annabergu je jedna z křížových cest, dokonce pašijová, protože tu můžete v zamyšlení postát před Getsemanskou zahradou se spícími apoštoly a bídícím Kristem. Z nejvyššího bodu kopce je nádherný

výhled na Lobendavu. Právě tady nejspíše pochopíte duši téhle krajiny. A vydržíte-li se dívat dost dlouho, možná zahlédnete potulného tovaryše, jak spěchá ze Saska za prací do Čech, a třeba se vám podaří na kraji lesa spatřit přízračného poutníka zahaleného v dlouhý plášť – samotného čaroděje Krabata, který sem zabrousil z Horní Lužice. Tady se totiž čas vleče tempem hustého lesního medu. V Lipové, obklopení desítkami dřevořezb, které tu už léta

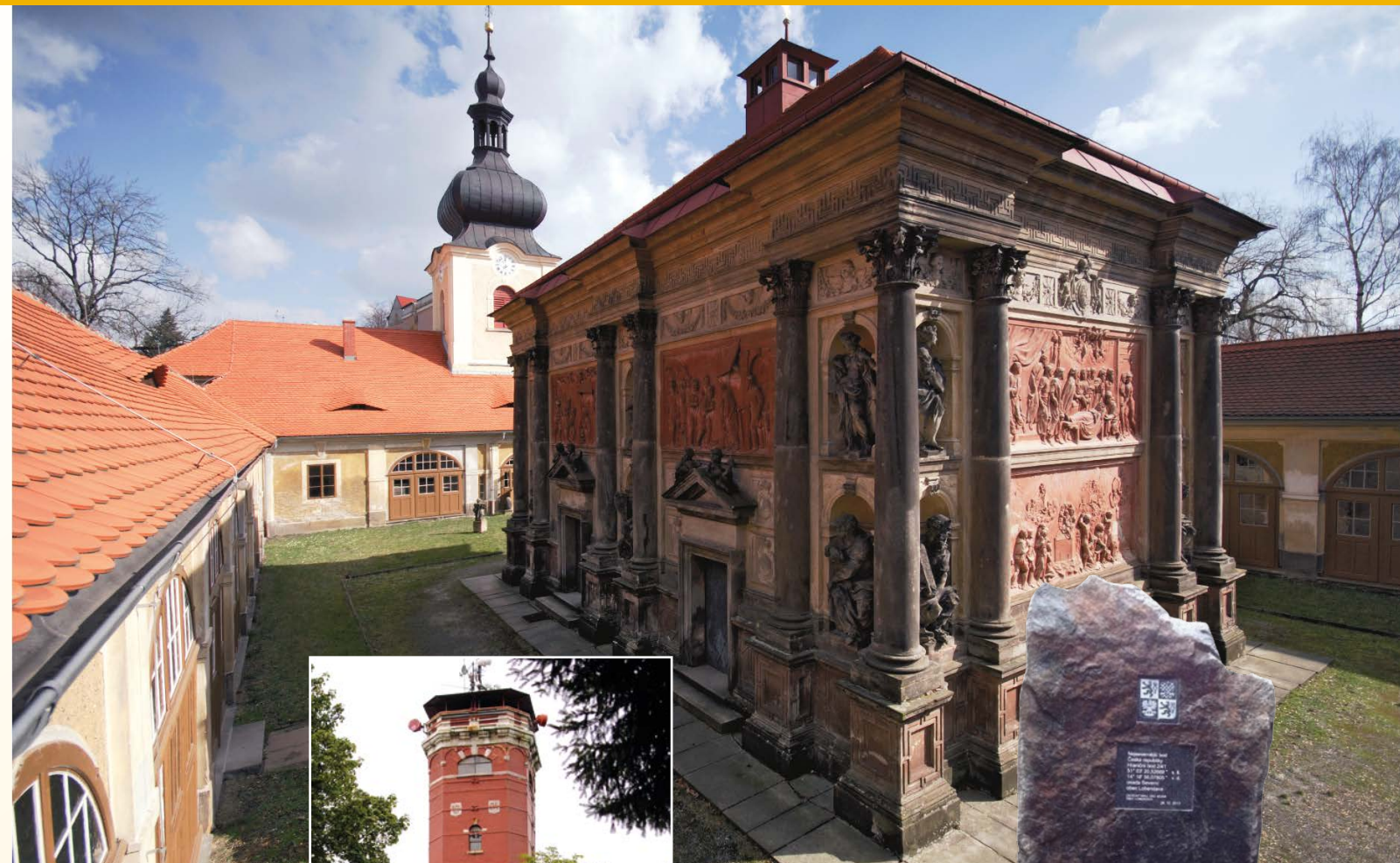
zanechávají účastníci tradičního Lipovského dřeváku, dojdete až k nádherně rekonstruovanému podstávkovému domu s báječnou expozicí, k baroknímu kostelu svatých Šimona a Judy a hlavně k lipovskému zámku, který já osobně nikdy nevynechám, protože se tu dějí věci nevídané. Zámek totiž pomalu vstává doslova z mrtvých. Před pár lety byste ho tipovali tak na buldozer. Dnes už je zase obklopen zámeckým parkem a píď po pídi ožívá.

KŘÍŽOVÝMI CESTAMI AŽ DO BRÁNY LUŽICKÝCH HOR

Buďte si jisti, že ať se odtud vydáte kterým-koli směrem, bude se vám to líbit. Na jihozápadě Horní a Dolní Poustevna s naučnou stezkou po drobných sakrálních památkách, na jihu Mikulášovice a hned nad nimi slavná rozhledna Tanečnice, na jihovýchodě Velký Šenov s křížovou cestou... My se ale pustíme na západ, do města, které dalo výběžku jméno, do Šluknova. Tady rozhodně nevynechejte nejstarší a jednu z nejrozsáhlejších křížových cest v celém výběžku a hned pak se vydejte do zdejšího zámku, perly takzvané saské renesance. Mimochodem, okolo zámku je příjemná zahrada a v zámku samotném kromě expozice také informační stře-

disko a opravdu báječná cukrárna. Další korálkem na šňůře výletu je město Rumburk s nejsevernější českou loretou, místem beroucím dech, ať se jejím ambitem a kolem brilantně rekonstruovaných Svatých schodů procházíte za dne, nebo v noci při svíčkách, a s další křížovou cestou. S Rumburkem se rozloučíme na náměstí u pozoruhodného morového sloupu Nejsvětější Trojice obklopeného sochami světců a jedeme dále – třebas i přes úpravné německé vesnice (je to tudy nejblíže) do Varnsdorfu. Tady určitě važte cestu na Hrádek, tak trochu fantaskní zámeček s vyhlídkovou věží, z níž obhlédnete nejen celé město, ale zahledíte se i daleko do Lužických hor, do nichž je právě Varnsdorf ideálním východištěm. Byla by chyba neobhlédnout napříč stavebními styly některé výstavní varnsdorfské vily a, věřte nevěřte, i továrny. Ty už jsou totiž dnes velmi cennými pamětníky doby, kdy průmysl ještě teklo mléko po bradě.

celou slavnou více než dvacetikilometrovou Köglerovu naučnou stezku, trasu, která byla slavnostně otevřena péčí pana Rudolfa Köglera, technického úředníka a vášnivého přírodovědce, už v roce 1941, a je tedy možná vůbec nejstarší naučnou stezkou u nás. Zavede vás do míst, na která nezapomenete,

Z NEJSTARŠÍ NAUČNÉ STEZKY DO MĚSTA ZÁMKŮ

Do Krásné Lípy je to pár kilometrů. Že je tu báječná interaktivní expozice v Domě Českého Švýcarska, velkorysý sportovní areál, raritní Dittrichova hrobka (s vlastní výtopnou!), skvělý regionální pivovar přímo na náměstí i utěšené nahloučení podstávkových domů v osadě Kamenná Horka, to všechno už z předěšlých čísel Brány dobře víte. Tentokrát vám doporučím udělat si v Krásné Lípě základnu, odstavit auto a projít si, třeba po částech,

tak jsou krásná. A potom si udělejte výlet vlakem. Ani na ten nezapomenete. Neznám moc krásnějších tratí, než je ta přes Kytlice a Mlýny. Vyložte se z okna a nechte oči plout tou nádhrou. Vlákčec vás vyloží v Benešově nad Ploučnicí, slavném salhausenovském městě s několika zámky ve stylu saské renesance (o kostele Narození Panny Marie jsem psal v minulém čísle) a s možností výletu k některé z okolních rozhleden nebo vyhlídek. Na Kohout i Strážný vrch to není daleko, Ploučnická vyhlídka je přímo nad městem a pohled od zhroutených hradeb hradu Ostřého se vám také vepíše do paměti strmým písmem. Můžete si tu i půjčit kolo a zajet si po Ploučnické cyklostezce do Děčína... Ale to už je zase jiná kapitola.

PERLIČKA

Chcete-li působit zasvěceně a vidět, co jiní třeba nevidí, požádejte na šluknovském zámku, aby vás vzali na půdu – je opravdu jedinečná a možná tu i natrefíte na nějaké divadlo nebo koncert. V Rumburku si zase v Loretě řekněte o leták s Rumburskou procházkou staletími. Je to zábavný a tak trochu tajemný průvodce po pamětihodnostech města – cestu si totiž budete muset zasloužit uhodnutím správných odpovědí, a vylustíte-li tajemku, čeká vás v Loreti i odměna.

Zoo, která zaměstná všechny vaše smysly

Děčínská zoologická zahrada má jednu výhodu – nikdo se tam nedokáže nudit. Podle mě je to nejzábavnější zoo v Česku. Samozřejmě, nejvíc si to tu užijí děti, ale uvidíte, že po pár minutách se tu dítětem stane úplně každý. Oni tu totiž pracují neobyčejně kreativní lidé, kteří vyznávají názor, že chodit od klece k výběhu a dívat se na zvířata k návštěvnícké spokojenosti rozhodně nestačí. Dalo by se tedy říci, že Zoo Děčín je plná nápadů – a také příběhů.

PŘEDBĚHNETE MEDVĚDA?

Začneme těmi nápady. To, že je tu prostorný a velmi hravý dětský koutek – no, spíš pořádný kout – je vlastně samozřejmé. Dřevěný hrad s provazovými lávkami a klouzačkami, lezecká stěna, prolézací drak..., dostat odtud děti není žádná legrace. A potom už jeden nápad za druhým. Nadšené děti tu běží od jednoho interaktivního prvku ke druhému, odklápějí okénka, do kterých se tu kouká, tu se do nich sahá, aby si ruka ohmatala třeba svléknutou hadí kůži, k některým se dokonce čichá, aby nos nasál pach zvířete, jsou tu veršované hádanky, některé tabule i mluví. Vrcholem pak je telefonní budka, ze které můžete zavolat někomu z deseti zvířat – a ono vám odpoví, tedy přesněji, uslyšíte zvuk, který vydává... Pokud vám ve výčtu smyslů chybí chuť, v bistru Bamburger na vás čekají opravdu dobré

hamburgery a i leccos jiného. Na stanovištích zoorekordů si vyzkoušíte, jestli přeskočíte blechu či pásowce, nebo jestli předběhnete medvěda grizzlyho – ovšem to bych vás tedy chtěl vidět. On totiž grizzly dokáže běžet rychleji než Usain Bolt! Možná si právě v tuhle chvíli říkáte, že už by byl čas začít se porozhlížet i po zvířatech, když jsme v zoo. Žádný strach – zvířata jsou tu všudypřítomná a rozhodně v hlavní roli. Třeba právě zmínění medvědi, jediní grizzlyové na území celého bývalého Československa, tudíž pochopitelně dlouholetá chloubka zahrady. Hned u vstupu do zoo se za nimi můžete vydat po nové Medvědí stezce a věřte, že vás bude bavit. Čeká vás osm stanovišť, osm dobrých důvodů, proč být jako medvěd grizzly. A pokaždé je možné vyzkoušet si něco z medvědího života – udržet balanc na kládovém mostku, nakreslit na tabuli, čím by se dal grizzly krmit, vyzkoušet si medvědí „poker face“ na fotce, vyšplhat po síťovém pohoří, vyfotit se v objetí grizzlyho

(bez obav – jen dřevěného), a dokonce se poměřit v rychlosti běhu na jedné z rovinek, kde je umístěn citlivý radar. Jestli tu někdo dokáže běžet rychleji než 55 kilometrů za hodinu a dělat osmimetrové skoky, grizzlyho pokoří. A pak, na konci stezky, stačí se opřít o ohradu a do sytosti se vynadívat na nádherné šelmy, o kterých toho teď už víme daleko víc.

Z ČESKOSASKÉHO ŠVÝCARSKA DO KARIBIKU

Kromě medvědů grizzly nabízí děčínská zoo dalších 150 druhů zvířat. Jen namátkou: takin indický, medvěd malajský, prase visajanské, levhart obláčkový, lama vikuňa, kozorožec kavkazský, urzon kanadský, mravenečník velký, klokan rudokrký, kočka rybářská, tapír jihoamerický, vlk hřivnatý... V Ptačím domě se procházíte mezi poletujícími krasavci, u zbrusu nového výběhu vyder pozorujete snad nejhravější šelmy při krmení – a potom se ocitnete v části zoo, která nikde jinde není. Trochu odběhnu – děčínská zoo zabírá značnou část lesa na temeni Pastýřské stěny, vysoko nad

městem. Přirozenější prostředí abyste pohledali. A tak je vlastně logické, že je část areálu věnována fauně Českosaského Švýcarska. Proč, když tahle zvířata v okolní přírodě bez tak žijí? Inu, právě proto. Ruku na srdce, kolikrát jste při procházce mezi skalami zahlédli rysa, čápa černého, sokola stěhovavého nebo výra velkého? A neumíte si představit, jaké nadšení budí i „obyčejná“ veverka. Nejkrásnějším a nejčlenitějším pavilonem děčínské zoo jsou Rajské ostrovy, které ovšem v zoo nenajdete. Jsou totiž o hezkých pár výškových metrů níž, mimo areál zoo, v jednom z domů na Teplické ulici. Máte-li vstupenku do zoo, je pro vás tentýž den vstup zdarma. Čekají vás čtyři patra velmi emotivní expozice – korálový útes na Reunionu, mangrovové pobřeží na Fidži, asijský tropický deštný prales na Sulawesi a polopoušť na Haiti. Můžete tu posedět před největším mořským akváriem v kraji, dívat se na mořský svět a poslouchat nadšené výkřiky dětí, které poznávají své oblíbené hrdy – Nema alias klauna očkatého nebo Dory čili bodloka pestrého. Objevte tu i jedovatého perutýna, před kterým se mají na pozoru i ošetřovatelé, opičky outloně v noční expozici, leguány, pavouky, želvy, chameleony, hady...

BÁBINKA A JINÉ PŘÍBĚHY

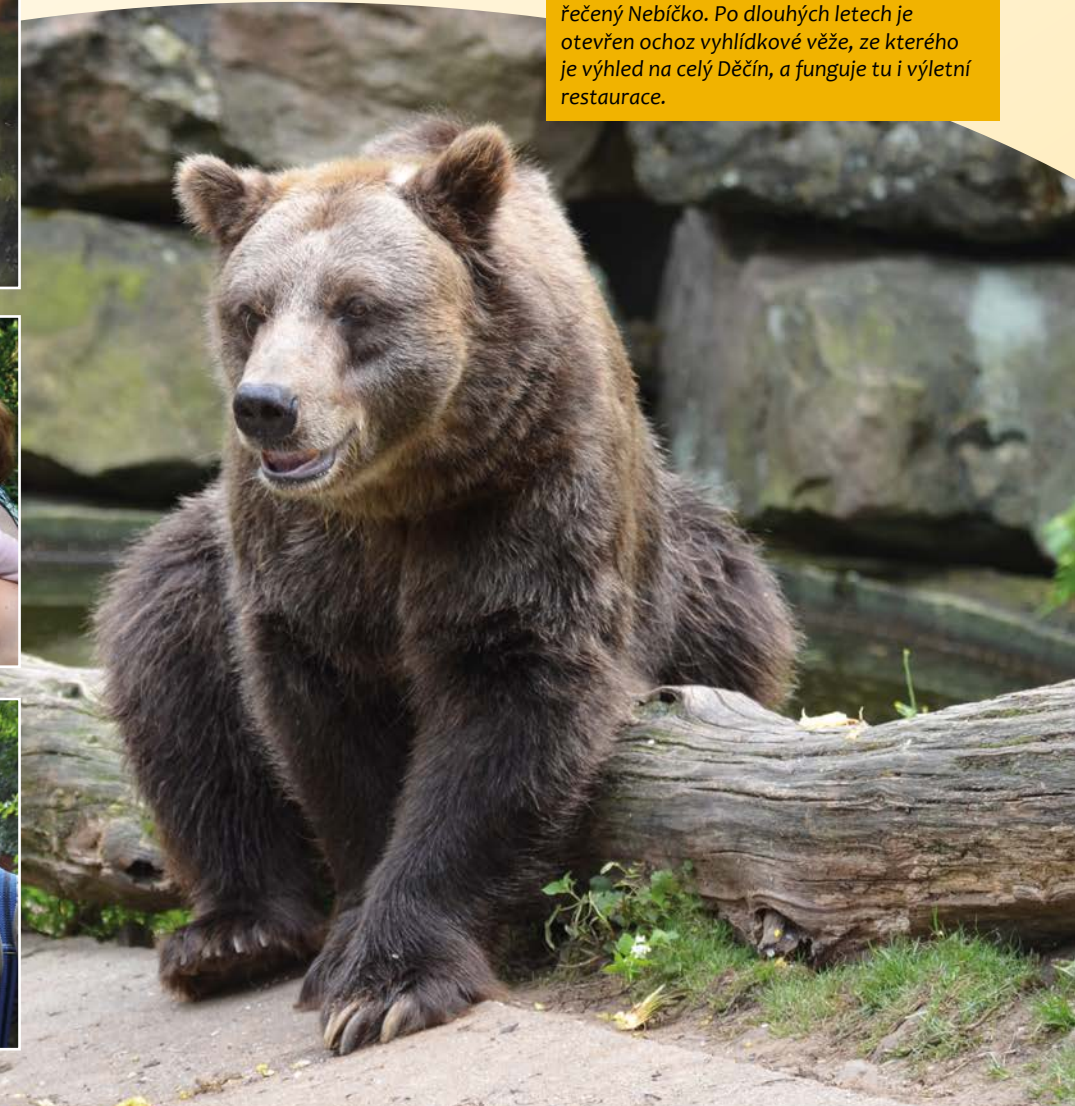
A co slíbené příběhy? Tak třeba nová atrakce Rajských ostrovů, sépie trpasličí. To vám bylo tak... Jednoho dne vypustili ošetřovatelé do akvária hejno malíčkových sépií. Ty se rychle porozhlédly v novém prostředí, a jakmile zahlédly korálový útes, okamžitě se k němu vydaly, změnily barvu a staly se neviditelnými. Pak ale zjistily, že ti lidé, kteří do vody civí přes sklo, přišli za nimi. Kdo by býval řekl, že budou sépie takové komediantky. Začaly se předvádět, měnit barvy, světélkovat a probleskávat fluorescenční barvičky – jen uklánět se zatím nenaučily. Nejslavnější příběh se ovšem pojí k Bábince. To je nejstarší samička mangle černého na světě! V děčínské zoo žije od roku 1980 a ošetřovatelé předpokládají, že jí je zhruba 37 let. Když před čtyřmi lety uhynul její partner Hukan, rozhodla se zoo nechat Bábince její klid a nehladat dalšího partnera. Jenomže opičí seniorka začala být smutná. Chyběly jí každodenní rituály. Ošetřovatelky to rychle pochopily a také vyřešily. To prosím ráno přijde jedna z nich k Bábince do klece, nastaví hlavu a nechá si obratnými prsty prohledat celý útes. Pak je ovšem zapotřebí obrátit role a spokojené Bábince probírat zase její srst. Další příběhy? Budete sami jejich součástí – vždyť jen co se

DOBRÝ NÁPAD

Jeden kraj – tři různé zoo. To je nová, a nutno říci báječná akce, díky níž si můžete koupit společnou vstupenku do všech tří zoo v Bráně do Čech: děčínské, chomutovské i ústecké. Vyjde vás to o desítky korun levněji, než kdybyste si kupovali vstupenku do každé zoo zvlášť. K tomu dostanete v každé zoo jinou magnetku, a pokud stihnete návštěvu všech tří zahrad do konce října a nasbíráte tři razítko, dostanete se do slosování o ceny i hlavní výhru – vyhlídkový let z letiště v Roudnici nad Labem. Společnou vstupenku dostanete u pokladny kterékoliv ze zmíněných zoo.

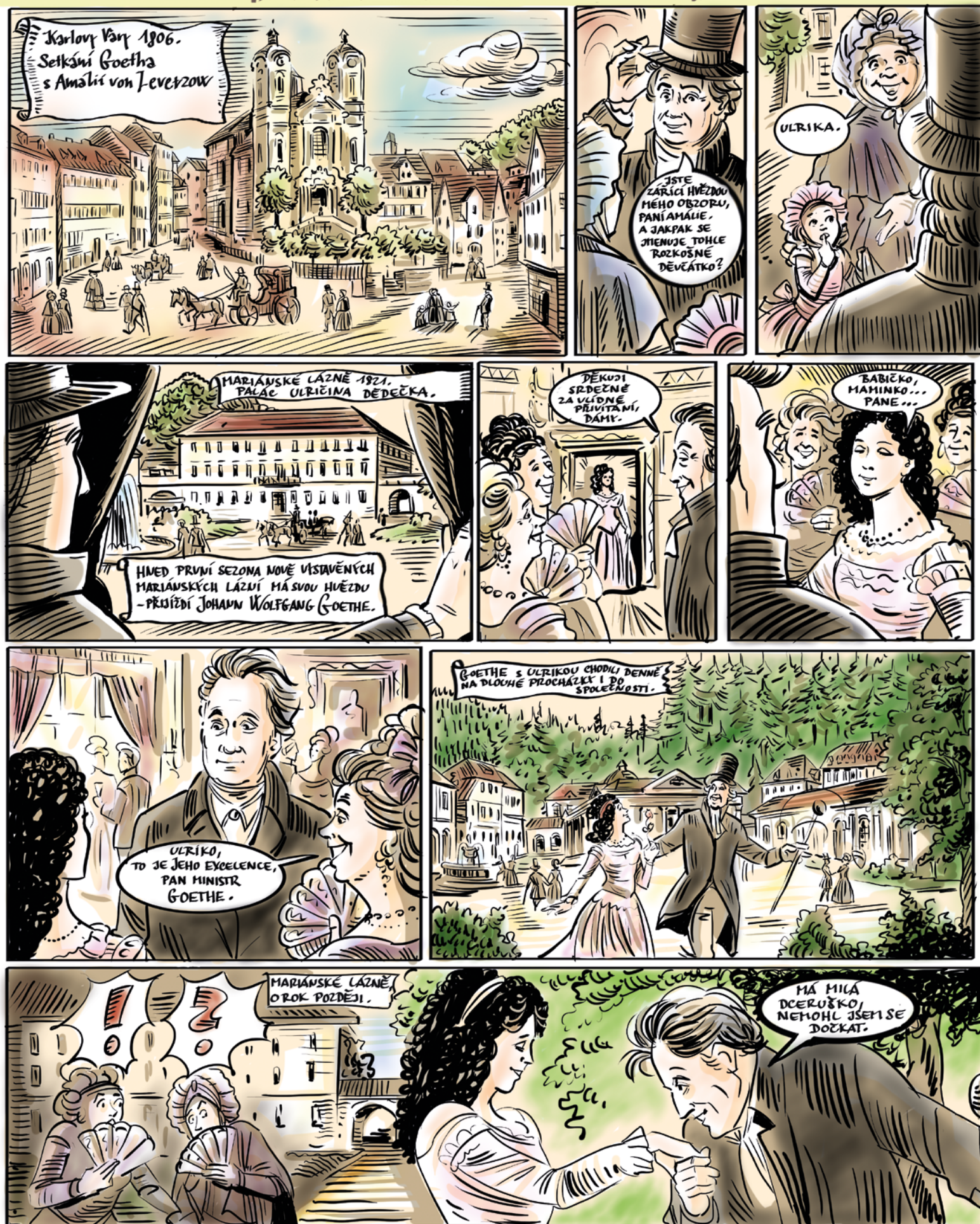
PERLIČKA

Nedaleko zoo, na kraji Pastýřské stěny, hned nad slavnou via ferratou, ožívá pod správou zoo legendární výletní zámeček řečený Nebíčko. Po dlouhých letech je otevřen ochoz vyhlídkové věže, ze kterého je výhled na celý Děčín, a funguje tu i výletní restaurace.

Ulrika + Johann nejromantičtější láska všech dob?

napsal: Rostislav Krivánek - nakreslil Petr Herold

Z bájného Řípu do historické Roudnice

Ze tří největších měst Českého středohoří zdá se být Roudnice nad Labem tak trochu ve stínu Litoměřic a Ústí nad Labem. Zcela neprávem. Nechte se lákat na pořádnou procházku a uvidíte, že tohle město a jeho pozoruhodné okolí jsou turistickými lákadly doslova prošívané. Vydáme se společně na Říp, zpátky se vrátíme trochu pěšky a trochu na kolech a potom propátráme celé město. Dost možná, že nám na to jeden den ani nebude stačit.

VZHŮRU NA ŘÍP

Říp. V zahraničních čtenářích Brány tahle tři písmena asi nezpůsobí žádnou emocionální odezvu, ale neznám Čecha, který by při vyslovení jména bájně hory zůstal lhostejný. A přitom – kolik z nich už skutečně na Řípu bylo... Jistě, když se na úpatí hory kdysi zastavil praotec Čech se svým kmenem a z vrcholu holého kopce pak obhlížel krajinu,

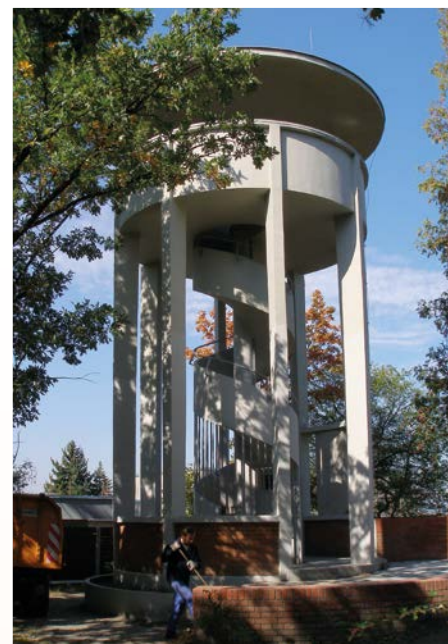
vypadalo to tu jinak – dokonce i řeky měly trochu jiná koryta. Ale nezaměnitelný reliéf Českého středohoří už tu byl. A koho by nelákalo podívat se na podivuhodné kopce a kopečky a říci si – aha, tak tohle tehdy praotec viděl, proto se rozhodl zůstat, proto jsem tu dnes i já. Na Říp lze jít z několika míst, my se ale vydáme po pohodlné modře značené cestě právě z Roudnice. Za chvíli jsme u stylové hospůdky Štípárna na kraji obce Vesce. Nejsme sice ještě nijak unaveni, ale zastavit se tu je skvělý nápad, zejména cabrtají-li s námi i nějaké děti. Na ty tu čeká dětský koutek, lezecká stěna, luko-

a prakostřelnice, zatloukárna hřebíků... A my si tu můžeme dát něco dobrého třeba z grilu, protože Říp neuteče, ostatně – po celou dobu ho budeme mít pod dozorem. Další zastávka je v Rovném, v prodejní dílně lidových tradic, kde nám nabídnou nádherné tradiční výrobky a třeba si tu dohodneme účast na nějakém kurzu. Z Rovného krásnou alejí a pak do kopce. Nevypadá, ten Říp, ale kopec to je. Ještě než dojdeme na samotný vrchol, okouzlí nás půvabná dřevěná Boumova chata s úžasným nápisem „Co Mohamedu Mekka, to Čechu Říp“. Ještě pár kroků a jsme u rotundy sv. Jiří, kterou se necháme provést, a potom dalších pár kroků – a můžeme nechat oči plout krajem z některé ze tří vyhlídek. Já osobně nejvíc miluju Roudnickou vyhlídku, protože ta naservíruje České středohoří jako na zlatém podnosu. Dolů je to, budete se divit, o dost rychlejší cesta, ale taky unaví. Ještě že nás na úpatí hory čeká půjčovna koloběžek. Nádhernou

polochůzí polojízdou se dostaneme zpátky do Roudnice, kde koloběžky vrátíme. To ostatně můžeme udělat i leckde jinde, takže se můžeme vypravit třeba do levandulové farmy v Židovicích, do Galerie kraslic v Libotenicích, v Nučnickách se přeplavit přívozem přes Labe a v cyklobaru U Trumpetky v Lounkách koloběžky s díky odevzdat. Kdo to nezkusil, netuší, jak senzační pohyb to je!

PRASTARÝM MĚSTEM KŘÍŽEM KRÁŽEM

Už jsme zase pěší a stojíme v Roudnici nad Labem u mohutného lobkowiczského zámku. Tady se necháme provést kaplí, dvěma historickými sály a původním románským hradem s nádvořím, ochutnáme tu pěkné roudnické víno, kterýmžto posílení vyrazíme na toulky městem. Na Husově náměstí (Proč zrovna Husovo? Mistr Jan tu byl s velkou pravděpodobností vysvěcen na kněze.) neodoláme cukrárně Dortletka a dáme si tu stejnojmennou hříšně sladkou specialitu, potom vystoupáme na Hlásku, důstojnou věž, poslední pozůstatek někdejšího městského opevnění,

která nám poskytne další úchvatné pohledy na Středohoří i na meandr Labe, a už scházíme k Podřipskému muzeu. To je zajímavé jednak pro své sbírky orientované především na historii města i celé oblasti, jednak se tu dá dohodnout prohlídka židovského hřbitova, což je dobře, protože je to krásné místo. Další bod trasy se před námi zjeví v celé své majestátnosti – chrám Narození Panny Marie s augustiniánským klášterem, dominanta

Roudnice. Prohlídka kostela, klášterního ambitu i mysteriózního podzemního jezírka je tichá, klidná a jakoby z jiné doby. Můžeme si tu dát i kávu a ochutnat likér, který vyrábějí řádové sestry premonstrátky v nedalekých Doksanech. Teď nás čekají dvě barokní kaple. Tohle je na Roudnici vůbec pozoruhodné – jak tak člověk jde městem, potkává zcela bez varování rozesté historické památky v místech, kde by je třeba ani nečekal. Tak například u kruhového objezdu na hlavní silnici najednou skvostná kaple z dílny prestižního litoměřického mistra architektury Octavia Broggia, bohatě zdobená výmalbou Václava Vavřínce Reinera. Jako by sem z nebe spadla. Tedy – byly doby, kdy vedle ní stávalo popravíště a město začínalo až o hezký kus dál, ale další století kapli jaksi zahrnula do poněkud neřízeně se rozvíjejícího urbanismu. Mimochodem, budova za kaplí je bývalý okresní sirotčinec postavený v novobarokním slohu. Necháme si tu poskytnout zajímavý výklad, a nerozloučíme se, nýbrž požádáme průvodce, aby s námi zašel do pár desítek metrů vzdálené pozdně barokní kaple sv. Josefa. Kdysi bývala součástí areálu městského špitálu, dnes se kolem ní rozbíhají rušné ulice, ale svou krásu, důstojnost a klid si zachovala dodnes. Bylo by načase prohlédnout si město z výšky. Máme štěstí – k výstupu po vřetenovém schodišti nás totiž láká ryze funkcionalistická Kratochvílova rozhledna z roku 1934. Opravdu nádherná stavba působí nesmírně lehce, a přitom nás pevně podrží, abychom mohli obhlédnout město, které jsme už bezmála obešli. Táhle dole – to je přece zámek, od nějž jsme vyšli... A ta budova před ním – to je co? No jistě – to je určitě zámecká jízdárna od stavitele roudnického zámku Antonia della Porty! V barokní stavbě ovšem na náš umělecký jemnocit čekají díla zcela současná. Sídli tu totiž Galerie moderního umění. Ta se chlubí mnoha hodnotnými díly českých umělců přelomu 19. a 20. století, třeba Antonína Slavíčka, Emila Filly, Jana Zrzavého nebo Václava Špály. Úplně nakonec se půjdeme podívat na něco, co už

tu není. Divné? Vlastně ne. Roudnice je totiž jedno z nejstarších českých měst, které svá městská práva získalo už ve 12. století. A jako takové mělo i svůj klenot, nádherný gotický most přes Labe. Nechal ho vystavět biskup Jan IV. z Dražic už v roce 1333 (pražský Karlův most byl dokončen až o bezmála 70 let později). Tím se most stal třetím nejstarším v českých zemích. Hned nad ním stával románský hrad, druhá nejstarší kamenná česká světská stavba. Most vzal za své za třicetileté války a od roku 1910 ho nahrazuje most železný. Hrad se zase rozrostl na raně barokní zámek. A tak naše putování zakončíme na mostě, uprostřed řeky, s pohledem na zámek, a vnímejme historii, která nám pod nohama proudí v korytu matky českých řek, velkého a mocného Labe.

PERLIČKA

Podlehli jste kouzlu českých minipivovarů? Pak nebudete strádat ani na Roudnicku. Přímo pod Řípem se choulí vesnička Ctiněves a v ní Podřipský pivovar, ve kterém vaří piva jak svrchně, tak spodně kvašená, nefiltrovaná a nepasterizovaná, jen za pomoci vody, sladu, chmele, kvasnic a lásky k pivu. A je tu i hospůdka, kde se dá k pivu leccos zakousnout!

Kluk od potoka Čepele

David Vršecký je nejúspěšnějším českým okruhovým závodníkem. Jeho doménou jsou tahače. Je držitelem několika světových rychlostních rekordů, dvojnásobným mistrem Evropy v šampionátu tahačů a čtyřnásobným vítězem poháru konstruktérů. Jeho jméno je neodmyslitelně spjato s týmem Buggyra, který má v Roudnici nad Labem své technologické centrum. Tady jsme se setkali, abych se Davida zeptal na jeho vztah k Roudnici, kde se narodil, i k celé Bráně do Čech. Když jsme si podali ruce, zavedl mě do dílny, kde se už léta prosazuje i jako mimořádně schopný a invenční konstruktér. Obě schodiště vedoucí do patra byla doslova obstavěna poháry a cenami a tahle neskutečná přehlídka trofejí pak pokračovala i na pódiu u baru nad dílnou. „To si necháváme dělat na zakázku, abychom vypadali líp,“ žertuje David, ale je na něm vidět, že je na úspěchy Buggyry i své vlastní velmi hrdý.

Davide, jaký vy máte vztah ke svému rodnému městu a jeho okolí?

Je to paradox – a není to jen můj případ – člověk vlastně své nejbližší okolí zná nejmíň ze všech částí světa. Navykli jsme si to pěkně hledat co nejdál od domova, dobýváme svět a myslíme si, že čím složitější cestou se k zážitku dostaneme, tím je ten zážitek větší. Já jsem procestoval docela kus světa, ale postupem času se čím dál raději vracím sem, k Labi,

do Roudnice, kde jsem se narodil. A učím se nacházet to krásné, co jsem doteď neviděl, a když viděl, tak považoval za samozřejmé a jaksi obyčejné. Já třeba miluju teplo a vodu a našel jsem si takový klidný ráj na jednom malém thajském ostrově, kam utíkám, jakmile se u nás blíží zima a my před Dakarem máme trochu klidnější měsíc. Je tam minimum lidí, ticho, moře, skoro žádní turisté, elektřina spíš vzácně. Tak tam to vlastně znám líp než kolem Roudnice. Což je hrozný.

A na co si vzpomínáte z dětství – která byla vaše klukovská místa?

Určitě roudnický park kolem kostela – dolů ke kostelu jsem chodil do základky. To bylo naše klukovské eldorádo a dělali jsme tam..., dneska už to snad můžu říct, dost šílený věci, aniž jsme si uvědomovali, že by z toho mohl být i docela průšvih. Naštěstí se nikdy nikomu nic nestalo – však to znáte, to je to dětské štěstí. Prostě jsme byli kluci, no. Další naše teritorium byl roudnický potok Čepel. A potom samozřejmě, to už jsem byl větší, krásné lesy kolem Slavína, kde měla naše rodina chatu. Tam jsme podnikali dobrodružné expedice a propátrávali terén, zjišťovali, kde co je, bylo nebo by být mohlo. Samozřejmě, rodiče měli setrvalou snahu zapráhnout mě do ošetřování záhonů rajčat a jiné zeleniny, a já od toho prchal všemi myslitelnými způsoby, nejčastěji pak na kole. Vzpomínám si, že jsem jeden čas byl za velkého hrdinu party, to když mi jeden známý ukázal roudnickou pískovnu a já tam potom zavedl

ostatní kluky. To jsem byl vážně king. Dneska mi to připadá za rohem, ale ty tři kilometry pro nás malé kluky tehdy bývala obrovská a pochopitelně naprosto tajná výprava. O tom samozřejmě nikdo nesměl vědět, protože by nám to rodiče obratem zatrhli. Lezli jsme tam po převisech, objevovali podivuhodnou krajinu a zase dělali věci, při kterých jsme se mohli zmračit, ale zase se nikomu nic nestalo. Měli jsme navíc úžasný pocit něčeho zakázaného, protože každý z nás měl jasně vymezené teritorium v dosahu baráku, kde jsme se směli pohybovat – a tady jsme to mnohonásobně překračovali. Bylo to moc fajn.

A co dnes? Máte nějaká oblíbená místa, kde si odpočínáte?

Začal jsem teď trochu víc jezdit na kole a objevil jsem Labskou stezku. Jsem z ní nadšený, jezdím tam hrozně rád. Labský břeh je teď nějak víc přístupný lidem, ale zase na druhé straně si pamatuju, že dřív, když tam ještě nic podobného nebylo, se tam lidi daleko víc scházeli, povídali si, bavili se, dokonce se koupali... Dneska tu potkáte cyklisty, lidi na inlajnech – a dost. Ale to je spíš dobou – dřív lidi chtěli být spolu a teď chtějí být sami se svými telefony, které jim umožňují zůstat ve styku s jinými podobnými trosečníky. Já

bych byl ale radši, kdyby se u Labe třeba objevila restaurace se zahrádkou, víc stánků s občerstvením a bylo tam zase plno lidí. To by se mi líbilo.

A třeba kus dál od Roudnice?

V okolí Roudnice je krásná krajina, mám ty středohorské kopce moc rád. Měl jsem jedno období, kdy jsem hodně modelařil a chodil na roudnické letiště. Když si vzpomenu na letní večery, kdy se horizont kopců kolem Milešovky začal měnit v siluety prosvěcované zapadajícím sluníčkem a Hazmburk doslova vystrkoval růžky – to fakt nevím, koho by to nevzalo za srdce. Vždycky mě to tam táhlo a nakonec se mi podařilo si něco i dát na vlastní nohy, třeba Milešovku. Pořád je ale spousta míst v tomhle kraji, kde jsem nikdy nebyl, a pociťuju to jako chybu, kterou chci napravovat. Třeba v Českém Švýcarsku jsem nebyl. A z Krušných hor znám jenom Most, konkrétně autodrom – ovšem ten zase jako své boty. Ale je jedno místo v kraji, které mám moc rád a jezdím tam, jak mi to jenom vyjde. Nechranice. Tahle vodní nádrž má úplně ideální podmínky pro windsurfing, což je další moje vášeň.

Jak vám je, když se ze světa vracíte domů?

To je zvláštní. Na jedné straně je to domov, vzpomínky, na druhé straně když se člověk vrací ze světa, třeba i po delší době, tak má najednou srovnání a dívá se na svoje město jinak. Hlavně když přijedete třeba z Německa, Rakouska nebo Švýcarska, kde je všechno vypiglované, vysekané, opravené, opečovávané... To vám spadnou brýle všednodennosti, té životní rutiny, pro kterou člověk nevidí omšelé fasády, nedostatky... Ale musím říct, že poslední dobou se i tohle hodně lepší. Pak jsou taky věci, které se měnit nemohou, a já ani nechci, aby se měnily – a stejně si mě pro ně kamarádi a známí dobírají – konkrétně to je naše náměstí.

Co se jim na něm nelíbí?

No, je do kopce! A to lidem odjinud připadá náramně směšné. Fakt nechápu proč.

Projel jste půl planety – kde to máte nejradši?

Mně se hrozně líbí Asie. My tady žijeme v přišerném shonu, oni ne. Jsou v klidu, usměvaví, vstřícní, upřímní, často nemají co do pusu a ještě se s vámi rozdělí. Především miluju Thajsko, Kambodžu, Malajsii, Vietnam. Čína je země obrovských kontrastů – nepředstavitelný smog, zmatek a davy ve velkých městech, a pár set kilometrů v nitru země nádherná příroda, kterou člověk jinde nemůže vidět. Ale ten jih Asie mám raději. A mým velkým objevem z poslední doby je Bolívie. Krásná země a velmi příjemní lidé.

David Vršecký Přehled dosavadních úspěchů

- 2015 – Buggyra, titul v poháru konstruktérů RT
- 2013 – Buggyra, rychlostní rekordy (100 km, 100 mil a 1 hod)
- 2009 – Buggyra, 1. místo v EP tahačů, titul v poháru konstruktérů RT, mezinárodní mistr Německa
- 2008 – Buggyra, 1. místo v EP tahačů, titul v poháru konstruktérů RT, mezinárodní mistr Německa
- 2008 – Buggyra, světový rychlostní rekord 1 km (start z místa)
- 2007 – Buggyra, 3. místo v EP tahačů, titul v poháru konstruktérů RT, mezinárodní mistr Německa
- 2004 – Buggyra, 3. místo v EP tahačů SRT
- 2004 – Buggyra, světový rychlostní rekord s truckem
- 2003 – Buggyra, 3. místo v EP tahačů SRT
- 2002 – Buggyra, nováček roku v EP tahačů SRT
- 2001 – Buggyra, testovací jezdec
- 1998 – SISU, debut v EP trucků za tým ProCa–PTE–Holoubek
- 1997 – Davida Vršeckého objevil Martin Koloc na simulátorech

Příběh zámku v Pětipsech aneb Dějí se zázraky?

JAK JSEM SE NARODIL, ROSTL A MĚNIL SE

Milí lidé, po mnoha staletích dostal jsem konečně šanci promluvit. Máte-li chvíli, vyslechněte můj příběh. Je plný radosti, smutku, rezignace i naděje, ale to vy lidé asi dobře znáte ze svých vlastních příběhů. Narodil jsem se... inu, to po mně nemůže nikdo chtít, po té strašné době. Ale počkejte, víte, že si vzpomínám? Bylo to za krále Jana Lucemburského, to vím určitě. Psal se rok 1332 a Friedrich z Egenberga přivedl s sebou do Pětipes hordu řemeslníků, kteří se pustili do práce, a já se, kámen po kameni, rodil na boží svět. Jako novorozeně byl jsem třípatrovou gotickou tvrzí se skoro dvoumetrovými zdmi, chránil mě mohutný val a vodní příkop. Dvě stě let jsem byl dobrým a bezpečným příbytkem několika rodům, které se mi slévají do nepřehledné změti. Na Hrobčické z Hrobčic si ale pamatuji dobře, protože díky nim jsem vyrostl. Přistavěli ke mně dvě křídla, takže jsem tehdy byl pohledný renesanční švihák v módním tvaru písmene U – to bylo

tak někdy v polovině 16. století, tuším. Vodní příkop ovšem zůstal, to se rozumí. Asi o sto let později mě koupil rod Thunů, který si mě ponechal až do dvacátých let minulého století. Thunové byli báječní – starali se o mě, dokonce ze mě udělali barokního elegána, když dostavěli i východní křídlo a já byl najednou uzavřeným zámekem se dvorem. A ten vodní příkop jsem pořád měl. Tedy, trochu mě mrzelo, že panstvo bydlelo jinde, já byl domovem pro úředníky panství a tu a tam se ve mně zasedalo, aby se probraly věci kolem správy panství. V 18. století jsem ještě dostal pár klasicistních doplňků – já prostě vždycky šel s dobou. Když se všude začalo mluvit o tom průmyslu a nových časech, měl jsem trochu obavu o svou budoucnost, ale naštěstí mě Thunové pronajali velice šikovnému muži nové doby. Gustav se jmenoval... počkejte – Hodek! Ano, Hodek. Ten v Pětipsech postavil nový cukrovar a vůbec byl veskrze schopný. Jeho potomek mě pak v roce 1926 i s okolním statkem koupil a já propadl iluzi, že to 20. století vůbec nebude špatné! Jak jsem byl starý, tak jsem byl hloupý. Když přišla druhá světová válka,

byl ze mě najednou žalář. Dobře 130 francouzských zajatců ze mě denně honili do práce na polích i v šachtách. Dodnes slyším jejich zoufalé vzdechy a modlitby. Potom zase přišli Hodkové a já si znovu říkal – bude líp.

JAK SE ZE MĚ STALA RUINA

Jenomže přišel rok 1948 a na mém dvoře se ocitly traktory a nějaký tlustý muž v gumových botách chodil po mých komnatách a plival na podlahu. Na léta potom snad ani nevzpomínat. Byl jsem vážně ve skvělé kondici, na to stáří vyslovený jura. Ale tihle zemědělci byli docela jiní než všichni jejich předchůdci za dlouhých šest set let. Nejdřív prý že ve mně budou byty pro zaměstnance a jídelna. Inu, proč ne, říkal jsem si. Jenomže bylo hůř. Jak bych to tak řekl slušně – vládl tu strašlivý chaos, nikdo se o mě nestaral, ba naopak, jako kdybych těm lidem něčím vadil. Koncem šedesátých let ze mě byla barabizna, ve které už se nedalo bydlet. Nejhorší byly noci – a když se pobertové osmělili, tak už i dny. Nejdřív brali jen nábytek, pak ze mě rvali vnitřnosti – okna, dveře, výdřevy, trámy... Když se dostali až do mé hlavy a začali vyřezávat střešní trámy, bylo jasné, že tuhle éru, která

o sobě roztrubovala, jak je radostná, už nepřežiju. Vypadalo to, že mě dokonce strhnou. Alespoň bych měl pokoj. Ale protože jsem byl nějakým nedopatřením už v roce 1958 jmenován státem chráněnou památkou, moje trápení pokračovalo. Smutné stáří, to vám tedy řeknu. Už bych se byl vzdal vši naděje, když tu se přede mnou, a velmi opatrně i ve mně začala procházet skupina lidí. Poslouchal jsem je a říkal si – jsou milí, ale blázni. Chodili mou ruinou beze střechy, s bezzubými okny, propadlými stropy, rozpukanými zbytky zdí a mluvíli o tom, že jsem jednou z nejohroženějších nemovitých památek v zemi a že – na to si sedněte – mě zachrání a opraví. Věřili byste tomu? Taková pošetilost. Člověka v mém stavu už by nejspíš nikdo nezachraňoval. Jenomže oni to mysleli doopravdy! Říkají si Via Levamente (kde bych se byl nadál, že po těch staletích ještě uslyším latinu). Začali vyklízet, klestit, podepřeli výdřevami propadlé stropy... Po troškách, samozřejmě. Já myslím, že v téhle zemi žádný člověk nemá tolik peněz, aby mě dokázal zachránit. Ale oni to nevzdali a sháněli, sháněli, a jak jsem je tak poznal, sveřepě budou shánět peníze, kde se dá. Chtějí mě co nejdřív zastřešit – no, to popravdě potřebuji nejvíc. Jednou s sebou

přivedli sympatickou paní a začali dělat věci, které bývaly v minulých staletích docela běžné a já myslel, že už na ně lidi zapomněli. Provedli tu aktivaci energetických bodů. Vyčistili energii kolem mě a potom aktivovali body, které napomáhají mé harmonizaci se vším živým v okolí.

CO SE MNOU JEDNOU BUDE

Samozřejmě, že mě moc zajímalo, jaké se mnou mají tihle krásní blázni úmysly. Řeknu vám – jestli se jim to podaří, prožiju něco, co jsem ještě nezažil, vážně. Chtějí mě docela uzdravit a otevřít ve mně zajímavé a ojedinělé interaktivní centrum pro rodiny a kolektivy. Bude se ve mně hrát taková hra, při které budou lidé plnit úkoly, luštit hádanky a každá drobnost a detail budou podstatné a povedou je do cíle. Nepůjde jen o logickou hru, ale i o skutečné napětí a tajemno. Chtějí oživit atmosféru středověku, a dokonce i duchy těch, kteří ve mně kdysi bydleli. Má tu být i dětské hřiště, agroturistika, jízda na koních a rybolov pro dětské návštěvníky. Lidé se tedy v mých zdech a kolem mě budou bavit – v to už jsem vážně ani nedoufal. Tedy, podaří-li se té partě dobrodruhů sehnat peníze. Ale jak je tak pozoruju, oni to nevzdají.

POMŮŽETE MI I VY?

Tak co říkáte – může se to nadšencům z Via Levamente povést? Pokud vám můj osud není lhostejný a chcete pomoci, můžete poslat nějakou tu korunu na transparentní konto u **Fio Bank 2200688777/2010**. Anebo za mě alespoň hlasujte v anketách o nejohroženější památku kraje – to by jim také mohlo přinést nějaké peníze – jak se teď říká, dotace. Já osobně mám ještě jednu prosbu – kdyby někdo z vás měl o mně nějaké informace, či snad dokonce mé fotografie nebo pohlednice z let minulých a byl by ochoten se o ně podělit, tak to byste těm mým lidem udělali opravdovou radost. Najdete je v té podivuhodné síti, co vůbec není vidět, ale všichni v ní už dávno uvázli, na adrese www.vialevamente.cz. Stařec, kterému brzy bude 685 let, vám děkuje.

ČÍSLO TRANSPARENTNÍHO ÚČTU
Fio Bank 2200688777/2010

Nenápadný půvab města Jirkova

Město Jirkov klame prvním dojmem. Jede-li člověk Chomutovem, vlastně si ani nevšimne, že už je v Jirkově, tak se města jedno druhého dotýkají. Jedete-li naopak od Mostu, vnímáte hlavně panelové domy

a venkoncem vás nenapadne odbočit do centra města a porozhlédnout se. A to je velká chyba. Hned na druhý dojem totiž Jirkov zaujme a na třetí strhne. Je tu toho tolik k vidění – a ne pouze slavné jirkovské sklepy, na které v tomhle povídání samozřejmě taky dojde. Osobně se považuju za milovníka tohoto nenápadného města s hrdou duší. A tak vás, jestli dovolíte, trochu provedu.

STOPY MINULÝCH ŽIVOTŮ

Hned vedle náměstí je parkoviště, kde necháme auto a půjdeme se, jak říkávala moje babička, „cournout“. Sevřena moderním účelným korytem hrne se kolem nás řeka Bílina a tamhle, na mostě přes ni (kde taky jinde, že?), stojí děkonná barokní socha sv. Jana Nepomuckého z počátku 18. století. Proč děkonná? Když v roce 1708 hořely okolní Masné krámy, klekl jistý zděšený měšťan na kolena a modlil se k milovanému Johánkovi z Pomuku, že ráčí-li nebeský Otec jeho dům ušetřit, nechá Janovi zbudovat sochu. No a my na ni dodnes smíme s uspokojením hledět. Na náměstí si všimněte nádherně tvarované pískovcové barokní kašny, jakož i severní strany náměstí, kde oku lahodí blok historizujících domů v čele s radnicí. Teď

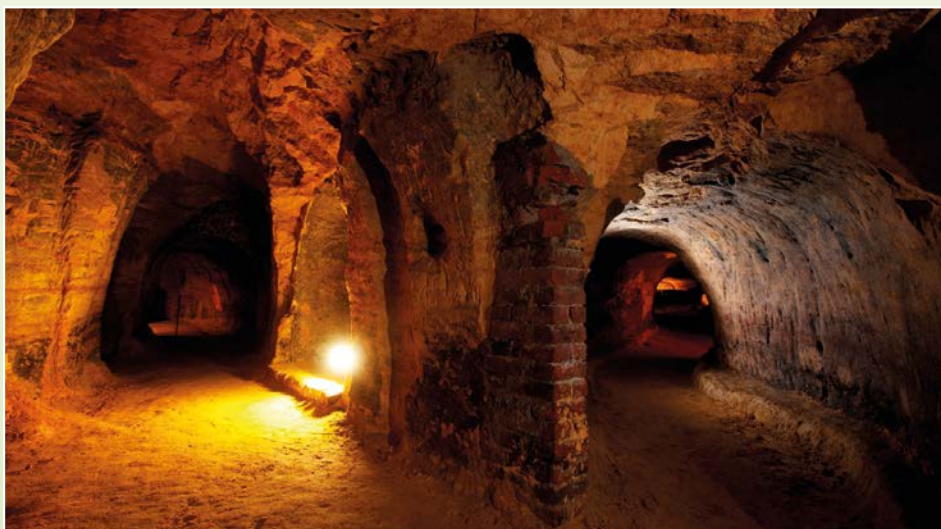
půjdeme tudy, ano – Příčnou ulicí, hlavně kvůli domu s číslem 19. Tak jako on vypadala zhruba v 17. století městská zástavba. Vidíte ten nádherný renesanční portál s vročením 1617? Hned za rohem čeká nás další pozoruhodný dům. Původně to býval zájezdní hostinec vystavěný v klasicistním stylu koncem 18. století s hrázděným patrem. Dnes je jedním z mála svědků atmosféry, kterou měl Jirkov před dvěma sty lety, ale také třeba ještě ve dvacátých

letech minulého století. Zajímavé je i to, že jde o poslední jirkovský dům, který je napojen na legendární pískovcové městské sklepy. Tak vidíte, ani to netrvalo dlouho, a jsme u proslaveného jirkovského podzemí.

DO TAJEMNÝCH SKLEPŮ

Pár kroků opodál, před pragmatickým objektem nákupního střediska (které v roce 2006 nemilosrdně nahradilo chátrající budovy slavného jirkovského měšťanského pivovaru) najdeme vstup do už zmíněných jirkovských sklepů, jedné z největších pamětihodností města. Zatímco se totiž město na povrchu měnilo velmi překotně, v podzemí se mnohé zachovalo tak, jak to bylo před mnoha sty lety. I když i sem pronikly dějinné zvraty. Sklepy byly v písečném pahorku a podloží části města hloubeny prakticky po celou druhou polovinu 16. století. Jejich účel byl především úložný. Jirkovské pivo, které bylo vyhlášené

v širokém okolí, tu dokvášelo, skladovalo se a jedinečné klima pískovcových sklepů přispívalo k jeho kvalitě a výjimečnosti. Původně šlo skutečně o systém jednotlivých sklepů spojených chodbami. Dnes se dojem z podzemí daleko více blíží labyrintu jeskynních chodeb. Protože jsme ve zdejších Informačním středisku moudře požádali o provedení podzemím, vede nás teď vlídná průvodkyně do sklepů. Abyste si nemysleli – do pískovce tesaná sklepení jsou sice v Česku ještě na čtyřech dalších místech, ale jirkovské podzemí je z nich nejstarší. Je to tady tajemné, dokonce mystické. Pomalu se loudáme v přízračném světle rafinovaně rozmístěném po chodbách a vnímáme energii všech těch, kteří tudy šli před námi, ať už nesli konvici s pivem, nebo sem táhli truhlu s majetkem, aby ji nezrekvíroval Banner, ten zločinný Švéd, se svou nemilosrdnou bandou. Může nás ale překvapit i ruské nebo francouzské slůvko vyslovené kýmisi před desítkami let a dodnes rezo-

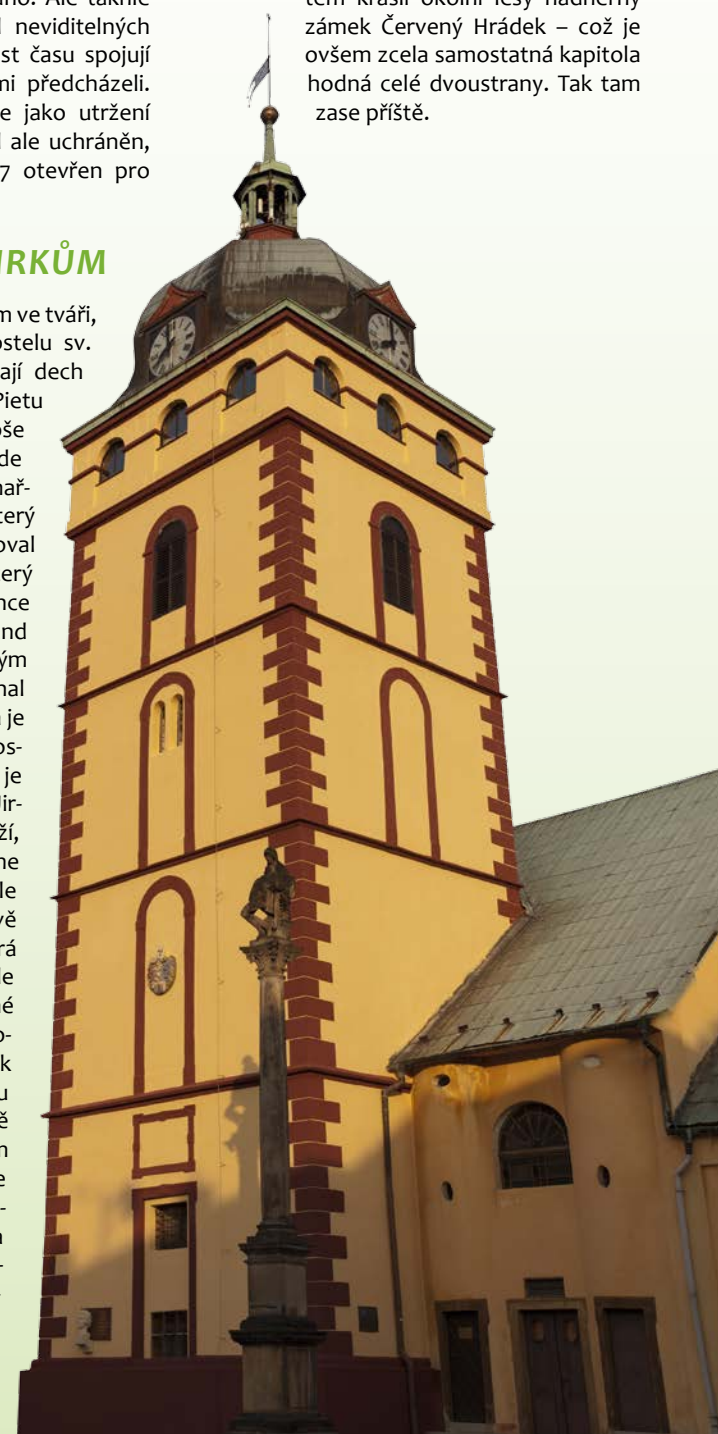
nující kamennými chodbami. Sklepy totiž na sklonku 19. století už nevyužíval nový měšťanský pivovar, který si vybudoval sklepy vlastní, a tak prodávavělé podzemí našlo své uplatnění až v době druhé světové války. Jak se válka chýlila ke konci, rozhodlo se velení wehrmachtu v obavách z možných následků spojeneckých náletů vybudovat v jirkovských sklepech protiletectký kryt. Kryt budovali zajatci – především ruští, ale dost možná i francouzští. Dnes nás do té doby přenesou vodící červenobílé pruhy na stropě chodeb, které vedly až k podzemnímu velitelskému. Nálety ale Jirkov takřka nezasáhly a velitelství bylo s koncem války zasypano. K daleko důslednějšímu zasypaní celých sklepů se ovšem začalo schylovat v roce 2003. Tehdy se totiž do sklepení propadl člověk a těžce se poranil. A tak se začalo vzrušeně debatovat, zda má být letité rejdiště jirkovských kluků, jejich tajné iniciační místo a později ráj dobrodruhů a hledačů pokladů, kteří právě proměnili původně oddělené sklepy v labyrint, zasypano elektrárenským popílkem, anebo naopak sanováno a zpřístupněno veřejnosti. Z toho, že se tu dnes procházíme, můžete usoudit, že vyhrála možnost druhá. Už v roce 2005, při oslavách 450. výročí povýšení Jirkova na město, byl pokusně zprovozněn malý okruh. Zájem byl tak obrovský, že se ani na všechny nedostalo. Pak ovšem došlo k už zmiňované stavbě nákupního střediska, jež bez skrupulí na pozemcích, které už nějaký čas městu nepatřily, nechalo zasypat zhruba čtvrtinu jirkovského podzemí včetně části

hlavní chodby. Řeknete si možná, lidi přece potřebují daleko víc nakupovat, než se chodit dívat do podzemí... Možná ano. Ale takhle se pomalu odšťiháváme od neviditelných vláken, která nás přes propast času spojují s těmi, kdo nás na této zemi předcházeli. Však se také občas chováme jako utržení ze řetězu. Zbytek chodeb byl ale uchráněn, upraven a na jaře roku 2007 otevřen pro veřejnost.

OD BROKOFFA K JIRKŮM

Už zase na povrchu, se sluncem ve tváři, blížíme se k děkanskému kostelu sv. Jiří. Hned u něj se nám zatají dech při pohledu na nádhernou Pietu na sloupu, jak se tu říká soše Panny Marie Bolestné. Jde o jedno z nejkrásnějších sochařských děl Jana Brokoffa, který v Jirkově nějaký čas žil a pracoval na zámku Červený Hrádek, který se zdvihá nad městem. Dokonce se mu tu narodil syn Ferdinand Maxmilián, který ho sochařským věhlasem ještě dalece překonal – ostatně, jeho pamětní deska je pár kroků odtud, tamhle na kostelní věži. Kostel samotný je nejstarší stavební památkou Jirkova, nahlédneme do něj mříží, a máme-li štěstí na mši, můžeme se podívat i dovnitř. Kam ale můžeme zcela volně, to je právě do už zmíněné věže, která de facto nepatří kostelu, ale městu. Sídli v ní zcela jedinečné Muzeum Jirků, stálá expozice Jirků, kteří se tak či onak proslavili a věnovali Jirkovu nějaký předmět. Rozhodně nejvýznamnějším exemplářem jsou skočky Jiřího Rašky, ale nahlédnete tu do skříní, šatníků a pracovních stolů mnoha jiných – Jiřích Suchého, Jarošíka, Grygara, Dědečka, Bartošky, Mádlů, Stivína, Bárty, Macháčka, Černého, Hro-

mady, Kajínka a řady dalších. Tak – procházka krátká, ale výživná, ne? A to ještě nad městem krásí okolní lesy nádherný zámek Červený Hrádek – což je ovšem zcela samostatná kapitola hodná celé dvoustrany. Tak tam zase příště.

PERLIČKA

Nezapomeňte se podívat do novobaročnické vily ve Vinařické ulici. Ta se stala jirkovskou pamětihodností dávno poté, co byla postavena. Konkrétně v roce 1920, kdy se do ní nastěhoval světově proslavený majitel cirkusu pan Karel Kludský s celou rodinou. A že to byla rodina! Nejen zdatný houslíř cirkusáků, ale také půldruhé stovky zvířat. Dnes je Kludského vila nádherně opravená, sídlí v ní knihovna a obklopuje ji park se spoustou zábavních a edukačních prvků.

Vod nebezpečnosti a jistý smrti vochránce

Von si kdekdo myslí, že je to jenom tak, vydat se do Českého Švýcarska. A na strašlivý nebezpečnosti vod d'ábskejšej mocností a různých vejlupek lidskejch nepomyslí! Co paměť lidská sahá, byl tedle kraj plnej pověstí a legend. A kdo si jako myslí, že může bejt kouř a nemusí bejt vohýnek, šeredně spláče nad vejdelkem. Takže todleto sepsání je varovnej list, na co si jako dát vobzvláště pozor, a hlavně kde!

KRVAVEJ BERNDYTRYCH A BEZHLAVEJ ROHÁL

Tak předně – loupežníci, pobertové a lapkové. Dá rozum, že ve skalách je spousta skrejšů, jeskyní a hradů, kde se tahle peleš může skrejt. **Kyjovskej hrádek** nad Kyjovským údolím, Horní Karlštejn, jak my říkáme – tam zrovna měli jedno hnízdo. Jenomže je pochyty, voběsili, a tak tím údolím dodnes blouděj jejich bědný duše. Eště ke všemu tu povětrím vo půlnoci lítává vohnivej drak, co je to vlastně čert vod lidí vobelstěnej a dodneška z toho běsní. Samozřejmě taky na **Tolštejně** – tam jich bylo, pobertů, i urozenejch. Tam je ale zapotřebí chránit se před bílou paní Swanhildou, kerá votrávila vlastního muže z nešťastný lásky, a teď musí strašit do skonaní věků.

Nad tolštejskejma hradbama zjevuje se taky Divoká jízda, horda přízraků černý noci, co skučej a kvílej a lomozej, až vlasy šedivěj. A na zbytcích cimbuří usedá mohutnej pták, co ani študovaný nevědej jeho méno, a ten tak nařká a kvílí, že se až kus zdi pokaždý zřítí do údolí. Bejval to majitel hradu a takhle dopadnul. Kde je to vůbec vo krk, to je na **Šaunštejně** u Vysoký Lípy. Tam taky bejval loupežník, nějaký cizí rytíř, a ten tu straší. Tak až ho potkáte, radš nohy na ramena! A dyby byli jenom loupežníci! Pěknejch pár děsivejch přízraků tu máme, ze kterejch nejhorší je Berndytrych. Černej jezdec. Ten se zjevuje ve okolí **Krásný Lípy**, v Dolní Poustevně a v **Jetřichovicích**. Žádný strach, že ho nepoznáte – má zelenej kabátec s velkejma nablěskanejma knoflíkama, někdy hlavu má, jindy zasej ne, jezdí na spřežení vohnivejch vlků, před kterejma běží planoucí slepice, nebo sedí

na koni s vohnivejma kopytama, případmo se zjevuje jako černej pes s řetězem na krku. Morduje sekerou, nikoho nešánuje. Leda že vám na bídne flintu, abyste si vystřelili, ale toho se taky varujte. Namíříte na srnu, vystřelíte – a báb, je z ní panna plavovlasá, štíhlorostlá, a vy ji máte na svědomí! Další pak je Rašauer, rabiát, kterej měl kouzelnou vestu, co s ní byl neviditelný. Toho v Lipový rozlámali v kole a von teď bloumá kolem **Vlčí Hory**, tak bacha na něj! Jedna bílá paní se promenuje taky v **Dolní Poustevně**, ale ta moc neškodí. To horší je Zámeckej sedlák, co straší vůkol **Český Kamenice** – jako smrt bledej, starý holobradej chlap v krátkejšej koženejch kalhotách se šmolgově modrým pláštěm a tuhým límecem. Kdo ho potká, nešťestí má jistý. Anebo Růžek, taky zvanej Rohál! To jak se de z **Doubice** do **Dolní Chřibský**, tak je tam v lese kopec, kde von sídlí. Kdo na tom místě zavolá jeho méno nebo se mu všelijak vysmívá, tak von se vyřítí z hory, hlavu v podpaží, a rozsápe ho na kusy. V **Dolským mlýně** zasej strašej mlynář s mlynářkou, co zmordovali vlastního syna, kterej se po létech vrátil bohatěj ze světa, jinej k nepoznání. V **Mikulášovicích** na hřbitově ale bejvá přízrak ze všech nejstrašnější – asi desetiletá holčice v bílejšej šatíčkách, na hlavě věneček z bílejšej růží. Usmívá se mile, věneček nabízí. Kdo si ho veme, do tří dnů je na marách! Vlastně eště drak z **Varnsdorfa**, ten je taky hodně příšernej, ale ta holka, brrr! Vo všelijaký skřítci a trpasličí havěti ani nemluvim, ačkoliv ta může bejt i prospěšná, poněvadž...

SKÁLY SE VOTVÍRAJ, POKLADY VYDÁVAJ

To je totiž tak. V našem kraji je ukrytejšej pokladů, že se vo tom nikomu ani nezdá! A zrovna skřítkové a trpajzlíci, jestli je na ně člověk vlídnej, můžou dobře poradit. Já sem s nima dost zadobře a leccos vod nich znám, tak vám teda taky poradim. Sou dvě základní pravidla – poklad se hledá zásadně v neděli, dyž se v kostele čtou žalmy, vůbec nejlíp na Květnou neděli nebo eště líp na Velkej pátek – tehdy se skály votvíraj. U toho hledání nesmí se ani slovo promluvit, jinak se nářadí do země propadne a skála zavře. Leckterý chamtivý ženský už se stalo, že si do tý skály vzala dítě a pro samý zlato ho tam zapomněla a mohla pro něj zase než za rok – tak si fakany hlídejte, ať vám je skály nespoknou! A kde ty poklady sou? Na **Tolštejně**, na **Chřibským hrádku**, na **Holubím vrchu u Brtníků**, na **Růžovským vrchu** – tam se dokonce do hory propadla celá kaple plná drahokamů a perel, ve **Vlčí hoře**, no a na varnsdorfským **Hrádku** samozřejmě, taky je tam skřítků a trpajzlíků a lesních žíněk nejmíc v celým kraji! Nad **Českou Kamenicí**, na skále, co jí nikdo neřekne než **Jehla**, tam bejvala obzvláště vypečená banda pidimužlíků. Ty věděli nejlíp, kde je ve skále drahý kamení, ale čert aby se v nich vyznal. Dyž mají náladu, pozvou člověka na kus řeči a na pivo, který si tam vařej, a dyž je jeden ochotnej vybírat jim ze zacuchanejšej vlasů kdekajou havěť, daj mu na cestu kolik hrstí suchýho listí. Dyby se vám to stalo, vopovažte se tu sušinu vyházet! Do rána jsou z listí zlatáky! To trpajzlíci v **Tiskejch stěnách**, to sou jiný prevít. Dávejte si majzla a radši si

s nima nic nezačínajte. Voni tam v tom skalním městě hlídaj poklady. Dřívávejc je lidem klidně ukazovali, dyž ale poznali, jaký sme my lidi hamouni a chamtivci a lakomci a závistivci, na pětníku vobrátili. Jak si někde vodpočínate vopřený vo skálu, vplížej se vám za záda, nappou vám do kapes bludný koření, a vy se z toho bludiště jaktěživo nevymotáte!

BĚSOVÉ Z KAMENE A JINÝ PŘÍŠERNÝ ZJEVENÍ

Von že by jeden vůbec měl pokoj, dyž vyrazí do skal, to teda jako nemá. Vony ty skály kolikrát sou zkamenělý lidi a nikdá nevíte, kdy se zasej proměnej a začnou se po vás sápat. Třeba ty dva nešťastný snoubenci, co měli hlídat strážný vohně, každej na jedný straně Labe kousek vod **Dolního Žlebu**. Furt na sebe koukali, vohně jim zhasly, a voni zkameněli. Jí se říká **Jeptiška**, jemu zasej **Mnich**. A někery blázní po těch skalách dokonce lezou – no to je hanebněj nerozum! Jo a dyž mluvíme vo těchhle túristech – jako pardón, esli k nim taky patříte – voni si nechaj nakukat kdeco. Třebas vo smírčích křížích – že to sou připomínky nějakýho mordu nebo zlýho činu. Houbeles připomínky! Dyž někoho zamordovali v lese, tak von se tam furtumfurt zjevuje. Třeba tadle Veronika.

Ta se vobjevuje za soumraku u smírčího kříže mezi **Růžovou** a **Kamenickou Strání**. Jednomu by jí přišlo líto. Byla vobchodnice s kanýrama, kravatama a mašlema a měla kamarádku, co jí pomáhala a tajně jí záviděla až hanba. Jednou se zastavily právě na tom místě, že si jako vodfrknou, a Veronika usnula. A ta její kamarádka ji praštila klackem a eště jí píchla za uši žabikuchem. Nakradenejšej peněz si moc neužila, chytli ji, vodsoudili a popravili. A Veronika? Ta je nebezpečná jenom ženskej, na ty vona má pífku a škrtí je mašlí, aby se pomstila. Takže helejte, vandrovníci po Českém Švýcarsku – voči na št'opky, přežehnat se křížem a nedat se vod těch běsů napálit!

Týden ve městě s nejkrásnějším okolím

Zkuste někomu dejme tomu v Praze, Českých Budějovicích nebo ve Znojmě říct, že Ústí nad Labem je město, které má jedno z nejkrásnějších okolí v Česku. Bude si klepat na čelo a vysměje se vám. A bude vedle jak ta jedle, protože je to pravda, za kterou dám ruku do ohně. Nevěříte? Zeptejte se Ústečanů, ti vědí – tedy alespoň někteří. Anebo, víte vy co? Zajed'te si sem na týden a vyrázejte z Ústí na výlety do blízkého okolí. Pořád jste v rozpacích? Budiž, naplánuju vám excelentní týden, na který nezapomenete.

PONDĚLÍ – Lanovkou nad Portu Bohemiku (15 km)

Výlet po hřebeni nad labským údolím začíná v centru Ústí nad Labem, a to velmi komfortně – k bývalému výletnímu zámku Větruše vás vyveze kabínková lanovka. Pohledy na město, na labské mosty i na vlnící se kopce Českého středohoří, ať už z lanovky samotné, z vyhlídkové terasy anebo z rozhledny ve věži Větruše, jsou první předzvěstí podívané, která vás teprve čeká. Juliovou stezkou se vydáte k Humboldtově vyhlídce na lesklé hadí tělo Labe. Zanedlouho dorazíte k Vaňovskému vodopádu. Inu, nedivte se, o Ústí se říká, že je městem vodopádů, v nejbližším okolí jich najdete přes dvacet! Vaňovský vodopád je dvoustupňový, zdola je vidět dvanáctimetrová stěna, nad ní je pak ještě osmimetrový sráz. Nedaleko odtud je úchvatný čedičový skalní útvar Vrkoč, ke kterému si odskočíte, a pak už dál, po hřebeni, s občasnou vyhlídkou do údolí přes Podlešínskou pláň, okolo vyhlídkového vrchu Skalky, kolem Moravanského vodopádu do Dubiček, ke kostelu sv. Barbory, kde si z prostorné terasy užijete nejkrásnější vyhlídku na Portu Bohemiku. Zpátky se vrátíte autobusem.

ÚTERÝ – S Karlem Mayem do rokle, s Richardem Wagnerem na cimbuří (11 km)

Začínáte v Brné, okrajové části Ústí nad Labem, a jdete proti proudu Průčelského potoka, fantaskní a rozervanou krajinou Průčelské rokle, kterou voda za miliony let vyhlodala ve skalách. Mechem a kapradinami porostlé kolmé skály svírající stezku, suťové pole, kolosální Výř skály, v období dešťů fascinující Průčelský vodopád, skalní step na Sluneční stráni... Právě tady Karel May nacházel inspiraci k prvnímu dílu Vinnetoua, tudy se toulal, když na sklonku roku 1897 bydlel pět týdnů v penzionu Srdíčko na břehu Labe a psal tu svůj román Vánoce, v němž přes nevinný název vystupují oba jeho hlavní westernoví hrdinové. Potom vyhlídkovou cestou s nauč-

nou stezkou až na vrchol Vysokého Ostrého: České středohoří jako na dlani. Za odměnu zase dolů, až na nejomantičtější hrad, jaký si umíte představit, na Střekov, po jehož cimbuří se kdysi hudební skladatel Wagner procházel v prostěradle, aby dodal hradu ducha, který mu podle něj chyběl. Vráťte se MHD.

STŘEDA – Za Vartenberky na Blansko (20 km)

Nad sídlištěm Severní Terasa se tyčí kamenná rozhledna Erbenova vyhlídka (podle turisty, ne podle básníka), ze které uvidíte Milešovku, Bukovou horu, Teplice, Krušné hory a samozřejmě část Ústí nad Labem. Pak kolem Dobécké výšiny, kde rádi řadí paraglidisté, do Žezic s půvabným barokním kostelíkem a dál lesnatou cestou samá zátočina až ke zřícenině hradu Blansko. Z bývalého hradu Vartenberků zůstala rozsáhlá ruina s mohutnými zbytky zdí, od které je, jako tady skoro všude, pohádkový výhled na členitou krajinu, kterou o chvíli později sestoupáte k Labi do obce Povrly, kde na vás po té štrapáci čeká příjemné koupaliště u lesa. Zpět vlakem.

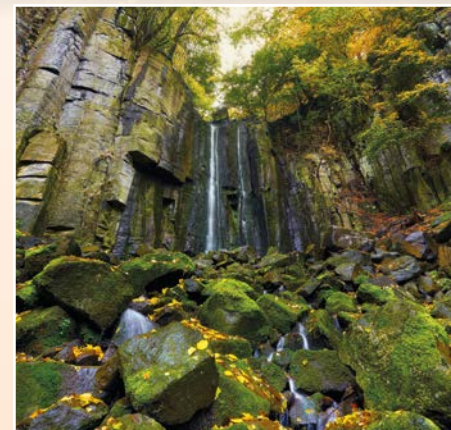
ČTVRTEK – Z malebného zámku do skanzenu lidových staveb (14 km)

Do Velkého Března se dostanete autobusem, vlakem nebo přívozem přes Labe. Vedle slavného pivovaru, kam se dá o sobotách zajít na exkurzi, vás tu čeká krásný zámek rodu Chotků s příjemným prohlídkovým okruhem a stinnou zahradou. Potom se cesta zlomí v pase a vy stoupáte úchvatnou cestou, kde se zalesněné úseky střídají s dalekými výhledy, přes Sokolí hřeben a Kamennou horu až na Pláň. Odtud si můžete odskočit do blízké farmy Babiny II projet se na koni, a zase zpátky přes Týniště do Zubnic. V téhle obci je slavný a vyhledávaný skanzen s častými jarmarky a sezonními akcemi, je tu ale také muzeum železnice a zastávka muzejního vláčku, kterým se můžete vrátit zpět do Ústí. A kdyby zrovna nejel – autobus to jistí.

PÁTEK – Za vodopády a vyhlídkami (11 km)

MHD do stanice Olšinky na pravém břehu Labe, přejdete trať a po modré turistické značce se vydáte zalesněným svahem vzhůru. Když se les rozevře v prostornou louku, budete ve vesničce Budov. Tady se dáte vlevo (po neznámené cestě, ale vedení ukazatelem) do Vlčí rokle a asi po třech stech metrech dojdete k nádhernému Budovskému vodo-

pádu. Vypadá tak trochu jako divadlo, přírodní amfiteátr vytvořený vodou v čedičově-tufovém masivu. Na jaře bývá nejvodnatější, v zimě padající voda zmrzne v impozantní ledový sloup. Další cesta vede do Malečova. Nedaleko nově zbudovaného lyžařského vleku je málo známá vyhlídka, která poskytuje luxusní panorama Českého středohoří, ale také značné části Českého Švýcarska. Po zelené a žluté se vrátíte kouzelnými scenériemi zpátky k Olšinkám, kde vás ještě čeká deset metrů vysoký Olšínecký vodopád.

SOBOTA – Z muzea vláček k jezeru Milada (5 km)

V polovině 19. století nechali si Nosticové v ústecké čtvrti Trmice vystavět novogotický zámek. Dnes v něm sídlí expozice hornictví a průmyslu, ale především je tu ráj modelových železnic. Až se dosyta vyjezdíte a vynadíváte na současné i historické modely, vydejte se pohodlnou cestou k nedalekému jezeru Milada. Zbytková jáma lomu Chabařovice se postupně přeměnila v krásné rekreační jezero, kde se můžete příjemně vykoupat, holdovat vodním sportům, obkroužit jezero po některé z naučných stezek, anebo se jen tak slunit na pláži.

NEDĚLE – Malým Českým středohořím alespoň v paru (18 jamek)

V neděli by se člověk neměl nikam štvát, měl by se příjemně a ušlechtilě projít. Ani ne pět minut z centra Ústí nad Labem, a přece v srdci přírody, v rekultivované zóně na okraji bývalého Všebořického dolu, okolo jezera vzniklého zatopením původních slojí i na svazích Jedlové hory, tady všude se rozprostírá osmnáctijamkové golfové hřiště nazvané velmi příznačně Terasy. Je to rozhodně nejčlenitější hřiště v kraji. Když jím procházíte, opravdu se nemůžete zbavit pocitu, že je to vlastně zmenšený model Českého středohoří provedený do všech detailů. První devítka obkružuje podlouhlé jezero, ze kterého romanticky trčí dřevěné pařáty pahýlů větví. Druhých devět jamek určuje charakter tohoto hřiště, které se tu krok za krokem, za dohledu všudypřítomných káňat a krkavců, zmocňuje kopce. Je to složitě hřiště, které nikomu nic nedaruje, ale na druhé straně je prostě krásné a neohratable. Třeba i po několika letech vás pořád bude překvapovat, zejména když s ním přestane bojovat a poddáte se jeho drsné kráse.

Jedinečný zážitek v oseckém klášteře

Když jsem poprvé vešel do chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Oseku, oněměl jsem.

S hlavou zakloněnou sotva jsem dýchal a nemohl se vzpamatovat z té nádhery. V Česku je mnoho působivých sakrálních barokních interiérů, ale jen málokterý se vyrovná tomu oseckému. Snese srovnání třeba i se Santiniho Kladruby nebo s pražským Svatým Mikulášem na Malé Straně. Definitivně se mi tu potvrdilo, že ačkoli Octavio Broggio, litoměřický stavitel italského původu, pohříchu nebývá řazen mezi největší v Českých zemích působící barokní architektky, svrchovaně patří vedle jmen, jakými jsou Lurago, Dientzenhoferové nebo Santini. Broggia navíc doplnili další barokní mistři – malíř Václav Vavřinec Reiner a především geniální štukatér a sochař Giacomo Antonio Corbellini. Jeho štuková výzdoba chrámové klenby nemá v této zemi srovnání. A tím poklady cisterciáckého kláštera v Oseku teprve začínají.

PŘÍBĚH OSMI STOLETÍ

Měli bychom se nejdřív podívat na příběh cisterciáckého kláštera v Oseku, ten totiž bere dech. Budování kláštera začalo už na sklonku 12. století. A teď sledujte: 1278 klášter vyplní Braniboři, 1421 ho vypálí husiti, dalších sto padesát let je rabován a rozkrádán, dokud ho Rudolf II. v roce 1580 nezruší. Mniši odcházejí na Zbraslav. Konec? Ale kdeže – 1614 papež klášter obnovuje, ale po několika letech vypuká třicetiletá válka a kláštera se zmocňují protestanti. Teprve tři roky po bitvě na Bílé

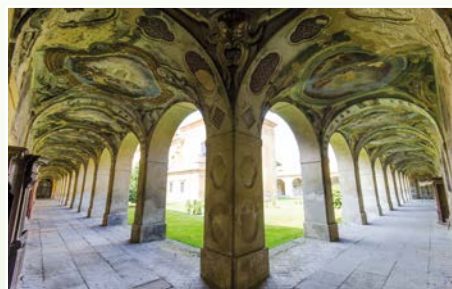

hoře se klášter vrací do držení cisterciáků a jeho sláva se obnovuje, ba v době barokní dosahuje svého vrcholu. Původní románská bazilika je barokně přestavěna, je zbudována francouzská zahrada, lékárna i první manufaktura v Čechách. Josefské reformy klášter jako jeden z mála přežil, dokonce se tu začíná rozvíjet věda, vzniká kabinet přírodnin a astronomická observatoř. Bombardování na sklonku druhé světové války přečkal klášter bez větší újmy, cisterciáci ale museli odejít. A potom přišel rok 1950, s ním akce „K“ a masový záťah na řeholníky – v celé zemi bylo zlikvidováno 219 řeholních domů a 2376 řeholníků bylo internováno, z nich 230 v nově zřízeném internačním táboře v oseckém klášteře. Když byli o tři

roky později přesunuti do lágrů v Příbrami a Jáchymově, vystřídalo je 300 sester ze šesti různých řádů, kterým teprve rok 1993 umožnil návrat do domovských klášterů. Cisterciáci se vrátili a jejich klášter je od roku 1995 národní kulturní památkou.

ŘÍŠE POKORNÉHO TICHA

Na nádvoří kláštera působí Informační centrum, které zprostředkovává prohlídky kostela i kláštera – a já vám velmi důtklivě doporučuji: nenechte si to ujít! Až sami vejдете do chrámu Nanebevzetí Panny Marie, pochopíte, o čem mluvím. Reinerovy fresky, Corbelliniho fascinující štukatura, nádherné řezbované kostelní lavice, obrazy, oltáře, sochy, skvostná kazatelna a před vámi zdobná chórová mříž, která odděluje prostor pro věřící od klauzury, tedy míst, kam směli jen zasvěcení. Tady se doslova blyští další, nově zrestaurovaný skvost – chórové lavice pro 38 členů mnišského sboru. Lavice jsou intarzované se sochařskou a reliéfní výzdobou Franze Antona Kuena a s obrazy Václava Vavřince Reiner. Nádherná. Nově restaurovaný je i presbytář s oltářem a obrazem Nanebevzetí Panny Marie od Jana Kryštofa Lišky (jeho obrazy najdeme i v Plasech nebo v sedlecké katedrále v Kutné Hoře). A potom se nádherným románským portálem baroko uzavře a vy vstoupíte rovnýma nohama do gotiky. Važte si toho, neboť do těchto míst byste se v předešlých stoletích bez řeholního slibu nedostali. Je nač se dívat, je co prožívat. Když kráčíte Křížovou chodbou pod raně gotickou klenbou, jako byste slyšeli tiché pleskání mnišských sandálů a šustot černobílých kuten. Nahlížíte do centrální rájské zahrady i do Studniční kaple, která bývala jediným zdrojem vody v klášteře, a dojdete i do Kapitulní síně z roku 1230, jedné z prvních gotických síní na území

tehdejšího Českého království. Tady se scházela kapitula – tedy nejstarší mniši, tady se rozhodovalo o životě kláštera. Průvodce vás tu a tam požádá o ticho, neboť jsou místa, která by neměla být rušena lidskými slovy. A přece budete mít pocit, že tu někdo mluví... Osecký klášter je zcela jedinečným zážitkem pro každého, kdo nemá okoralou duši.

POUŤ DO MARIÁNSKÝCH RADČIC

S oseckým klášteřem úzce souvisí i poutní kostel Panny Marie Bolestné v nedalekých Mariánských Radčicích. Když v roce 1278 Braniboři vyplnili osecký klášter, začali lidé putovat sem. A když se pak po Bílé hoře cisterciáci vrátili do Oseka, nechal tehdejší opat na místě původního kostelíka vystavět nový barokní kostel s ambitem a farou. A kdo je spoluautorem projektu? Opět Octavio Broggio. Ten byl i autorem sedmi kapliček lemujících poutní cestu ze sousedních Libkovic. Když Libkovic musely ustoupit těžbě hnědého uhlí (stalo se to až roku 1992!), byly čtyři z těchto kaplí převezeny do Vtelna u Mostu, kde je lze obdivovat i dnes. Mariánské Radčice se naopak staly azylem pro jiné sakrální památky svezené z míst, která pohltila rypadla. Na prostranství před zrekonstruovanou farou tak můžete pohledět do očí sv. Vavřinci,

sv. Janu Nepomuckému i sv. Felixovi, můžete tu obdivovat sloupková Boží muka i dva smírčí kříže, to všechno v sousedství nádherného Trojičního sloupu. Poutě k obrazu Panny Marie Bolestné byly obnoveny, máte-li tedy chuť, potřebu i pokoru, můžete se do Mariánských Radčic vydat v zástupu, pravda menším než v době baroka – to se tu totiž tísnilo i 50 000 poutníků.

POD DOHLEDEM APOŠTOLŮ

Vraťme se ale ještě do Oseka. Už zmíněné příjemné a prostorné Informační centrum, ve kterém probíhají i sezonní výstavy, začalo nedávno nabízet prohlídky dalšího sakrálního objektu v Oseku. Jde o barokní kostel sv. Petra a Pavla. Ten tu stával už od 13. století, v baroku ale na jeho místě vyrostla přičiněním stavitele Jakuba Schwarze (mimořádně, někdejší polír u Octavia Broggia, od něhož se, jak vidno, naučil mnohému) novostavba jednolodního kostela s hranolovou věží. S průvodcem se dostanete i do interiéru kostela, což je v Česku bohužel spíše rarita. Ve dvou nikách na průčelí kostela si všimnete krásných vrcholně barokních soch Matyáše Kühnela – díky němu teď vstup do chrámu střeží svatí apoštolové Petr a Pavel.

PERLIČKA

V klášterním areálu si rozhodně nenechte ujít báječné pivo Ossegg přímo z pípy klášterního pivovaru. Už o něm sice z minulého čísla Brány víte všechno, ale ruku na srdce – kdo z vás už tenhle rájský mok ochutnal?

Zloun z Loun

Příběh lokálního pivovaru Zloun, respektive jeho tvůrce a šéfa Radka Taraby, by zasloužil spíš román z pera Jonase Jonassona než jedinou stránku v časopise. Co naplat, vezmu to letem světem, ale i tak budete zírat, jako jsem zíral já. Radek Taraba pracoval dlouhé roky jako hasič a skoro dvanáct let starostoval v obci Zbrašín u Loun. Na jednom večírku se objevil bratránek Honza, který donesl dva kanystry piva – že je uvařil doma a ať ochutnají. Pivo nebylo špatné a Radek Taraba si řekl – to fakt jde, vařit pivo v garáži? A protože on co nevyzkouší, tomu nevěří, pustil se do vaření s Honzou. Bývalou zabijačkovou místnost přejmenovali na varnu, manželce zabavili velký mrazák, udělali z něj spilku a začali. Zpočátku se úplně nedařilo, ale vždycky se všechno vypilo, a co se nevypilo, z toho se vypálila pivovnice, která se pro změnu vypila.

studená voda, pak teplá voda a nakonec i topení. Radek trávil čas v sauně a čekal na oblevu. A celou dobu přemýšlel, co se stane, až po něm někdo bude chtít vědět, jakou má kvalifikaci. Obklopen párou vymýšlel složitý příběh, jak v lounském pivovaru začínal od píky v nádvorní partě a jak se vypracoval... Když pak otázka skutečně padla a Radek už se nadechoval, doplnil chlapík otázku: „A kde ty ses vlastně narodil?“ Radek odpověděl po pravdě, že v Žatci. „Cože?“ zařval Rus. „Tady?“ a ukázal na fotografii žatecké radnice na zdi. „Tak to máš tu nejvyšší kvalifikaci, jakou si umím představit, když jsi ze Žatce!“

OD VOLHY K OHŘI

Postupně bylo pivo lepší a lepší, což velmi překvapilo zkušeného sládky, který zavítal do Radkovy varny na kus řeči. „Člověče dobrý!“ řekl sládek. „Ty bys mohl z fleku do Ruska.“ Radek se podíval, proč do Ruska, a sládek odvětil, že v Rusku je boom pivovarů a největší módou jsou tam čeští sládci. A tak Radek Taraba odletěl do Ruska. Saratovská oblast, město Engels, vesnice Šumějka na břehu Volhy. Byl únor, čtyřicetistupňové mrazy. Nejdřív zamrzla

A bylo to. Radek nakonec pivo uvařil a Rusům zachutnalo natolik, že ho po nějaké době pozvali, aby přijel znovu. To už Radek vzal s sebou i ženu a psa, a protože je duší dobrodruh, vyrazili ze Zbrašína do Šumějky autem. Už jen ta anabáze by vydala na knihu. I druhá pivovarská mise byla úspěšná a Radek pojal podezření :, že už pivo opravdu vařit umí. Po návratu se dal dohromady s kamarádem, který koupil hospodu Na Letňáku v Lounech. Začali ji dávat do kupy, koupili varny a veškeré zařízení a pustili se do vaření piva. Tak se zrodilo Pivo Zloun. Běžte ho ochutnat, nezůstanete u jednoho. Jako křen. Zloun je klasický spodně kvašený ležák a slyší na různá jména: Desítka Zloun, Jantar Zloun (jedenáctka), Tvrdák Zloun (dvanáctka), Lyon – tmavý speciální ležák a jeden svrchně kvašený ALEnt – patnáctka Pale Ale. V pivovarské restauraci se i dobře najíte a pivo plněné do PET lahví (a brzy už i do skleněných lahví) si můžete odnést i s sebou.

Chalupník z Perštejna

V případě rodinného pivovaru Chalupník v Perštejně u Klášterce nad Ohří jsou zajímavé příběhy oba – jak domu, tak lidí. Na místě, kde si dnes v příjemném prostředí dáte velmi dobré pivo, kdysi stával hamr. Na samém přelomu 19. a 20. století musel ustoupit stavbě nové továrny na prýmký, která postupně rozšířila sortiment i na krajky, záclony, kalouny a nitě. Po válce to s budovou vypadalo všelijak, až se jí ujalo teplické družstvo, které tu začalo šít spací pytle. Doba se překotila a v roce 2008 byla továrna na prodej. Miroslav Chalupník, který se celý život pohyboval v kovovýrobě, ji koupil a začal využívat jako sklad. Ale bylo mu líto tak nádherný objekt nevyužít jinak. Spolu s rodinou dumali, co by tu tak mohlo být, až sehrála roli náhoda. Byli se podívat v pivovaru v západočeské Chyši – a najednou bylo jasno. V perštejnské prýmkovně bude pivovar s restaurací a malým penzionem.

CO SE DOMA UVAŘÍ, TO SE DOMA VYPIJE

Manželka pana Chalupníka absolvovala chmelařskou školu v Žatci, a tak se v okruhu jejich známých začalo pátrat po sládkovi. Našel se vskutku excelentní – Jan Hervert, který vaří pivo v žateckém chmelařském institutu, a je tedy odborníkem nad jiné. Nejdřív bylo ovšem zapotřebí továrnu rekonstruovat a přestavět pro nové účely – a to nebyla žádná legrace. Přesto se to podařilo v rekordně krátkém čase – od prvního nápadu k prvnímu natočenému půllitru uběhly jen tři roky. Až sem zavítáte, pochopíte, že rekonstrukce byla dělaná hlavou. Krásný lokál využívá původní litinové sloupky, od pípy je velkým proskleným průhledem vidět do kuchyně pěkně kuchařům pod prsty, samotné varny pak korunují boční salonek, před lokálem je prostorná terasa. A dům? Od přilehlého rybníka vypadá jako mlýn, z druhé strany zase spíš jako noblesní měšťanský dům. Dobrá, říkáte si možná, ale co to pivo? Inu, je skvělé. Klasický spodně kvašený ležák a nějaké ty

speciály. Desítka Sládek, dvanáctka světlá Premiant a dvanáctka tmavá Harmonie, všechno nefiltrovaná a nepasterizovaná piva. Často se vaří i svrchně kvašená

jedenáctka, speciálně pak svatomartinské, vánoční, jarní a Budimíra – na čarodějnice. Miroslav Chalupník vyznává filozofii – co se doma uvaří, to se doma vypije, a tak přestože pivovar uvaří padesát tisíc litrů za rok – vypijí se ve zdejší restauraci zcela spolehlivě. Pokud jde o to, co k pivu, budete velmi spokojeni, zejména máte-li rádi dobrou českou kuchyni připravovanou bez polotovarů. Restaurace si sama připravuje zelí, tlačenkou, knedlíky... A hity jídelníčku? Vepřová žebra, svíčková, pivovarský guláš a vepřová panenka na leccjaký způsob. A chcete-li nealkoholický tip, dejte si zdejší pivní limonádu – je velmi osvěžující. Tak až budete scházet z Měděnce nebo Klínovce k Ohří, zastavte se na jedno!

Oáza Perlové vody

Až pojedete kolem Hazmburku, Libochovic a Budyně nad Ohří, nechte se zlákat některou z tabulí směřujících pocestné do Dvora Perlová voda. Tady si totiž skvěle odpočínáte, dobře se tu najíte a budete si připadat fajn a naprosto smysluplně. Dvůr Perlová voda v malé obci Kostelec nad Ohří je totiž oáza uprostřed polí, chmelnic, unikátních mokřadů a lužních lesů Malé Ohře.

OD OVČÍNA K PIVOVARU

Proč oáza? A proč zrovna Perlová voda? A je to tedy restaurace, nebo nějaká usedlost, nebo...? Dost, dost. To je moc otázek najednou. Musíme to vzít popořadě. V Kostelci nad Ohří, nedaleko krásného barokního kostelíka, který v polovině 18. století na přání budyňského děkana projektoval slavný Kilián Ignác Dientzenhofer, stávala od roku 1830 zemědělská usedlost, jeden z velkostatků rodu Herbersteinů. Býval tu ovčín, konírna, správní budova. Herbersteinové po první světové válce v rámci pozemkové reformy o statek přišli a nový majitel požádal předního pražského architekta Josefa Barka, aby správní budovu přestavěl na „zámeček“, jak se obytné budově začalo ve vsi říkat. To se psala třicátá léta 20. století. O dvacet let později už byl ze statku kravín, království betonu a chaosu. No, a není tomu zase tak dávno, co se dispozice objektu zalíbila několika nadšencům, vášnivým cyklistům a fandům do zdravého životního stylu a ekologie, kteří se pustili do rekonstrukce. Nejdřív to vypadalo spíš na více méně chalupu pro kamarády, ovšem s kořenovou čistíčkou a na principech udržitelného rozvoje. Jenomže projekt bytněl a začalo to vypadat, že by to mohlo být zajímavé i pro okolo jedoucí cyklisty, případně vlastně i pro lidi z větších měst, kteří by si tu občas udělali

nějakou akci, podnikovou konferenci, a třeba i svatbu by tu někdo chtěl mít... Nebudu vás napínat – když sem dnes přijedete, poklesne vám brada údivem. Nádherný penzion pro bezmála sto lidí, wellness, víceúčelový sál,

bazén, dvůr s několika hřišti, amfiteátr s prostorem pro grilování i pro kulturní akce – a především, báječná restaurace ve velkorysých zaklenutých prostorách bývalé konírny, dokonce s vlastním pivovarem. Vaří tu klasický spodně kvašený ležák Lanýž, desítku a dvanáctku, na varnu a spílku se díváte, zatímco si pochutnáváte na některém z jídel, která nabízí zdejší menu.

PROSTŘEDÍ UMOČŇUJE CHUŤ

Jezdím sem moc rád. Proč? Dobře a smysluplně tu vaří, pivo je jako křen a navíc je mi sympatický životní styl majitelů, jejich nádherně zatvrzelé přesvědčení, že když člověk planetě škodit nechce, tak nemusí. A taky mě nadchlo jejich krédo: Vaří se tu tak, aby sem chodili rádi jíst oni sami se svými rodinami, se svými dětmi a aby jim tu chutnalo. Další příjemná věc je prostředí. Tady po vás nikdo nebude chtít žaket, neprostře vám abstraktní obraz na talíři obloženém stříbrem a nebude na vás zahlížet, když

zpocení sesednete z kola a pohnete se zmožení hladem a žízni ke stolu. Nejde o gastronomické snobství, jde o dobrou kuchyni, kterou nově – od podzimu 2016 – vede talentovaný český šéfkuchař Petr Heneš, který je vycházející hvězdou české moderní gastronomie. Propaguje technologii vaření sous – vide, vaří zásadně z čerstvých surovin, pokud možno z regionálních zdrojů, poctivě ve smyslu žádné polotovary a jiné berličky – je to prostě normální zdravá kuchařina. Pochutnáte si třeba na vepřových žebířkách pečených na medu a zdejším pivu Lanýž s nakládanými cibulkami a smetanovým křenem nebo na křehoučkém filetu z candáta s omáčkou z pečených paprik... A to je jen maličká ukázka z velmi zajímavého menu. Bude vám tady dobře a třeba se sem vrátíte na delší čas anebo obklopeni kolegy. Aha – a co ta Perlová voda? Hm, nemusíte vědět všechno. Stačí, že to souvisí s nedalekou alchymistickou dílnou v Budyni a... A víte co? Zeptejte se sami, až sem přijedete.

Lev, který umí italsky

Bílina je krásné historické a lázeňské město pod Ďáblovou horou, jak se také v průběhu času říkávalo znělcové hoře Bořeň. Tu svého času vášnivě zkoumal s geologickým kladívkem v ruce i Johann Wolfgang Goethe a nadšeně si ji kreslil do skicáku. Nad krásným náměstím s barokní kašnou ozdobenou sochou svatého Floriána a mariánským sloupem ze stejné doby se tyčí mohutný barokní zámek, dílo architekta Giovanniho Pietra Tencally a stavitele Antonia della Porta. A v jednom z historických domů na náměstí právě teď v kuchyni uděluje jasné pokyny jejich krajan Salvatore Angelo Meloni, manažer a šéfkuchař restaurace hotelu U lva.

TĚSTOVINY À LA SALVATORE

Moderně a se vkusem rekonstruovaný hotel s kapacitou dvaceti pokojů nabízí v přízemí domu velmi dobrou restauraci. Budete se tu cítit příjemně, protože na vás nebude padat hromada vetešnických krámů, jak tomu bohužel bývá v mnoha českých restauracích

zvykem. Kdo ví, proč si mnozí myslí, že forma na bábovku, figurka čarodějnice na koštěti nebo milion obrázků zachrání neinventurní kuchyni. Tady nic takového nečekejte – střídmá výzdoba s dominantními motivy historických fotografií pamětihodností Bíliny, světlé pastelové barvy, pár dekorací. V hlavní roli je gastronomie. Salvatoreho kuchyň se, vlastně dosti logicky, točí kolem Středomoří. Můžete si tu dát bruschettu s rajčaty, pestem a parmezánem, caprese, ratatouille, carpaccio, dělají tu dobré steaky – kuřecí, vepřové i hovězí, dobré ryby, třeba pražmu, mořské plody – grilované tygří krevety. Já ale vaši pozornost obracím především ke zdejším těstovinám. Proč? Celá kuchyně tu stojí na čerstvých surovinách a přímo tady vyráběných ingrediencích bez polotovarů a náhražek. Ovšem těstoviny jsou Salvatoreho rodinným stříbrem. Vyrábí je sám a jejich nabídka neustále roste, přibývají nové a nové druhy – prostě jako v Salvatoreho domovině. Jsou tak dobré, že nepotřebují mnoho. To je častý omyl českých kuchařů, kteří mají pocit, že těstoviny je třeba bůhvíjak dochucovat a doplňovat – „aby to nebylo tak obyčejné“. Tak u lva si užijete tu nejkrásnější italskou „obyčejnost“. Domácí ravioli plněné masem, polité boloňskou omáčkou a zastrouhané parmezánem nebo

plněné gorgonzolou se šalvějovým máslem. V jednoduchosti je chuť. Tagliatelle, linguine, penne..., tady se nespolejte. Salvatoreho těstoviny už si získaly jistý věhlas, a tak se restaurace rozhodla otevřít v sousedních prostorách malé bistro, kde si můžete dát těstoviny, když právě nemáte čas posedět v restauraci, ale hlavně si tu čerstvé těstoviny à la Salvatore můžete koupit a odnést domů. Tak až pojedete poznávat Bílinu, určitě se zastavte u lva. Buon appetito!

PERLIČKA

Bílinský zámek je možné navštívit jen několikrát do roka, kdy majitel zámku umožňuje prohlídku historických interiérů. Celou Bílinu můžete pohodlně přehlédnout z ochozu věže nádherné secesní radnice (probíhá její rekonstrukce, na sezonu 2017 by už měla být otevřena) anebo z vrcholu Bořeně. Pozoruhodný je i kostel sv. Petra a Pavla a též barokní památky shromážděné kolem něj. Ty byly svezeny z míst, která pohltila těžba uhlí. Ze slavných bílinských lázní dnes zbyl jen nádherný lázeňský park s nabídkou kulturních, sportovních i gastronomických zážitků.

Cínové království

Nedaleko Teplic, na úpatí a ve stráni krušnohorského masivu, leží starobylé horní město Krupka. Ložiska cínové rudy, která tady lidé objevili už na konci prvního tisíciletí, přitáhla kovkopy a město začalo velmi rychle růst. Krupka má v sobě prazvláštní přitažlivost a velmi osobitou atmosféru. Pojďme a prohlédněme si místa, která tu historie zanechala.

LANOVKOU DO ŠTOLY

Stojí-li právě cín za vznikem a rozmachem horního města, měli bychom začít sledovat jeho stopu. Krušilo neboli těžilo se tu až do poloviny 18. století, pak začala ložiska slábnout a Krupští přešli k jiné obživě.

Využijme toho, že z města vede na hřeben Krušných hor lanovka, dokonce vůbec nejdelší lanovka bez mezistanice v Česku. Ujede dráhu dlouhou 2348 metrů. Její technologická část je jediná původní u nás a je svého druhu světovou raritou. A kam nás vyveze? Na Komářův vížku. Tady už v polovině 16. století stávala kamenná zvonice. Naříkavý zvuk zvonu ráno zahajoval a večer končil horní dílo. Těžil se tu cín a později měď. Ostatně, pozůstatky těžebních jam jsou tu dodnes dobře patrné. Zvoničku doplnil v roce 1857 přistavěný hostinec. Restauraci tady koneckonců najdete i dnes. Můžete tu příjemně ukojit hlad i žízeň, to nejvzácnější na Komářův vížce si ale za peníze nekoupíte. Je to pohled z terasy. Už průvodce z roku 1890 důrazně upozorňuje, že je to nejkrásnější rozhled v celých Krušných horách, a od té doby není proč na tomhle tvrzení něco měnit. Cestou odtud se ještě zastavíme u hřbitovní kaple sv. Wolfganga, patrona horníků, a pak už se vydáme po Příhraniční hornické naučné stezce k prohlídkové štolě Starý Martin. Starý Martin je jedna z mladších štol, budovaná kolem mocné cínové žíly Lukáš od roku 1864 při snahách o obnovu těžby cínové rudy. Její největší význam spočívá v tom, že byla přetvořena na jedinečnou expozici, na prohlídkové důlní místo. Projdete tu kolem cínové rudní žíly zhruba dva kilometry chodeb, což se vám nikde jinde v Česku ani v Evropě nepovede. Zážitek je to

velmi autentický, expozice důlních stanovišť, výbavy horníků, systému ražby i těžby, krápníková krása – to všechno se bezesporu vepíše do vaší paměti, stejně jako expozice venkovní, která sdružuje soubor velmi zajímavých důlních strojů používaných pro práci v podzemí.

Z BAZILIKY KE KALVÁRII

Sešli jsme zpátky do Krupky a je na čase poznat historické perly města, respektive dvou měst, neboť až do roku 1959 byly Krupka a Bohosudov samostatnými celky. Právě v městské části Bohosudov čeká nejzářivější klenot Krupky, bazilika Panny Marie Sedmibolestné. Od poloviny 15. století tu stávala prostá kaplička, jejíž význam prudce vzrostl zhruba o půlstoletí později, kdy sem začali proudit poutníci, aby se poklonili zázračné mariánské sošce. Tehdy byl vystavěn první poutní kostel, který brzy přestal náporům poutníků stačit, a tak byla na samém začátku 18. století zahájena výstavba velkého kostela s parametry

významného poutního místa. Otec Julius a syn Octavio Broggioví, vynikající architekti, kteří se podíleli na proměnách barokní tváře celých severních Čech, vystavěli nádhernou barokní jednolodní baziliku se dvěma věžemi, obkrouženou křížově sklenutými ambity spojujícími sedm kaplí, z nichž každá byla připomínkou jedné ze sedmi bolestí Panny Marie. Když sem člověk vejde, ať už věří čemukoli, zatají dech. To místo má v sobě obrovskou duchovnost, působivou tichou sílu. Hlavní oltář ohromí, a to opakovaně při každé návštěvě, neboť na něco takového si člověk prostě nezvykne. Vysoký dřevěný baldachýn sochaře a řezbáře Franze Tollingera je totiž napodobením římského oltáře v chrámu sv. Petra – a jakkoli je menší, v kontextu bohosudovského kostela působí naprosto monumentálně. Skvostné varhany, které mají dodnes vynikající zvuk, nádherně řezbovaná kazatelna, množství soch a obrazů, mezi nimiž vynikají vzácné obrazy Ignáce Raaba, i původní zázračná soška uložená v zasklené skříňce nad tabernáklem, jejíž umělecký význam je nepatrný, zato duchovní nepředstavitelný, a vlastně celý nesmírně souladný interiér chrámu – to všechno spoluvytváří silný dojem z chrámu, který byl

v roce 1924 na oslavu pěti set let od založení poutního místa povýšen papežem na baziliku minor, tedy významný poutní kostel pod patronací papeže. Potřebujeme si trochu vydechnout, a tak se vypravíme křížovou cestou k barokní kapli a nádhernému sousoší kalvárie. Pomalu se přesuneme do centra Krupky kolem krásného hřbitovního kostela sv. Anny a gotického špitálního kostelíka sv. Ducha, za kterým začíná kouzelná památková zóna města Krupky.

NA STŘEDOVĚKÉM TRHU

Jsme na protáhlém náměstí obklopeném měšťanskými domy, povětšinou renesančními, s několika kostely a hradem. To kdysi bývalo Tržní náměstí a odehrával se tu všechen podstatný život středověkého města. Stačí jen přivřít oči a budete obklopeni ruchem tolik odlišným od dnešního – výkřiky trhovců, drsným a falešným zpěvem z otevřených oken krčmy, povykem řemeslníků... Kromě klasicistní budovy radnice s věžními hodinami a pozoruhodných měšťanských domů, z nichž některé jsou skoro encyklopedickými ukázkami domů hrázdných, vás k zastavení přimějí i barokní

sochy a busta zakladatele moderního očního lékařství MUDr. Ferdinanda Arlta. V jednom z domů tu sídlí Regionální muzeum s pozoruhodnou expozicí Krupka a cín, v nádherné barokní faře zase Hasičské muzeum. Výraznou dominantou náměstí je nádherný gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie z přelomu 13. a 14. století s krásnou samostatně stojící dřevěnou zvonící pod šindelovou střechou. Památkovou rezervaci korunuje krupský hrad. Býval to hrad strážní a obranný, součást opevnění hranic se Saskem. Když tu dnes stojíte a díváte se na zbytky věže ve východní hradební zdi, je věru těžké představit si hrad o třech branách, s impozantními hradbami, mohutnou hranolovou věží, kaplí a palácem o třech podlažích. Podobně na tom ale byli už naši předkové před sto lety, protože po třicetileté válce hrad zcela zpusťl a začal se hroutit sám do sebe, hlavní hradní věž se porouchala k zemi v roce 1807. Na samém konci 17. století tu Šternberkové nechali vystavět budovu správy panství, která se zachovala, říká se jí Panský dům a dnes v ní sídlí restaurace. Ta tam ostatně byla už za dob romantismu, kdy Rosenburg, jak se místu začalo říkat, neboť tu v panské zahradě rostlo a kvetlo na sto druhů růží, začali objevovat první turisté a teplickí lázeňští hosté. Dnes se tu můžete projít v létě s průvodcem a po zbytek roku sami, rozhlédnout se po městě i okolí z nově rekonstruované terasy restaurace, ve které se samo sebou také dobře najíte, a dokonce tu, v komfortně vybavených pokojích, můžete i velmi romanticky přenocovat.

PERLIČKA

Pokud jste se pohledů z hradu nenabažili, stačí vystoupat na protější skálu Totenstein, tedy Mrtvý nebo také Umrlčí kámen, a úchvatné a daleké rozhledy z jiného úhlu mohou pokračovat. Nejenže odtud uvidíte celou Krupku, ale necháte své oči bloudit po zalesněném hřebenu Krušných hor i pitoreskním reliéfu Českého středohoří a Teplické kotlině.

Výprava do jiné doby

Přijedete-li do městečka Úštěk a budete se zvolna procházet jeho uličkami, padne na vás po chvíli veskrze příjemný pocit, že se tohle místo nějak dokázalo vymknout době. Koncentrovaný klid anebo naopak bujaré veselí, atmosféra vždycky jakoby vyrůstající odkudsi z hloubi času. Možná za to mohou středověké domy, úzké uličky, možná archaické vývěsní štíty obchodů – některé pietně dochované z první republiky, jiné vytvořené dnes, ale tak, aby nepřipomínaly obvyklé reklamní výkřiky současnosti a měly svou klidnou poezii.

DVOUPATROVÉ MĚSTO

Úštěk je důstojně stár, je mu už více než 650 let. Na nevelké ploše tu najdete tolik pozoruhodností, zábav a povyražení, že tu klidně můžete strávit i několik dní, a pořád nebudete znát všechno. Tak třeba hned jádro města samotné, vůbec nejmenší památková rezervace v Česku. Protáhlé náměstí vroubené měšťanskými domy, z nichž některé pamatují dobu gotickou a dodnes uchvacují krásnými štíty a podsaditým podloubím, jiné zase odkazují ke stylům pozdějším, třeba elegantní barokní budova děkanství z dílny litoměřického stavitele Octavia Broggia. Až obejdete dominantní pozdně barokní kostel svatých Petra a Pavla, mohl by ve vás vzniknout dojem, že to nejzajímavější z Úštěka už znáte. Chyba lávky! Úštěk je totiž město tak říkajíc patrové. Dojdete-li z náměstí k úštěckému hradu, který byl nějaký čas i pivovarem, a až ke gotické Pikartské věži, zjistíte, že jste na úrovni někdejších městských hradeb a že hluboko pod vámi tvoří tiše se vinoucí Úštěcký potok malebné údolí sevřené ze

všech stran hradbami pískovcových stěn. Domy, jejichž klidná průčelí známe z náměstí, tu šplhají po příkré skále padající do. V jednom místě jsou dřevěné pavlače a přístavky doslova přilepené na skálu tak, že vás prostě nemůže nenapadnout srovnání s vlaštovčími hnízdy. Však jsou to také slavné Ptačí domky vytvářející jednu z nejpůvabnějších úštěckých vedut. Pamětihodností ale nemá být konec. Vaši pozornost bezesporu přitáhne velkorýse a invenčně opravená synagoga, drobná a sestupující do údolí jako všechno v tomhle městě, která díky umění a fortelu našich současníků povstala doslova z ruin. Až si tu prohlédnete samotnou modlitebnu s nádherným dřevěným „ženským“ ochozem a filigránsky provedenou výmalbou, vyrazí vám dech nižší patra budovy. Sestoupáte totiž do učebny školy, která je propojena s bytem učitele. Vedlejší rabínský dům a s ním sousedící budova řečená „gotické dvojče“ jsou také precizně a s láskou opraveny a nabízejí krom potěchy oka i kulturní zážitky.

ČERTI, MUČÍRNA I BITVA BUKANÝŘŮ

Idylickou procházkou údolím dojdete až na židovský hřbitov a pak vám to nedá – uvidíte – a vrátíte se zpátky,

abyste si konečně užili už zmíněná povyražení. Třeba ojedinělé Muzeum čertů sídlící jednak v Pikartské věži, kde prožijete dosti netradiční prohlídku všelijakých čertovských vynálezů a propriet včetně jediného peklému na světě i pohyblivého „Potrestání hříšné ženy spravedlivým trestem pekelným“, a dále v městských gotických sklepích, kde se z muzea stává adrenalinová honička s čerty. Za skřípějící branou pekelnou je tma prosvěcovaná rafinovaně ukrytými světly. Ozývají se zvuky podivné, těžko zařaditelné. Když je právě čertí den, vyrojí se ze všech koutů jako na povel celá banda čertů, a protože jde o zkušené herce, je to chvílemi vážné o strach. Mají tu váhu na lidské duše, pekelný časostroj, který odměňuje zbytek života, ale dokáže i rozběhnout dny a roky pozpátku, čertí vajíčko těsně před vylíhnutím, ústí strašlivé chodby, z níž s jekotem vylétají čerti, když se nedej Lucifer vajíčko rozbije, kovanou klec na převýchovu zatvrzelých hříšníků – a hlavně hříšnic, brusné kolo na čerchmantské pařáty... Nebo vedlejší akvárium Vodní svět představující ryby sladkých vod od sumce po jesetera, případně Muzeum starých pohlednic v někdejší vinném sklepě tesaném do skalního masivu, kam okouzlené sestupujete obklopeni lehce zažloutlými svědky starých časů, zdejší Šatlavu, ve které objevíte malíčky jarmark, mučírnu i věžeřské kobky a kde si budete moci vyzkoušet roli kata, raziče mincí anebo třeba bídného vězně. Nebo dáte přednost Galerii u brány se stálou expozicí současných českých kreslířů a výtvarníků? Od března do prosince se navíc ve městě takřka každý víkend

PERLIČKA

Necelých pět kilometrů od Úštěka je obec Liběšice s úchvatnou alejí barokních a rokokových soch na zdi někdejší jezuitské rezidence, kolem silnice i u empírového kostela Nanebevzetí Panny Marie s renesanční věží a barokní bránou. Neobyčejné místo.

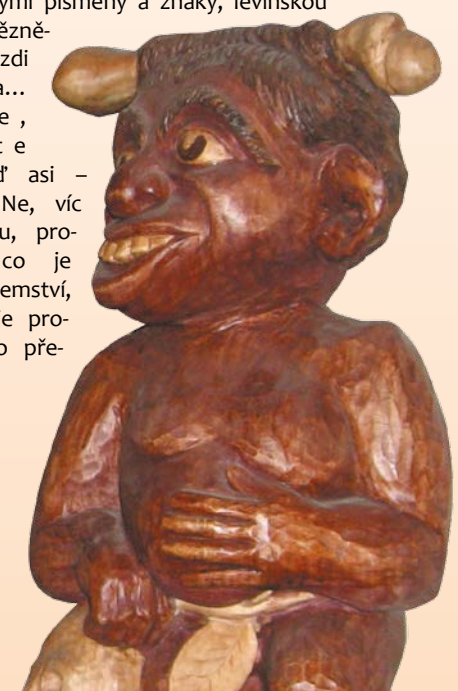

konají nejrůznější akce, jarmarky, koncerty, divadla, posvícení... Je vám to málo? Hned za městem pableskuje hladina skoro sedmdesátihektarového jezera Chmelář uzpůsobeného k rekreaci ve všech možných podobách. Jsou tu pláže, dětská

KAMENNÝM KORÁBEM DO SRDCE STŘEDOHOŘÍ

Okolí Úštěka si ale v ničem nezadá s městem samotným. Na dosah jsou dva pozoruhodné cíle – jeden viditelný už zdaleka, druhý skrytý v lesích. Dominantou kraje je Kalvárie s křížovou cestou v Ostrém, které zdejší od nepaměti a s láskou říkají „Kostelíčky“. Vystoupat kolem zastavení Ježíšovy cesty na Golgotu je krásné a uklidňující. A co teprve pohled shora – otevře se před vámi výhled do širokého údolí i na vrcholy severní části Českého středohoří. Jen o pár kilometrů dál vás uprostřed lesa zaskočí majestátní ruiny Helfenburku, hradu pražských arcibiskupů. Velmi dobře zachovalé obvodové hradby působí z opravené a přístupné hradní věže jako boky a příď kamenného korábu, který uvázl na útesu a moře pod ním vyschlo. Budete bloumat hradními zákoutími, objevovat úzké průlezy i nečekaně se rozbíhající nádvoří, šplhat po schůdcích i travou porostlých zbytcích paláců, nalaďeni zcela romanticky a dobrodružně. Vydáte-li se ovšem z Úštěka opačným směrem, dorazíte do Levína, městyse schouleného pod hrdou zvonící, z níž budete mít severní část Českého středohoří s dvojhrbetým Sedlem,

náhorním Verneřickem i Úštěckou kotlinou jako na dlani. Co vás ale při pohledu dolů upoutá nejvíc, bude pozdně barokní kostel Povýšení svatého Kříže uprostřed obce. Je jedinečný. Podobnou kruhovou stavbu najdete u nás málokde. Kostel je navíc dodnes opředen několika záhadami, tajemnými písmeny a znaky, levínskou lvičí uvězněnou ve zdi kostela... Cože, ptáte se teď asi – lvice? Ne, víc neřeknu, protože co je do tajemství, které je prozrazeno přede-

Memorial Air Show aneb Bud'me na ně hrdí

Upřímně řečeno, nevím, jestli dnešní školáci a studenti vůbec tuší, kdo byli František Fajtl, František Chábera nebo František Peřina. Přitom tahle země zase nemá moc větších hrdinů. Českoslovenští letci ve druhé světové válce jsou legendami. Ale budou jimi i za deset, dvacet, padesát let? Vlasta Dvořák, prezident Aeroklubu Roudnice nad Labem a autor myšlenky pořádání jedinečné letecké přehlídky na roudnickém letišti, se o to snaží celý život. Těsně po revoluci slíbil generálu Fajtlvi, že uspořádá důstojnou akci, která konečně rehabilituje české piloty, veterány druhé světové války, a svůj slib od roku 1991 plní každé dva roky. Ve dnech 24.–25. června 2017 se bude na letišti v Roudnici nad Labem konat už 14. ročník.

PODÍVANÁ PLNÁ NÁPADŮ

Memorial Air Show je akce, o které se dobře ví po celém světě. Vřak je to taky jediná letecká show na planetě, které se kdy zúčastnila hlava státu – a ne jednou, hned čtyřikrát! Jedinečnost téhle přehlídky ale nespočívá jen v tom. Zatímco na většině leteckých dnů stojí

diváci ve velmi uctivé vzdálenosti od letadel a letců, v Roudnici je mají doslova na dosah. Co je ale nejdůležitější – každý ročník má jasně dané téma, kolem kterého se celá akce točí. Chce to prostě vždycky nějaký skvělý nápad – a o ty tým kolem Vlasty Dvořáka rozhodně nemá nouzi. Zpočátku šlo především o to, důstojně rehabilitovat české válečné letce po dlouhých letech perzekucí, věznění a veřejného hanobení. Potom přišla myšlenka smíření. To se ukázalo být docela složité, ale nakonec se to v roce 2005 podařilo. Memorial Air Show se stala platformou, na které poprvé od konce druhé světové války mohlo dojít k setkání a symbolickému usmíření bývalých protivníků, pilotů obou válčících stran. Dojetí zúčastněných

veteránů z USA, Ruska, Německa, Slovenska, Francie, Anglie a České republiky nedokáže nikdo z těch, kteří tam tehdy byli, popsat. Legendy letectví měly v očích slzy, v rukou zažloutlé fotografie a suvenýry, a už v té chvíli bylo jasné, že se Roudnice jednou provždy zapsala do historie tolerance a paměti lidstva. Při minulém ročníku, v roce 2015, se v Roudnici velmi důstojně připomnělo výročí 70 let od konce druhé světové války. A v té nadcházející? To budou leitmotivem Memorial Air Show dokonce čtyři výročí. Prvním, které připomene československé legionáře v bojích první světové války, je 100. výročí vítězné bitvy československých legií u Zborova. V roce 1917 se ovšem odehrály i další významné události – tehdy byla letadla poprvé v historii použita jako bojový prostředek a USA vstoupily do světové války. Čtvrté výročí se váže k roku 1942 – je to 75 let od vstupu letectva USA na evropské bojiště druhé světové války. Je nashodě, že k vidění budou letadla z první i druhé světové války, a jak už je v Roudnici tradicí, i stroje modernější a současné.

TO, CO V ROUDNICI, JINDE NEUVIDÍTE

Memorial Air Show získala za dobu své existence mnoho primátů, odehrála se tu řada mimořádných věcí. Uskutečnilo se tu například první poválečné přistání slavné létající pevnosti B-17. Vůbec poprvé v bývalém východním bloku tu přistály letouny NATO. Byly tu dokonce k vidění i největší pýchy letectva Severoatlantické aliance – vrtulník Apache a kolmo startující letoun Harrier – zase poprvé v Česku. O Spitfiru, Mitchellu a Hurricanu, letounech, na nichž létali právě čeští příslušníci RAF a které se poprvé v České republice představily už na prvním ročníku 18. 6. 1991, není třeba se zvlášť zmiňovat, protože je následovaly všechny v Evropě dostupné létající válečné stroje. Poprvé do Česka přilétly letouny současné armády USA naváděné z letounu AWACS. Byly to stíhačky F-16 a bitevníky A-10 z italského Aviana. Na Memorial Air Show v Roudnici dokonce došlo k leteckému předání předsednictví EU Švédsku, které bylo provázeno poselstvím volného schengenského nebe, jež Česká republika otevřela jako první země v Evropě, a to za významného přičinění Vlasty Dvořáka. „Byl to můj dávný sen a nápad, který se mně jako jedinému v EU podařilo i splnit a prosadit. Mám s tímto projektem spojeno mnoho osobních prožitků a poznatků. Tím nejsilnějším je bezesporu můj dopis premiérovi Švédska. V té době totiž u nás padla vláda a nebyl

nikdo, kdo by tuhle komunikaci vedl. A tak jsem pana premiéra písemně oslovil a požádal ho, aby tuto moji vizi od nás přebíral a že nastávající český premiér Jan Fischer s ním bude zmíněnou věc probírat na oficiální návštěvě Švédského království, která proběhne za týden. A to se také skutečně stalo. Od té doby vím, že nic není nemožné.“ Sluší se ovšem dodat, že zatímco na zemi je schengenský prostor realitou, ve vzduchu tomu tak dodnes není. Díky iniciativě Vlasty Dvořáka je nebe volné jen nad Českem a zeměmi, které s ním sousedí – jinde v Evropě ne. Důvod? Asi jim chybějí Dvořáci. Vraťme se ale k nadcházející Memorial Air Show, která je očekávána jako jedna z nejvýznamnějších akcí roku v Ústeckém kraji a jako taková proběhne pod záštitou hejtmana a tradičně i prezidenta České republiky. Jestli se po Václavu Havlovi a Václavu Klausovi přijede do Roudnice podívat i Miloš Zeman, nebylo v době, kdy tenhle článek vznikl, jasné. Bylo by to ale hezké, zao-krouhlit prezidentské

návštěvy na pětku, co říkáte? Kromě efektní přehlídky letadel na zemi i ve vzduchu nás v tomto ročníku čeká i den věnovaný představitelům slavných českých leteckých rolí. Do Roudnice přijedou herci, kteří ztvárnili válečné letce – od Nebeských jezdců po Tmavomodrý svět. V plánu je i mimořádně vzácná návštěva – hostem Memorial Air Show bude slavný švýcarský letec Bertrand Piccard, který vyvinul letadlo na sluneční pohon a dokázal s ním obletět zeměkouli. Beseda s ním, konaná přímo na letišti, bude jedním z vrcholů dvoudenního programu. Tak co, navnaděni? Vůbec se vám nedivím. Přijďte, nebudete litovat.

Dobrá rada

Možná máte z jiných leteckých dnů nedobré zkušenosti s parkováním a při příjezdu do Roudnice budete mít tendenci zaparkovat někde na černých parkovištích. Je to zbytečné riziko. Dojeďte klidně až na letiště a zaparkujte v klidu a pohodlně přímo na letištní ploše.

**14. ročník Memorial
Air Show proběhne
24.–25. června 2017**

Forum Ústečanů aneb Co se dá zažít v centru

PERLIČKA

V Obchodním centru Forum funguje báječný dětský koutek. Mají tu velkou herní a prolézací sestavu na téma zmrzlinek s množstvím hraček a aktivním vyžitím pro malé i větší děti. Holčičky tu najdou prostorný růžový domeček na hraní s vybavenou kuchyňkou, domečkem pro panenky, stolem a židličkami. Kluci se vyřádí ve velké dílně s ponkem a náradím, hasičskou stanicí s garážemi, jeřábem na ovládání, auty, roboty, vojáky, dinosaury a odstrkovadly. K tomu vláčekodráha, herní konzole, lego, televizní koutek... Jediný problém je, jak odtud pak děti dostat.

KOLEM ŠIKMÉ VĚŽE

Když se tu posadíte do jedné z jedenácti restaurací a kaváren (můžete si tu dát třeba něco typicky českého, případně sushi, gyros, pizzu a na své si přijdou i vegetariáni) a budete chvíli sledovat cvrkot, pochopíte, že Ústí získalo nejen obchodní, ale především společenské centrum. Určitě není od věci, že tu najdete i 640 parkovacích míst, takže ať jedete do Ústí z jakéhokoli důvodu, s parkováním problém mít nebudete. Pojďme se teď trochu podívat na prostor, který Forum dotvořilo. Chrám Nanebevzetí Panny Marie byl ze tří stran obklopen budovami centra, čímž vzniklo Kostelní náměstí a vytvořilo se přirozené korzo kolem jedné z největších ústeckých pozoruhodností. Tou je věž kostela. Proč? Je to totiž čtvrtá nejšikmější věž na světě. Při pětadesáti metrech výšky je od osy vychýlená o dva metry a devět milimetrů. K naklonění věže došlo po silném spojeneckém bombardování Ústí v dubnu roku 1945, kdy v těsné blízkosti kostela vybuchly tři pumy. Několik dní to dokonce vypadalo, že se věž zřítí, pak ale byla podepřena masivní dřevěnou konstrukcí a betonové injektáže stavbu zajistily proti dalšímu pohybu. Od roku 1949 je věž považována za stabilní, což potvrdila i nedávná měření. Proto se připravuje její zpřístupnění. Původní schodiště se zřítilo, do věže se teď dá dostat jen krkolomnou cestou přes podkroví chrámové lodě. Řešení se našlo v přístavbě dvanáctimetrové dvojité spirály schodiště v průhledné konstrukci s dřevěnými žaluziemi z dílny architekta

Martina Rajniše (autora nové Poštovny na Sněžce). Konstrukce bude stát vedle věže a bude mít 180 schodů, které si lidé budou moci „koupit“ – jeden za 25 000 korun. Tak se získají prostředky na stavbu schodiště. Pokud všechno dobře půjde, mělo by letos být vydáno stavební povolení, takže v sezoně

2018 už možná turisté budou moci vystoupat na věž. Do té doby bude kolemjdoucí dál fascinovat výrazný náklon věže, dobře viditelný z náměstí. Chrám je ovšem byl zajímavý i bez věže. Pozdně gotický trojlodní kostel s pozoruhodným presbytářem, který je nejstarší dochovanou částí kostela, jenž nahradil původní románskou stavbu, a s nádherným pozdně gotickým oltářem. Dovnitř se můžete podívat při každodenní mši.

NA PIVO A PAK LANOVKOU NA ŠIBENICI

To náměstí má svou atmosféru, která se vás rychle zmocní. O to víc, když sem přijdete v době konání Ústeckého pivního jarmarku malých a rodinných pivovarů. To je tady hlava na hlavě, pivo teče proudem, kolem vás kon-

certy, divadla a vy větíte, kam se podívat dřív. Akci má na svědomí soused Obchodního centra Forum, oblíbený minipivovar Na Rychtě, kde vaří proslulého Mazla. Až dokonale nasažete atmosféru náměstí (a možná i nějaké to pivo), vydejte se do obchodního centra a nechte se směrovkami dovést k dost možná největší atrakci. Přímo v centru je totiž dolní nástupní stanice lanové dráhy k výletnímu záměčku Větruše. Jde o visutou kyvadlovou lanovou dráhu se dvěma kabinami. Až nastoupíte do kabiny a lanovka se rozjede, užijete si jízdu s padesátimetrovým převýšením, při které se vám postupně představí bezmála celé město. A nepojedete jen tak na kopec a zase dolů – Větruše sice bývala výletním záměčkem, kterému se kdysi říkalo Kašpárkův hrad, dnes je tu ale moderní wellness hotel s velmi dobrou restaurací, vyhlídkovou plošinou i malou rozhlednou ve věži. Navíc jsou v jeho bezprostřední blízkosti sportovní hřiště, přírodní i zrcadlové bludiště a začíná tu Juliova stezka k Vaňovskému vodopádu. Příjemnou procházkou dojdete i ke kruho-

vému kamennému pódiu s mohutným křížem – to budete na ústeckém městském popravišti. Bylo zbudováno roku 1543 a osazeno velkokapacitní šibenicí. Věšelo se tu až do konce 18. století, kdy v rámci josefínských reforem město Ústí ztratilo hrdeční právo. Dnes je odtud krásný pohled na město. Prodloužíte-li si procházku o pár desítek metrů, dojdete až k nově vybudovanému Muzeu civilní obrany v bývalém protiletectkém krytu z roku 1942. Čeká vás pět set metrů chodeb se stálou teplotou 12 °C a vlhkostí vzduchu 85 %. Uvidíte sbírku plynových masek (včetně nejstarší z roku 1920), radiotelefonní ústřednu, ošetřovnu i funkční stroje vzduchotechniky. Prohlídka trvá necelou hodinu. Na kávu pak můžete zajít už zase v obchodním centru, až vás lanovka vlídně odveze z kopce dolů. S večerním programem si nedělejte starosti – Forum nabízí i kinematografické zážitky, ty dvoj- a trojrozměrné v multikinu Cinema City, a pokud jste lační ještě větší prostorovosti, zajděte do 5D Cinema Maxim. Střed Ústí nad Labem samozřejmě nabízí i mnohé další cíle – třeba městské muzeum v nádherné monumentální neorenesanční budově bývalé měšťanské školy. Pozoruhodné sbírky jsou doplňovány zajímavými interaktivními expozičními projekty – tady se nudit nebudete. Ale zůstaňme ještě v sousedství Kostelního náměstí – hned za chrámem se šikmou věží totiž najdete další kostel, zasvěcený sv. Vojtěchovi. Jde o dílo Octavia Broggia, barokní stavbu se skutečně úchvatným průčelím. Až před ním budete stát, přivřete oči a nechte se unášet vírem času. Před více než tisíci lety tu stálo malé hradiště a nedlouho potom románský kostel, už tehdy zasvěcený sv. Vojtěchu. V baroku kostel získali dominikáni, přestavěli ho a přistavěli i klášter. Dnes tu působí ústecká pobočka Křesťanského sdružení mladých lidí YMCA. Tak vidíte, kolik toho můžete zažít kolem jednoho obchodního centra v centru města.

Letiště Dresden International – vaše brána do severních Čech

Společnost Flughafen Dresden GmbH je dceřinou společností holdingu Mitteldeutsche Airport Holding se zhruba 1,73 milionu cestujících ročně (rok 2015). Spádová oblast letiště Dresden International, letiště krátkých cest, zahrnuje kromě německých regionů Saska a jižního Braniborska také severní Čechy v České republice a Dolní Slezsko v Polsku.

Na letovém řádu jsou atraktivní lety z nebo do metropolí v Německu a Evropě: **Amsterdam** (KLM), **Barcelona** (Vueling), **Basilej** (Easyjet), **Düsseldorf** (Air Berlin, Eurowings), **Frankfurt nad Mohanem** (Lufthansa), **Hamburg** (Eurowings), **Kolín/Bonn** (Eurowings), **Moskva-Šeremetěvo** (Aeroflot), **Malaga** (Germania), **Mnichov** (Lufthansa), **Palma de Mallorca** (Air Berlin, Germania), **Stuttgart** (Eurowings) a **Curých** (SWISS). Letiště Lipsko/Halle, které je také součástí holdingu Mitteldeutsche Airport Holding, navíc nabízí lety z/do **Istanbulu** (Turkish Airlines), **Londýna-Stanstedu** (Ryanair) a **Vídně** (Austrian Airlines). Kromě toho jsou jak z Drážďan, tak z Lipska/Halle každý den vypravovány přímé lety do prázdninových cílů u Středozemního moře, Atlantiku, Rudého nebo Černého moře.

S odletem z Drážďan nebo Lipska/Halle a s jedním jediným přestupem doletíte téměř do každé destinace v Evropě a na světě, a to díky leteckým společnostem Aeroflot, Austrian Airlines, Air Berlin, Eurowings, KLM, Lufthansa, Turkish Airlines, Vueling a SWISS. Ty nabízejí cestujícím velký počet praktických přípojí do metropolí a turistických destinací. Doby čekání na přestupních letištích jsou zpravidla krátké a velký počet navazujících letů z/do Drážďan, resp. Lipska/Halle umožňuje flexibilní plánování cesty.

Přímé napojení drážďanského letiště na dálnici A4, téměř 3 000 parkovacích míst v blízkosti terminálu a kompaktní terminál se stanicí rychlodráhy a konferenčním centrem představují ucelenou koncepci umožňující pohodlný příjezd a odjezd či konání konferencí a zasedání. Po dálnicích A4 a A17/D8 lze za zhruba 45 minut dojet

z Drážďan do severních Čech. Na hlavním nádraží v Drážďanech mohou cestující přestoupit z linky rychlodráhy S2 z letiště na spoje směřující do České republiky. Jízda z letiště na hlavní nádraží trvá zhruba 20 minut. Kromě toho jezdí mezi Prahou a drážďanským letištěm několikrát denně moderní žluté autobusy společnosti Student Agency.

Jak ukazují průzkumy, letiště boduje také svým kultivovaným vzhledem a vstřícným a kompetentním vystupováním svých zaměstnanců. V novém letištním obchodě „Gate 14“ mohou cestující a návštěvníci zakoupit drobné občerstvení, nápoje, suvenýry, cestovní potřeby a naleznou zde spoustu originálních nápadů na dárky.

Své oblíbené prohlídky nabízí drážďanské letiště také v českém jazyce. Každou poslední neděli v měsíci se mohou návštěvníci zúčastnit gominutové prohlídky, která začíná v 16.30 a vede ji česká průvodkyně. Poutavá prohlídka zahrnuje návštěvu terminálu, bezpečnostní kontrolu, jízdu autobusem k odbavení letadla a návštěvu letištního hasičského sboru. Na prohlídku je nutné se přihlásit nejpozději pět dní před příslušným datem.

Letový řád, on-line cestovní kancelář, rezervace parkovacího místa:

www.dresden-airport.de
www.letiste-drazdany.cz
www.mitteldeutsche-flughaefen.de

Letištní informace:

Telefon: +49 (0)351 881-33 60
E-mail: information@dresden-airport.de

Kontakt na prohlídky v českém jazyce:

E-mail: petra.vetrakova@dresden-airport.de

Sasko – země zámků - Objevte své království

Srdečně vítajte v Sasku – zemi zámků. Pod tímto názvem se skrývá padesát hradů, zámků, parků, zahrad a klášterů v Sasku.

Se vstupenkou (schlösserlandKARTE) můžete doopravdy ušetřit.

Vstup na 10 dní za 20 € nebo na celý rok za 40 €.

Výhody v 50 objektech

- Opravňuje k libovolně časté návštěvě 50 objektů
- Volný vstup mají také dvě děti do 15 let v doprovodu držitele vstupenky
- Vstup zdarma na všechny trvalé výstavy, resp. do vnějšího areálu objektů, zlevněné vstupné na zvláštní výstavy
- Výjimky: zlevněné vstupné v Rezidenčním zámku Drážďany (kromě klenotnice Historisches Grünes Gewölbe) a v drážďanském Zwingeru, slevy na prohlídky v zámečku Fasanenschlösschen a na Drážďanskou parkovou železnici
- 10% sleva na běžnou cenu pokojů v našich zámeckých a klášterních hotelech
- Neplatí pro akce

Film schlösserlandKARTE

Vstupenku schlösserlandKARTE obdržíte ve všech zúčastněných objektech, v předprodeji Schinkelwache na náměstí Theaterplatz v Drážďanech nebo internetu www.zeme-zamku-sasko.cz.

České Švýcarsko

www.ceskesvycarsko.cz

České středohoří

www.ceskestredohori.info

Krušné hory

www.krusne-hory.org

Dolní Poohří

www.dolnipoohri.cz

Ty nejkrásnější trasy pro vaše výlety!

Objevte nejzajímavější místa v Ústeckém kraji.

www.branadocech.cz

Brána do Čech

Krásu hledejte doma